cena 9 din

DE

31. januarja 1981

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

DELAVSKA ENOTNOST

št. 4 — leto XXXX

Namesto uvodnika

Misel in revolucionarno delo Edvarda Kardelja

Edvard Kardelj je na 11. kongresu ZKJ, ko je povzel izkušnje prehojene revolucionarne poti od leta 1941, opozoril na nujno potrebo, da se nadaljuje ta nujna socialistična preobrazba, rekoč, da je »poglavitna in odločilna naloga današnjega dne boj za dinamični in nenehni napredek samega socializma kot sistema, naravnanega v čedalje močnejše samoupravljanje, v demokratizacijo in humanizacijo odnosov... Zavedati se moramo, da za socializem ni večje nevarnosti, kot je stagnacija in izguba perspektive. Socializem si ne more lastiti avreole zgodovinske progesivnosti samo zato, ker se imenuje socializem, marveč samo, če neprenehoma krepi družbeni položaj delovnega človeka, če čedalje uspešneje zadovoljuje njegove socialne, življenjske in kulturne interese, če čedalje bolj širi razsežnosti njegove svobode in demokracije v družbi nasploh. To je, bi dejal, prvi pogoj politične stabilnosti in progresivnosti naše družbe.«

Ko danes znova zadevamo ob nekatere notranje in zunanjepolitične težave in probleme, prizadevajoč si, da bi jih premagali, nam mora biti predvsem pred očmi eno temeljnih spoznanj tovariša Kardelja, ki sicer povzema celotno izkustvo našega socialističnega razvoja — spoznanje, da bomo probleme na poti socialistične graditve lahko uspešno reševali in da bomo politično in gospodarsko stabilnost socialistične družbe lahko uresničevali edino le z nadaljnjim dosledno revolucionarnim razvojem socializma in tistimi pogumnimi teoretičnimi in praktičnimi inovacijami, ki jih ta razvoj terja.

Socializem torej ni družba oddiha, etapa kompromisov ali revolucije, niti okamnina, ki jo je treba samo braniti ali pa obsipavati s hvalnicami. Na to nas sicer napeljujejo tudi naslednje Kardeljeve besede, zapisane v pogovoru z delegacijo mostarske univerze, skoraj tik pred njegovo smrtjo:

»V današnjem svetu, pa tudi pri nas imamo opraviti s pojmovanji, češ, da je socialistična družba dosegla vrhunec svojega razvoja in se ne razvija več, kot da v njej ni različnih interesov, kot da se med seboj ne spopadajo. Problem pa je v tem, da bi taka družba tako rekoč izgubila svojo dialektično pogonsko moč, če v njej ne bi bilo tega njenega dialektičnega protislovja, ki je pravzaprav spodbuda, da nenehno napreduje... Za nas je bistvena zavest o tem, da se razvijamo po revolucionarni poti, z revolucionarno zavestjo, z revolucionarnimi sredstvi, da se bojujemo za to, da bi socializem napredoval tako rekoč korak za korakom, ne pa da samo apologetsko hvalimo, kar je bilo doseženo, in s tem dopuščamo, da se v samem organizmu naše socialistične družbe vgnezdijo taki pojavi, kot so birokratizem, tehnokratizem in podobno.«

Kardeljeva poslanica je jasna: dosledni revolucionarni razvoj socialističnega samoupravljanja in pogumni teoretični in praktični podvigi na tej poti so glavni pogoj za uspešno urejanje težav in problemov socialistične graditve ter za politično in gospodarsko stabilnost naše družbe.

Samoupravljanje seveda ni jugoslovanski patent. Ta ideja se je rodila s prvimi klicami revolucionarne delavske zavesti in organiziranega delavskega gibanja. Toda naša socialistična praksa in teorija, zlasti pa še teoretična misel Edvarda Kardelja, so ne samo prispevale k ponovni uveljavitvi ideje in prakse samoupravljanja, ki sta bili nekaj časa v delavskem gibanju zapostavljeni, temveč prvič v zgodovini teoretično začrtujejo in v praksi uresničujejo samoupravljanje kot celovit proces in sistem organizacije socialistične družbe. Prav v tem je velika zgodovinska zasluga tovariša Kardelja.

Ideja samoupravljanja je že dobila tolikšne razsežnosti, osvojila tolikšen prostor in se izrazila v najrazličnejših oblikah, tako da je Kardelj po pravici poudarjal, »da samoupravljanje postaja ena od zakonitosti razvoja socializma kot svetovnega družbenozgodovinskega procesa«. Enaintridesetletna praksa graditve samoupravljanja v naši državi je nedvomno potrdila vrednost in moč našega pristnega in izvirnega družbenogospodarskega in političnega sistema socialistične graditve. Vnovič so se potrdile Titove besede, izrečene v ljudski skupščini leta 1950, da geslo »Tovarne delavcem, zemljo kmetom« vključuje ves program socialističnih odnosov v proizvodnji. Še več, socialistično samoupravljanje je danes postalo temelj naše družbenogospodarske biti in podlaga našega političnega organiziranja.

(Iz uvodne besede predsednika predsedstva CK ZKJ Lazarja Mojsova)

Vlogo in naloge znanosti in raziskovalne dejavnosti v nadaljnjem družbenoekonomskem razvoju je pretekli četrtek obravnavala problemska konferenca ZKS. V pripravo na to konferenco smo se na svoj način vključili tudi mi v DE, z dvema aktualnima razgovoroma: pretekli teden je bil to razgovor z Vido Prinčič, sekretarko odbora za inventivno dejavnost pri RS ZSS o inovatorjih in inventivni dejavnosti; danes objavljamo na 2. strani, pod naslovom »Slovenci smo miselno leni«, razgovor s dipl. inž. Tonetom Zimškom, predsednikom skupščine Raziskovalne skupnosti Slovenije, inštitucije, ki je najpomembnejši nosilec našega raziskovalnega dela. Oba aktualna razgovora je zapisal Janez Sever. Na sliki: pri delu na Inštitutu Jožef Stefan,

foto: Marjan Smerke.

V tej številki DE

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

10. 1. 1981 — ŠT. 1

KDO NAJ BODO NAŠI DELEGATI

Stran 6

Iskanje rešitev v Motelu Lom rojeva nove zadrege

VSI K ISTEMU DOBREMU CILJU PO ZAVITIH POTEH

Stran 7

Povezovanje vzgoje in izobraževanja s proizvodnjo ima v velenjskem Rudarskem šolskem centru že tradicijo

PRIPRAVLJENI NA JESENSKI START

Stran 12

AKTUALNI INTERVJU

Slovenci smo miselno leni

Razvoj in uveljavljanje ustvarjalnega dela, zagotavljanje pretakanja znanja v družbeno prakso in njen vpliv na raziskovalne programe ter vrednotenje angažirane znanosti, torej znanosti, ki je in bo v središču razčiščevanja tistih družbenih problemov, od katerih je odvisen nadaljnji razvoj naše samoupravne prakse, materialnih proizvajalnih sil ter kulture, je eden izmed temeljev, na katerih gradimo in bomo gradili naš nadaljnji razvoj. Raziskovalna skupnost Slovenije je najpomembnejši nosilec našega raziskovalnega dela. Kako trdna, predvsem pa kako globoka je ta osnova našega bodočega razvoja, na katerem bi naj obsežno gradilo združeno delo, o tem je tekla beseda v pogovoru s Tonetom Zimškom, dipl. inž., predsednikom skupščine Raziskovalne skupnosti Slovenije.

Tone Zimšek, dipl. inž., predsednik skupščine Raziskovalne skupnosti Slovenije

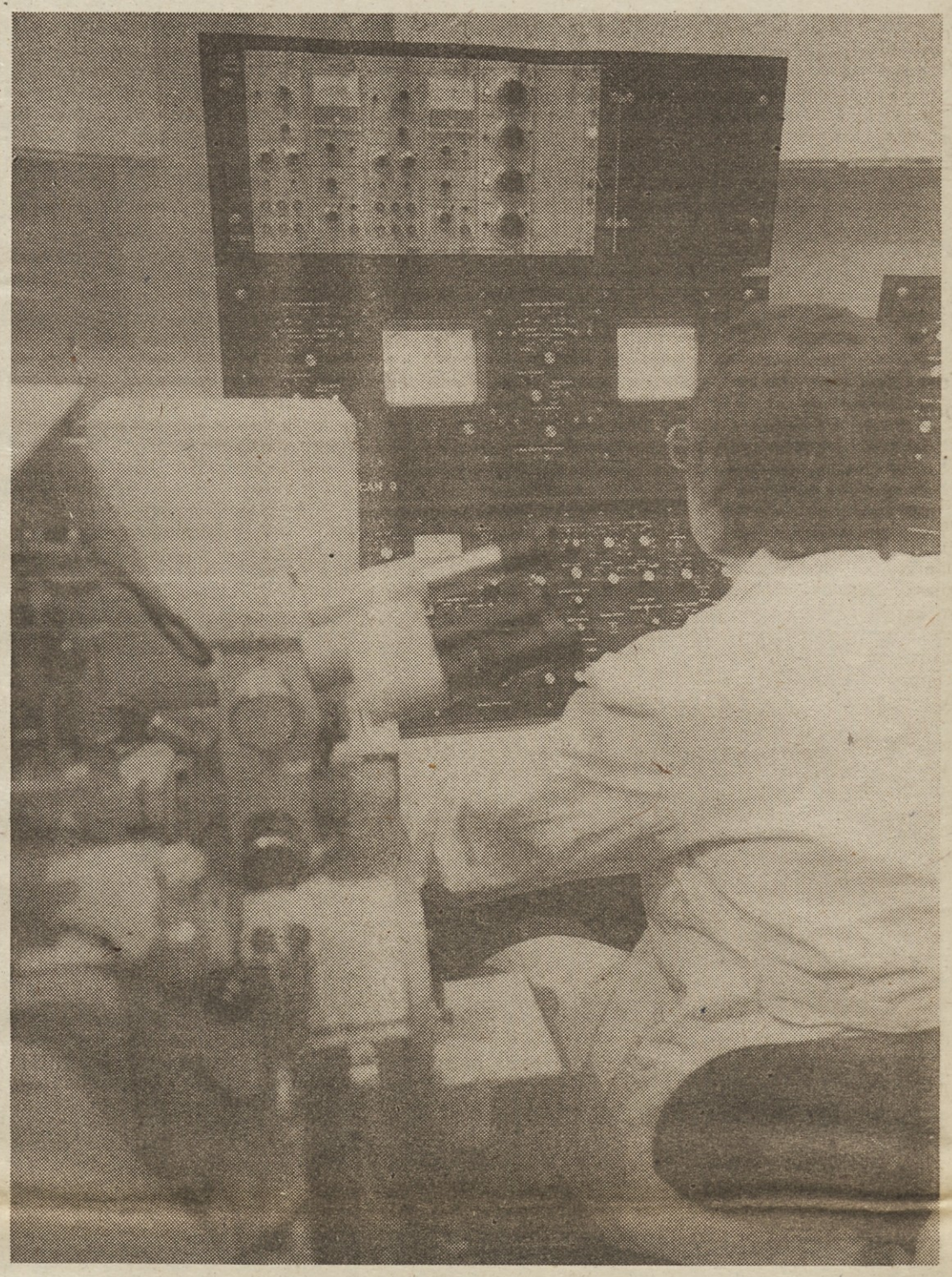

Pri raziskovalnem delu v Institutu »Jožef Stefan« (foto: Marjan Smerke)

Upravičena ali neupravičena kritika?

— Tovariš Zimšek, vi ste pred dvema letoma prezveli funkcijo predsednika skupščine Raziskovalne skupnosti Slovenije. Čeprav deluje ta inštitucija v tej obliki resda šele dobrih sedem let, je bilo na račun njenega dela mnogo kritik. Ali sodite, da smo bili s to kritičnostjo krivični?

»Predvsem sodim, da je o raziskovalni dejavnosti težko govoriti »počez«! Zvečine klišejske ocene, ki danes še prevladujejo, ne upoštevajo tega, da moramo razlikovati različne izpeljave odnosov med takoimenovanimi uporabniki in izvajalci. Pri tem je nujno in smotrno gledati raziskovalno delo v treh plasteh: kot temeljno, aplikativno in kot razvojno raziskovalno delo.

Menim, da te kritike predvsem niso poglobljene in zato le polresnične ter tako v svoji naravnanosti neplodne. Namesto teh klišejskih kritik bi morali uresničiti tako kritiko, ki bi pomagala izpeljati nove poti med uporabniki in izvajalci. Moja izkušnja je, da se pri nas vsake toliko časa oblikuje bodisi kampanjska kritika, bodisi velika verbalistična pomoč raziskovalnemu delu. Toda ko naj bi prišlo do dejanske graditve »mostov« med raziskovalno dejavnostjo in drugimi področji družbene aktivnosti, od gospodarstva do politike, ta vnema zelo splahni. Zgodi se celo, da pride do povsem drugih, predvsem administrativnih odločitev.

Nov zakon o raziskovalni dejavnosti dobro uokvirja plodnejše vključevanje raziskovalnih dejavnosti v vse pore družbenega življenja. Torej je treba te okvire samo zapolniti z delom.«

— In kdo naj to zapolni?

»V razvojni aktivnosti združeno delo; raziskovalne in druge organizacije združenega dela, ki združujejo znanje, delo in sredstva za obvladovanje razvojnih problemov. Nepogrešljiva je tudi frontna aktivnost vseh družbenopolitičnih organizacij, ker zgolj samo po sebi to še ne gre.«

— Že dolgo nas bije glas, da se vse lepo dogovorimo, razčistimo in uzakonimo, delamo pa po starem. Tudi iz združenega dela prihaja vse več kritik, češ da za naše raziskovalno delo dajemo ogromno denarja, uvažamo pa tujo pamet.

»Zelo splošen odgovor je v tem, da naše družbenoekonomske razmere doslej niso dajale dobre osnove za drugačne stike. Znana je sicer poenostavljena, vendar še kar uporabna trditev, da je veliko lažje dvigovati cene kot pa trdo delati na lastnem razvojno raziskovalnem delu. Menim, da šmo Slovenci miselno leni. Tudi zato nismo izoblikovali sodobnemu času prilagojene delovne kulture.«

Cenimo ali ne cenimo domače pameti?

— Kje po vašem mnenju nismo izoblikovali sodobnemu času prilagojene delovne kulture?

»Uporabil bom prispodobo, ki jo je nekdo v tej zvezi že izrekel, češ,... »da smo Slovenci najbolj srečni takrat, ko gremo v hribe s polnim nahrbtnikom — kamenja...«

Prepričan sem, da je razvoj izredno zahtevna kategorija družbene aktivnosti, ki pa je ne negujemo načrtno. Zaradi tega v pretežnem delu našega gospodarstva in družbeni nadgradnji nimamo razvitih tistih članov opravil in organiziranosti, ki bi zagotavljali to usmeritev. Prav to stopnjuje naš nenehni beg v ekstenzivne in fizične sestavine dela.«

— Družbenoekonomski odnosi v raziskovalni dejavnosti so v zadnjih letih dobili novo vsebino. Vse bolj se uveljavljajo neposredni odnosi med raziskovalnimi organizacijami in uporabniki. Navzlic temu je še mnogo očitkov, da uporabniki nimajo bistvenega vpliva na vsebino raziskovalne dejavnosti.

»Pri tem moramo biti natančni. Zmotno bi namreč bilo pričakovati, da delegat iz nekega tozda lahko iz fundamentalnih raziskav zagotovi svojemu tozdu neposredno vrnitev sredstev v sedanjo proizvodnjo. Torej s področja tistih raziskav, za katere smo se v Sloveniji dogovorili in jih bomo tudi v prihodnje morali razvijati. Z reorganizacijo raziskovalnih dejavnosti, z več dela na aplikativnih raziskavah in s še vnetejšim obdelovanjem razvojnih raziskav pa prihajamo do rezultatov, ki so uporabni za spreminjanje tehnologije ali česarkoli drugega, kar pomaga k učinkovitejšemu delu in gospodarjenju. Na to pa imajo proizvodne organizacije zagotovljen vpliv.«

— Ali se vam zdi, da prepočasi raste neposrednejše povezovanje znanstvenega dela z razvojnimi interesi združenega dela?

»Res je. Toda le po tej poti se lahko oblikujejo tiste temeljne in dolgoročne raziskave, ki bodo podlaga aplikativnim in uporabnim raziskavam. Te bomo izvajali v posebnih raziskovalnih skupnostih ter jih oblikovali v podlago, ki bo dala konkretne predloge za nove proizvode ali proizvodne procese. Pot je sorazmerno dolga in naporna. Tu si ne moremo utreti prevladajočih bližnjic. Toda le tako bomo prišli do osnov resničnega prestrukturiranja slovenskega gospodarstva.«

— Raziskovalni dejavnosti je težko postavljati mejnike. Naša raziskovalna dejavnost je mlada. Na katerih področjih smo po vašem mnenju kljub vsemu dosegli pomembne rezultate?

»Naštejem vam lahko vrsto področij, na katerih smo po mojem mnenju dosegli precejšnje uspehe. Menim, da je to področje izkoriščanja jedrske energije, področje proizvodnje hrane, kemije, različna področja medicine, računalništva in robotike....

Predvsem pa smo s to dejavnostjo dobili vrsto raziskovalcev, ki bi lahko odigrali pomembno vlogo pri ocenjevanju uvoženih tehnologij. Tehnologije bomo po moje morali tudi v prihodnje v veliki meri uvažati, toda pri tem gre za to, da imamo doma strokovnjake, ki vedo, kaj moramo uvoziti in česa ne ter kaj moramo ali pa smo že tudi sposobni razvijati sami. Seveda, če jih bo — ne pa kot doslej — sploh kdo o tem vprašal. Tako bomo sicer tehnologijo še vedno uvažali, vendar selektivno.«

— Pogosto se trkamo po prsih, kako cenimo domačo pamet, našo raziskovalno in inventivno dejavnost, čeprav banalni primeri iz prakse to izničijo. Ali lahko naredite primerjavo, kako je s tem v drugih republikah?

»Odnos je približno enak. Ni čisto res, da smo Slovenci pri raziskovalnem delu še v ospredju. Na področju raziskovalne dejavnosti so nas marsikje že prehiteli.«

Kdo naj in kaj naj raziskuje?

— Poznavalci naših razmer trdijo, da dosežkov našega raziskovalnega dela ne poznamo dovolj. Povrhu vsega domači projekti pri bankah težko vzdržijo primerjalno oceno z dodelanimi, v tujini že uveljavljenimi in preizkušenimi projekti.

»Takšnim ocenam ne morem pritrditi. Vsaj glede načel in smernic Ljubljanske banke ne. Gre pa na žalost za to, da smo ponovno na začetku nekega neskončnega procesa dogovarjanja o tem, kako preiti od besed k dejanjem. Prihaja namreč do vrste nesrečnih povezav med poslovodnimi strukturami in lokalnimi političnimi dejavniki. Ko se ti dve strukturi uglasita na določeno investicijo, oglušita za kakršnokoli strokovno oceno upravičenosti nove naložbe. Priče smo lokalističnemu gospodarsko-političnemu fenomenu, ki ga doslej ni bilo moč obvladati. Ta skupinsko lastniška logika, povezana s političnim lokalizmom, je daleč pretrd oreh za vstop raziskovalnim organizacijam, ki bi morale sodelovati pri razreševanju razvojnih problemov.«

— Občinske raziskovalne skupnosti imajo pri tem pomembno vlogo. Žal pa te ne morejo in ne morejo prav zaživeti.

»Te raziskovalne skupnosti imajo več funkcij. Temeljna je oblikovanje tistih raziskav v občini ali na območju več občin, ki bi vnesle nove raziskovalne poglede na raziskave prostora, ekologije, na razvoj komunalnih dejavnosti ali na skupne raziskave združenega dela na nekem območju. Drugo poslanstvo je v pospeševanju inventivne dejavnosti. Tretja, nič manj pomembna, je funkcija pri pospeševanju lastnega razvojno raziskovalnega dela v organizacijah združenega dela in njihovem povezovanju z raziskovalnimi organizacijami. Narobe pa je to, da hočejo nekatere občinske raziskovalne skupnosti pri sebi organizirati tisto raziskovalno dejavnost, ki je neodtuljiva pravica in dolžnost organizacij združenega dela. Po mojem prepričanju je napak, da se občinske raziskovalne skupnosti ponekod poskušajo vriniti med organizacije združenega dela in raziskovalno dejavnost v širšem prostoru. O tem, kako nekateri še vedno sanjarijo, da bi imeli v lastni občini, torej vsak v svoji občini, do maksimuma razvito raziskovalno dejavnost na vseh področjih, o tem bi bilo škoda izgubljati besede.«

— Glede na to, da ste individualni poslovodni organ velike, vsaj za ta del Slovenije izredno pomembne delovne organizacije (Razvojni center Celje), ali bi nam zaupali, kako v vaši delovni organizaciji, ki ima vsekakor poseben družbeni pomen, izkoriščate dosežke naše raziskovalne dejavnosti?

»Že nekaj let je usmeritev naše delovne organizacije in njeno temeljno poslanstvo v praktični uporabi razvojno raziskovalnih dosežkov v SRS. Zato sodelujemo z različnimi raziskovalnimi organizacijami, v praksi z več kot desetimi tovrstnimi organizacijami. Na osnovi tega sodelovanja smo ob lastnem delu prišli do projektov, ki so sprejemljivi tudi za širši slovenski in, če hočete, svetovni prostor. Tako nas poznajo v Škofji Loki, v Ljubljani, na Hrvaškem, v Makedoniji. Kolektiv Razvojnega centra Celje je doslej obdelal in pripravil že vrsto uspelih študij in načrtov, ki niso pomembni samo za regijo. Ob tem bi rad poudaril, da nikoli nismo zapravljali časa ali denarja za tista raziskovalna dela, ki so jih že opravili drugi, temveč smo jih sporazumno dograjevali ali vključevali v naše delo ter se tako skupaj pojavljali v nekem prostoru. Torej je naravnanost našega kolektiva že vrsto let takšna, kot jo sedaj opredeljuje nov zakon o raziskovalni dejavnosti in kot bodo morale biti naravnane tiste raziskovalne organizacije, o katerih sva že prej govorila.«

Janez Sever

Podražitve so tudi začetek resnejšega uresničevanja dogovorjene energetske politike

Zakrpali smo eno luknjo, toda kako bo z drugimi?

Delegati zbora republik in pokrajin skupščine SFR Jugoslavije so prejšnji teden sprejeli spremembo zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu. Hkrati z višjimi prometnimi davki pa je začela veljati tudi odredba zveznega izvršnega sveta o povečanju proizvodnih cen naftnih derivatov in nekaterih drugih izdelkov. Skratka: občutno so se povečale cene goriva, cigaret, alkohola in še nekaterih drugih izdelkov. Kot so pozneje pojasnili predstavniki zvezne vlade, pri predlaganju novih prometnih davkov niso mislili le na to, da je treba zagotoviti dodatnih 35,5 milijarde dinarjev za zvezni proračun, ampak tudi na varčevanje z nafto in njenimi derivati. To pa da je tudi začetek resnejšega uresničevanja dogovorjene energetske politike.

Pojasnila z zamudo, toda malo ali ničesar o posledicah

Tudi sedanje podražitve so prišle takorekoč čez noč. Predstavniki zveznega izvršnega sveta, več ali manj nepripravljeni, niso uspeli vsaj prvi trenutek pojasniti, zakaj takšne podražitve, kaj šele, kakšne bodo posledice. Pojasnilo je prišlo šele kakšen dan pozneje. Ko so govorili o maloprodajnih cenah naftnih derivatov, ki jih sestavljajo proizvodne cene, prometni davek in prispevki za ceste, so poudarili, da so z obdavčitvijo hoteli uvesti tudi skladnejša razmerja med cenami posameznih derivatov. Razlike med cenami bencina in drugih naftnih derivatov naj bi namreč postopno zmanjševali in tako vplivali zlasti na večje porabnike mazuta, da bi to gorivo zamenjali s premogom. Tiste pa, ki v cestnem prometu porabijo veliko dizelskega goriva, da bi tovore s cest preusmerjali na železnico. Dejstvo je, da v Jugoslaviji porabimo veliko mazuta. Tako ga bomo letos v vsej državi porabili predvidoma približno sedem milijonov ton — k mazutu je treba prišteti še kurilno olje, to pa je okoli 45 odstotkov vse nafte.

V sedanji podražitvi bencina je v ceni litra bencina 1,63 dinarja namenjenega za ceste, posodobitev železnice in za naložbe v rudnike oziroma njihov razvoj. Za katerega od namenov se bodo v posamezni republiki ali pokrajini odločili, je odvisno od njih samih.

Da pritisk na cene ne bi bil prevelik, bodo plačevanja prometnega davka oproščeni porabniki kurilnega olja, ki ga rabijo za ogrevanje šol, vrtcev, dijaških in študentskih domov, bolnišnic in socialnih zavodov; plačila prometnega davka na mazut pa tisti, ki ga uporabljajo v morskem, rečnem, jezerskem, mestnem in primestnem javnem prevozu. Za porabo dizelskega goriva D-2 za traktorje in kmetijske stroje ki jih uporabljajo organizacije združenega dela ali njihovi kooperanti, pa bo veljala nekoliko nižja davčna stopnja: 21,81 odstotka.

Predstavniki zvezne vlade pa so tudi zagotovili, da bodo analizirali učinke povečanega prometnega davka na pogoje gospodarjenja velikih porabnikov mazuta, zlasti iz živilske industrije, ki ga porabi skorajda največ. Predstavniki živilske industrije pravijo, da le-ta posluje na robu rentabilnosti in da se celo bojijo, da bodo zaključni računi pokazali izgubo. Kaj utegne to prinesti, ni treba posebej pojasnjevati.

Struktura cene litra super bencina

	Nova cena	Stara cena (11. 7. 1980)
cena v rafineriji	12,814 din	11,044 din
marža trgovine	0,600 din	0,500 din
prometni davek	9,064 din ali 67,57 %	7.064 din ali 61,19 %
cestni dinar	3.522 din	2.392 din
cena bencina	26,00 din	21,00 din

Porast življenjskih stroškov in cen na drobno

Kaj taka podražitev pomeni, je seveda vsaj prvi trenutek težko ocenjevati. Težko zato, ker ni nikakršnih temeljitejših razlag, ki bi jih moral takoj posredovati zvezni izvršni svet oziroma njegove službe za finance. Poznejša pojasnitev je bila taka: prometni davek je bilo treba povišati predvsem zato, ker so se občutno povečale dajatve iz zveznega proračuna za jugoslovansko ljudsko armado in invalidsko borčevsko varstvo. Hkrati pa je iz primarne emisije denarja namenjeno za zvezni proračun kar za polovico manj kot lani. Tako primanjkljaja niso mogli drugače pokriti kot z večjimi davki. Polovico denarja od teh davkov bo steklo v zvezni proračun neposredno, drugo polovico pa bodo dobile republike in pokrajini, ki pa ga bodo zaradi večjih obveznosti nakazale v zvezni proračun. Slovenija bo predvidoma dobila od teh davkov približno 5,33 milijarde dinarjev več.

Sprva tudi ni bilo jasno, koliko bodo podražitve zaradi večjih davkov vplivale na rast življenjskih stroškov in na cene na drobno. Najprej so predvidevali, da bodo življenjski stroški porasli za 1,9 odstotka, zadnji podatek, ki smo ga preverili na republiški skupnosti za cene, pa je 2,2 odstotka. Cene na drobno naj bi se povečale za 3,7 odstotka. Pri izračunavanju so upoštevali podražitev bencina, plinskega olja, cigaret, piva, žganja in vinjaka.

Predstavniki slovenskega izvršnega sveta so ob sedanjih podražitvah naftnih derivatov zatrdili, da se naftni derivati zaradi podobnih razlogov kot zdaj letos ne bodo več dražili. To pomeni, da teh derivatov letos ne bomo več obremenjevali z dodatnimi davki, ni pa izključeno, da cene ne bodo znova poskočile, če se bo nafta podražila na svetovnem trgu.

Izračuni kažejo, da so se proizvodne cene naftnih izdelkov povečale za 15 odstotkov, ostalih 85 odstotkov pa gre na račun davkov, taks in cestnega dinarja.

Kako je rasla cena bencina v zadnjih šestih letih

	cena bencina navadni 86 okt.	super 98 okt.	kurilno olje za gospodinjstva	plinsko olje D2
2. 4. 1974	4,90	5,20	2,30	3,05
2. 3. 1977	6,70	7,00	2,80	4,20
28. 7. 1978	6,90	7,30	2,80	4,90
16. 11. 1978	8,85	9,15	3,80	6,80
28. 4. 1979	9,80	10,50	4,20	7,20
14. 7. 1979	12,50	13,50	5,20	9,20
14. 2. 1980	15,00	16,50	7,40	11,70
11. 7. 1980	19,00	21,00	10,30	16,40
22. 1. 1981	24,00	26,00	13,00	22,00

Odvisnost od svetovnega trga

Cene surove nafte na svetovnem trgu so v zadnjih nekaj letih večkrat poskočile, s tem pa seveda tudi cene naftnih izdelkov. Izhod za večino porabnikov, to velja tudi za razviti zahodni svet, ki mora nafto v glavnem uvažati, je bil: čimbolj varčevati. To seveda velja tudi za našo državo. Vendar pa se v zadnjem času nekatere države odločajo za nekatere nove omejitve. Tu naj omenimo, da so pred leti skušale zmanjšati porabo z raznimi omejitvami, kot so prepoved vožnje ob določenih dnevih, za kar smo se odločili tudi pri nas, vedoč pri tem, da te omejitve niso dale tistih rezultatov, ki so jih pričakovali. Tako je zdaj že precej časa vprašljiva smotrnost veljavnosti zakona o prepovedi vožnje ob določenih dnevih. O tem zdaj že razpravljajo na zvezni ravni in bodo v začetku februarja verjetno dokončno odločili, da tako imenovani zakon »lihi-sodi« ne velja več.

V zahodnih državah, kot kaže, v prihodnje ne bodo skušali varčevati z nafto in njenimi izdelki samo z višjimi cenami, pač pa razmišljajo tako tudi npr. v Zvezni republiki Nemčiji — o uvedbi bencinskih bonov.

V zadnjih šestih letih se je bencin pri nas podražil devetkrat, leta 1978 celo dvakrat. Podražitev so vselej zahtevali tudi naši predelovalci nafte, ker so ugotavljali, da se surova nafta v svetu veliko hitreje draži kot naftni izdelki in imajo zato izgubo. Če cene bencina v drugih državah zdaj primerjamo z našimi cenami, lahko ugotovimo, da imamo najdražji bencin. Vendar ta primerjava ne pove mnogo. Pravo merilo o ceni bencina v posameznih državah bi bil podatek o kupni moči prebivalcev oziroma koliko bencina lahko kupijo za poprečni osebni dohodek.

V prvih devetih mesecih lani je jugoslovansko gospodarstvo od vrednosti vsega uvoza porabilo za uvoz surove nafte 15,7 odstotka. To je največ doslej. Leta 1979 je znašal delež uvoza nafte v celotnem uvozu 12,1 odstotka. Sicer pa lahko vidimo ta razmerja iz naslednje tabele:

	Delež uvoza nafte v uvozu SFRJ v %	Delež uvoza nafte v izvozu SFRJ v %
1971	3,0	5,3
1972	2,6	3,7
1973	4,9	7,7
1974	9,1	17,9
1975	8,4	15,9
1976	10,5	15,5
1977	10,2	18,6
1978	10,5	18,6
1979	12,1	24,9
1980 (1.—9.)	15,7	27,5

Drobnoprodajne cene motornih goriv v nekaterih državah: (preračunano v dinarje)

Država	navadni mot. bencin: Prodajne cene	skupne pristojbine	neto cene	super mot. bencin: Prodajne cene	skupne pristojbine	neto cene	dizelsko gorivo (D-2): Prodajne cene	skupne pristojbine	neto cene
Avstrija	18,22	9,77	8,45	19,72	10,23	9,49	18,81	9,08	9,73
Belgija	23,22	7,93	15,29	24,82	7,93	16,89	16,61	3,26	13,35
Francija	21,67	12,22	9,45	23,04	13,01	10,03	16,35	7,46	8,89
Italija	23,73	15,07	6,66	24,85	15,24	9,61	10,81	2,13	8,68
Nizozemska	19,63	10,41	9,22	20,10	10,49	9,61	13,24	4,62	8,62
ZR Nemčija	18,62	6,66	11.96	19,38	6,66	12,72	17,94	6,31	11,63
Švedska	21,57	11,07	10,50	21,97	11,07	10,90	10,92	1,17	9,75
Švica	19,56	9,36	10,20	19,78	9,60	10,13	20,09	10,07	10,02
Povprečje	20,78	10,31	10,47	21,40	10,53	11,17	15,59	5,51	10,08

Ali bo sedanja podražitev bencina zredčila število avtomobilov na naših, še zmeraj slabih cestah, za katere smo namenili prenekateri dinar tudi iz cene nafte oziroma bencina? Zagotovo in ne glede na to, da večini avto ni luksus, ampak sestavni del vsakdanjih potreb.

S podražitvijo nafte in naftnih derivatov oziroma povečanjem davka na promet goriv bo precej padla kupna moč prebivalcev. Če tega ne bi naredili, bi to opravila inflacija, ki bi jo povzročil denar iz primarne emisije za proračunsko porabo. Ali so bile sedanje obdavčitve previsoke, pa se bo pokazalo čez čas. Utegne se zgoditi, da bodo izzvale prav nasprotne učinke. Nedvomno se bo že v kratkem sprožil val zahtev po novih podražitvah mnogih izdelkov, saj bo treba v njihovo ceno vračunati nove, višje prevozne stroške. Kako utegne vplivati podražitev mazuta na cene izdelkov živilske industrije ali na cene električne energije (precej termoelektrarn uporablja mazut), za zdaj nihče ne ve natančno. Kot kaže, se tudi nihče kaj dosti ne zanima. Zdi se, da največji porabniki goriv ne bodo toliko razmišljali o tem, kako se preusmeriti na druga, cenejša goriva, ampak predvsem na to, koliko povečati cene, da pri pridobivanju dohodka ne bi zašli v težave.

Peter Štefanič

Seja koordinacijskega odbora

Že v pripravah na kongres spreminjati prakso

Pred 3. kongresom samoupravljalcev Jugoslavije

V petek, 23. januarja, se je v Domu sindikatov sestal koordinacijski odbor Slovenije za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. Sodeč po razpravi in uvodnih razmišljanjih predsednika odbora Vinka Hafnerja z dosedanjimi pripravami na kongres v občinah in v združenem delu ne moremo biti zadovoljni. Kljub dogovoru po vseh občinah še niso oblikovali koordinacijskih odborov (sklenili so, da jih morajo do konca januarja) in bržkone prav zato šepajo tudi priprave v združenem delu na kongres. Vsa vodstva družbenopolitičnih organizacij na ravni republike so sprejela programske usmeritve za pripravo kongresa, sprejete so okvirne smernice zveznega odbora in teze posameznih delovnih skupin za pripravo kongresa. Slovenski koordinacijski odbor je na seji sprejel tudi program dela delovnih skupin in teme za tematske razprave s področja samoupravnega povezovanja in združevanja na podlagi dohodka, odločanja delavcev v združenem delu o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in področja »združeni delavci v delegatskem sistemu«, kjer so se dogovorili tudi za nosilce razprav — organizacije združenega dela — in poudarili, da mora v teh razpravah prevladovati zlasti soočanje prakse s ustavnimi rešitvami, z izhodišči partijskih in sindikalnih kongresov ter preverjanje samoupravne prakse s hotenji razvoja naše samoupravne socialistične družbe.

Kmalu se bodo na medobčinski ravni zvrstili seminarji odgovornih družbenopolitičnih delavcev občin, kjer bi po sklepu koordinacijskega odbora za pripravo kongresa ob nalogah, ki so vpete v prizadevanja za ekonomsko stabilizacijo, razporejanje dohodka, srednjeročno planiranje in obravnave zaključnih računov, morali dobršen del pozornosti nameniti tudi pripravam — organizacijskim in zlasti vsebinskim — na 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Upreti se je treba preživelemu ravnanju

V teh pripravah si prav gotovo ni treba izmišljati tem, o katerih naj bi spregovoril jugoslovanski samoupravljalski zbor. Takšen pristop bi bil kajpak napačen. Isto pa velja tudi za tiste, ki si predstavljajo, da bi moral biti kongres le neke vrste manifestacija in ne resnični delovni zbor jugoslovanskih samoupravljalcev. Že takrat, ko je koordinacijski zbor za pripravo kongresa opozoril na to, da je priprave na kongres treba vključiti v normalno delo družbenopolitičnih organizacij in drugih samoupravnih subjektov v naši družbi, je bilo jasno, da mora kongres dati neke vrste oceno dosedanjega samoupravnega razvoja in odgovoriti na dileme, s katerimi se v družbeni praksi srečujemo na vseh treh zahtevnih in odgovornih tematskih področjih.

Predsednik CK ZKS France Popit je v svoji razpravi opozoril, da lahko prihodnji kongres samoupravljalcev Jugoslavije mnogo prispeva k utrjevanju socialističnih samoupravnih odnosov v naši družbi in tudi k utrjevanju položaja delavca v temeljnih samoupravnih skupnostih. Zato se morajo v pripravah nanj v prvi vrsti angažirati komunisti in delavci ter delovni ljudje v drugih družbenopolitičnih organizacijah. Pri tem moramo omeniti, da je vrsta vprašanj, na katera je treba odgovoriti. Mednje prav gotovo sodi odgovor tistim, ki kličejo na pomoč državo v vseh tistih primerih, kjer bi samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje že zdavnaj moralo steči; tistim, ki se zavzemajo za izenačevanje pogojev gospodarjenja — kar po njihovem lahko naredi le država — pri tem pa pozabljajo tudi na tržni značaj našega gospodarstva in naposled se bo treba upreti tudi tistim hotenjem, ki zahtevajo pomoč države v zaščiti nekaterih kategorij delavcev, ki so se v sedanjih razmerah znašli v težkem gmotnem položaju, vendarle pa nosilci le teh ne dojamejo, da se borijo v resnici za uravnilovko... Če bi ravnali drugače, in ne bi že v pripravah na 3. kongres samoupravljalcev razčistili s takimi hotenji — često precej demagoško obarvanimi — bi bržkone dosegli povsem nasproten učinek. Kongres pa bi bolj malo prispeval k utrjevanju samoupravljanja in novih družbenoekonomskih odnosov v samoupravni praksi.

Preveriti samoupravno prakso

Morda so na videz to le »širša vprašanja«, ki marsikoga ne prepričajo dovolj, da gre tudi tokrat za boj med ostanki državno lastniške in tehnokratske miselnosti in ravnanja s sprejetimi samoupravno dogovorjenimi normami in odločanjem o pogojih in rezultatih dela delavcev.

Vsa ta navidez »širša vprašanja« tako ali drugače zasledimo v vsaki temeljni samoupravni skupnosti. Ali morda stari proračunski sistemi financiranja delovnih skupnosti skupnih služb niso ostanek starih »direkcijskih odnosov« in ovira v uveljavljanju takih družbenoekonomskih odnosov, kot smo jih zapisali v ustavi in v zakonu o združenem delu? Morebiti sprejemanje srednjeročnih načrtov razvoja samoupravnih interesnih skunosti, kjer delavci dobijo kopico podatkov, ki jih skorajda nihče ne zna razložiti, ni odraz stare miselnosti in proračunske logike financiranja? In še bi lahko naštevali vprašanja, na katera bo v sedanjem soočanju rezultatov uresničevanja zakonskih določb in usmeritev družbenopolitičnih organizacij z resnično prakso — to pa je namen priprav na 3. kongres-potrebno odgovoriti od ene temeljne samoupravne skupnosti do druge in širše. Osnovni cilj tega soočanja in spreminjanja razmer — tako sodimo po seji koordinacijskega odbora — pa mora biti v tem, da bo delavec v celoti obvladoval ustvarjeni dohodek, razpolagal z njim v temeljni organizaciji združenega dela, v delovni organizaciji in v vseh njenih povezavah ter prek delegatskega sistema tudi v tistem zboru samoupravljalcev, ki ga imenujemo skupščina. Ni bistveno, če gre za občinsko, republiško ali pa zvezno, kajti odločanje o dohodku je neodtujljiva pravica delavcev v temeljnih organizacijah.

In čeprav bodo tematsko pripravljene razprave le v nekaterih kolektivih, kjer bodo tudi pripravili sporočila kongresu, bržkone ne bi smeli vse pozornosti v pripravah usmeriti le nanje. Če gre za spreminjanje prakse in nova dognanja, potlej so vse subjektivne sile in drugi dolžni, da analiza sedanjih samoupravnih razmer in pota nadaljnjega razvoja ne ostanejo le na papirju, temveč dobijo pravo mesto v družbeni praksi. Po tem bomo sodili veljavo kongresa!

Marjan Horvat

Pogovor z Branetom Mišičem, sekretarjem republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije

Manj čvekanja in več samouprave

Družbeni dogovor o kriterijih za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in kooperantov v gozdnem gospodarstvu, ki ga predlaga republiški odbor sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva, bo omogočil delavcem bolj učinkovito samoupravo

Govorila sva o samoupravljanju gozdarjev. Brane Mišič, sekretar republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije, je pripovedoval:

»O slabostih in pomanjkljivostih v samoupravni dejavnosti gozdarjev ste v vašem listu že pisali. Gre za kopico problemov, o katerih razpravljamo, pa jih doslej še nismo mogli urediti. Tudi zavoljo tega smo se odločili za družbeni dogovor.«

Slovenski gozdarji in lesarji še morajo razmišljati o tem, kako se čim bolj učinkovito samoupravno organizirati. K temu bo prav gotovo prispeval tudi družbeni dogovor.

Lani poleti je republiški odbor sindikata lesarjev in gozdarjev preučil celotno samoupravno dejavnost delavcev gozdarstva in ugotovil, da v tozdih in TOK (temeljnih organizacijah kooperantov) ni dovolj samouprave. Tako so tudi zapisali v svojih dokumentih. Rekli so: »Dosedanje izkušnje kažejo, da ni mogoče vzpostaviti in uveljaviti potrebnih odnosov združevanja dela in sredstev brez potrebne samoupravne organiziranosti.« Pogosto se je namreč dogajalo, da njihove temeljne organizacije gradenj in transporta pridobivajo dohodek »na podlagi internih in eksternih cen«, določenih v letnih planih, ne pa na osnovi njihovega dohodka. Pa tudi v obratih za kooperacijo ni dovolj samoupravljanja.

Zato je republiški odbor sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije predlagal komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, slovenski gospodarski zbornici in zadružni zvezi, naj bi skupno sprejeli družbeni dogovor o merilih za uveljavljanje zakona o združenem delu v delovnih organizacijah gozdnega gospodarstva.

O tej pobudi so doslej razpravljale zgolj »strokovne sfere«, kot mi je dejal Brane Mišič, torej ljudje, ki naj bi pripravili predlog družbenega dogovora. Republiški odbor sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije je lansko jesen poslal organizacijam združenega dela v gozdarstvu in strokovnim inštitucijam svoje teze, do konca letošnjega leta pa bo ta razprava postala sestavni del samoupravnega odločanja v delovnih kolektivih slovenskega gozdarstva.

Brane Mišič mi je dejal:

»Gozdovi so naša družbena dobrina, in vsa družba, ne samo gozdarji, moramo skrbeti zanje. Naš predlog tez družbenega dogovora o merilih za uveljavljanje določila zakona o združenem delu na področju gozdarstva je že sedaj, čeprav gre zgolj za razpravo o tezah, sprožil vrsto pobud za boljšo samoupravno organiziranost gozdnega gospodarstva in za večjo družbeno skrb za ohranjanje in razvoj gozdov. Gozd je bil doslej za mnoge ljudi le zlata jama, ki kar naprej nekaj daje, in kadar nam je bilo najbolj težko, smo za kruh prodali nekaj lesa. Tak odnos zasledimo marsikje še danes. Zato se v našem sindikatu toliko zavzemamo, da bi poenotili samoupravne možnosti v kolektivih gozdnega gospodarstva in slehernemu delavcu zagotovili, da bo lahko odločal o svojem dohodku.

V prihodnjih dneh bodo torej delavci v gozdarstvu odločali o svoji samoupravni organiziranosti tudi o tem, kako si bodo organizirali svoje samoupravno gospodarjenje, da bi zagotovili vsaj toliko sredstev, kot jih delavci potrebujemo za svoje normalno življenje.

Janez Voljč

Kličemo Škofjo Loko 60-201

Na zvezi je Olga Bandelj, sekretarka OS ZSS

Kako potekajo priprave na zaključni račun »80«?

»Tako kot vsako leto smo se tudi letos zelo resno lotili priprav za uspešno izvedbo te akcije. Na razgovoru s predstavniki osnovnih sindikalnih organizacij, ki ga bomo sklicali v začetku februarja, se bomo podrobno pogovorili o naši nadaljnji aktivnosti in posameznih nalogah. Trenutno pa se sindikalni delavci seznanjajo s pripravljenimi gradivi, ki so bila objavljena v Sindikalnem poročevalcu. Dogovorili smo se, da bodo v akcijo vključeni tudi izvršni svet in individualni poslovodni organi.«

Ali ste tako načrtno zastavili tudi priprave na 3. kongres samoupravljalcev?

»Da. Najprej smo razmišljali o tem, da bi sestavili koordinacijski odbor na ravni regije, ki naj bi vodil vse aktivnosti v zvezi s pripravami na ta pomemben politični dogodek. Vendar smo se odločili, da bomo ustanovili koordinacijski odbor kar v občini, ki se bo sestal prve dni v februarju!

Precej nalog, o katerih govoriva, bo sindikat šele začel uresničevati. Kaj pa ste že postorili od tistega, za kar ste se dogovorili?

»Zelo aktivni smo bili v pripravah na 2. sindikalno konferenco. Šli smo v delovne kolektive in preverjali, na kakšen način se uveljavlja delitev po delu in rezultatih dela. Iz ocene, ki smo jo naredili, je razvidno, da nas čaka pri uresničevanju tega načela še veliko dela.«

Za naše bralce bi bilo verjetno zanimivo, če poveste besedo ali dve o sedanji politični aktivnosti sindikata.

»Občinski sindikat je tvorno vključen v delo letnih članskih sestankov, ki so povezani z javno razpravo o ustavnih amandmajih in o dopolnilih statuta občine. To je trenutno zelo aktualna naloga, ki terja ustvarjalen odnos celotnega sindikalnega članstva.«

In o čem razpravljate na letnih članskih sestankih?

»Gre za široko paleto vprašanj. Te dni potekajo razprave zlasti o rezultatih dosedanjega dela, o programu dela za letošnje leto, o tekočih kadrovskih vprašanjih in tako dalje.«

V razgovoru s tovarišico Bandljevo smo ugotovili, da se svet aktivno pripravlja na 3. kongres samoupravljavcev, na akcijo »zaključni računi 80« in si prizadeva za doseganje temeljnih političnih smernic, ki smo jih začrtali na zadnjih kongresih v republikah in federaciji. Upati je, da bo vsakodnevno politično aktivnost še pospešil in si prizadeval za poglobljene razprave v osnovnih sindikalnih organizacijah o pogojih gospodarjenja, ki delavcem omogočajo ustvarjanje večjega ali manjšega dohodka. Redno seznanjanje delavcev z razmerami na domačem in tujem trgu je namreč sestavni del stabilizacijskih prizadevanj, le-ta pa morajo biti osnova in jedro celotne politične aktivnosti sindikata in vseh subjektivnih sil.

Emil Lah

Posvet predstavnikov RS ZSS in skupščine SRS

Delegati ne smejo biti »prosti strelci«

V preteklem tednu so se na delovnem pogovoru zbrali predstavniki skupščine SR Slovenije in [illegible] zveze sindikatov Slovenije. Pogovarjali so se o uresničevanju skupščinskega programa dela, ki ga je obrazložil predsednik zbora združenega dela Emil Tomažič, o uresničevanju programa dela republiškega sveta in njegovih organov — obrazložil ga je sekretar sekretariata predsedstva RS ZSS Ivan Godec in o usklajevanju programskih nalog v letošnjem letu. Vsebinske povezave med razpravami in odločanjem v skupščini SRS in političnimi akcijami Zveze sindikatov Slovenije naj treba iskati z lučjo, kajti kljub tu in tam morebiti ne usklajenim četrtletnim programom moramo poudariti, da oba programa dela temeljito zajemata aktualna vprašanja delavcev in delovnih ljudi.

Pri tem pa moramo opozoriti, da akcija sindikata — katerakoli že — pa naj bo še tako učinkovita, splošno zavezujoča, postane oblika ravnanja in obnašanja šele tedaj, ko se sprejme v skupščini. Prav zato velja delegatom in delegacijam na vseh ravneh, njihovim pogojem dela in pomoči pri delu, nameniti vso skrb. Za zdaj — sodeč po razgovoru — v občinah še zmeraj ni dovolj pobud za razprave o aktualnih družbenoekonomskih in političnih vprašanjih v vseh zborih skupščine občine, prav tako pa ne moremo biti zadovoljni s pomočjo sindikata pri delu delegacij in delegatov. Če te pomoči ni, potlej se delegacije in delegati počutijo kot v praznem prostoru, še posebej zato, ker nimamo natančno napisanih pravil, kdaj se mora delegacija oziroma delegat posvetovati s svojo bazo pri odločanju v skupščini in kdaj bi bile konference delegacij zadostna osnova za odločanje.

Predstavniki skupščine in republiškega sveta zveze sindikatov so se dogovorili o usklajenem delu v pripravah na 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije in še posebej o nekaterih vprašanjih, ki so povezana s pripravo 3. konference ZSS, ki bo obravnavala socialno politiko in socialno varnost delavcev.

Bržkone bi lahko povzeli sporočilo iz tega pogovora približno tako: na vsak način velja tudi v občinah uskladiti programe aktivnosti sindikatov s programi zborov občinske skupščine. Problemov, ki ta čas tarejo delavce, ne manjka. Še več pa je takih manjših, ki otežujejo normalno delo delegacij in delegatov v temeljnih samoupravnih skupnostih. V sindikatu in v socialistični zvezi delovnih ljudi bo prav gotovo treba razmisliti o tem ter nuditi več pomoči delegatom in delegacijam.

M. H.

Priprave na članske seje sindikata v AERO Celje

Izredno kritično o težavah in lastnem delu

Vodstvo sindikata v AERO Celje, 2.340 zaposlenih v petih tozd in eni delovni skupnosti skupnih služb, končuje priprave na članske seje, kinaj bi bile sredi februarja, ko bodo že znani rezultati gospodarjenja. Stabilizacijski in drugi ukrepi so in še pretresajo ta kolektiv, katerega proizvodnja je v veliki meri slonela na uvoženih surovinah. Zato ni čudno, da je vsebina priprav naravnana na iskanje rešitev iz težkega položaja, predvsem pa na delež, kiga morajo sindikati prispevati k reševanju teh problemov. V razgovoru s predsednikom konference in petimi predsedniki osnovnih organizacij sindikata smo ugotovili, da bo na članskih sestankih potekala tudi izredno kritična razprava o delu sindikata. Sicer pa prisluhnimo njihovim besedam.

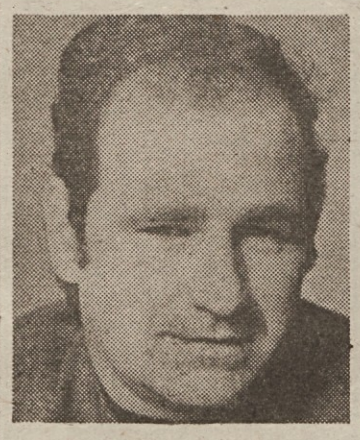

Franc Pukl

Mira Vračun

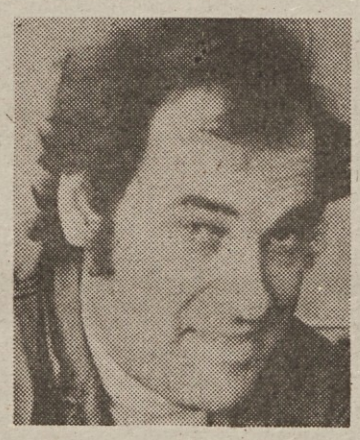

Zvone Martinkovič

Ivanka Lamut

Franček Ribič

Jani Tominšek

Socialna varnost in delitev po vloženem delu

»Na izvršnem odboru in v dogovoru s predsedniki osnovnih organizacij smo nekako uokvirili vsebino, ki bi naj bila izhodišče za razprave na članskih konferencah,« pravi Franc Pukl, predsednik konference. »Seveda se bo vsebina razprav razlikovala od osnovne do osnovne organizacije, ker so tudi problemi in težave članstva v posameznih tozdih različni.

Osnovni poudarek je naravnan na razpravo o rezultatih gospodarjenja. Kot je znano, naša proizvodnja v veliki meri še vedno sloni na uvoženih surovinah. Zaradi težav z uvozom surovin smo lani doživljali hude pretrese. Ni bil redek primer, ko smo posamezne proizvodnje ustavljali. Tudi letos ni mnogo bolje. Za posamezne proizvode imamo le še toliko surovin, da bo lahko proizvodnja nemoteno tekla nekaj dni.

Osrednji del razprav bo namenjen delitvi po delu in rezultatih dela. Posebna komisija je že lani pripravila nov opis del in nalog, s prihodnjim mesecem naj bi ga uvedli v prakso. Sindikati vztrajamo, da morajo biti startne osnove za podobna opravila v celotnem kolektivu iste.

Na članskih sestankih bomo morali oceniti in izreči svoje mnenje o delovanju delegatskega sistema, tako na področju samouprave kot v širši družbenopolitični skupnosti. Čeprav so zunanje ocene delovanja našega delegatskega sistema dokaj ugodne, v sindikatu menimo, da temu vsepovsod ni tako.

Poglavitni del razprav bo namenjen socialni varnosti delavca in njegovemu družbenemu standardu. V sindikatu ugotavljamo, da že omenjene težave v proizvodnji vnašajo med članstvo nestrpnost, ker je na dlani, da mirujoč stroj ne da kruha. Poglavje zase je problem s stanovanji. V srednjeročnem programu načrtujemo, da bomo lahko rešili okrog 60 primerov, mogoče 80. Potrebovali pa bi 260 stanovanj.

Predvidevamo izredno kritično razpravo o vlogi in delovanju našega sindikata. Ugotavljamo namreč, da aktivnost članstva upada. Torej moramo analizirati vsebino našega dela.«

Sporazumi o sporazumevanju

»Naša osnovna organizacija je najmlajša v kolektivu, ker je nastala z ustanovitvijo novega tozda. Ob tem je zanimivo, da smo osnovno organizacijo izoblikovali že prej, preden je prišlo do formalne ustanovitve tozda,« razlaga Mira Vračun, predsednica osnovne organizacije v tozdu »Trženje«. »Če sem poštena, moram priznati, da nam konferenca ni bila vselej v oporo, saj je o naših težavah razpravljala praviloma šele takrat, ko smo jih nekako že sami rešili.

Našo osnovno organizacijo sestavlja članstvo kaj pisanih struktur, od delavcev v skladišču do onih pri delu v izvozu. Zaradi nastalih težav z uvozom, nič manjše pa tudi niso zaradi izvoza, so v našo organizacijo nenehno uprte oči vsega kolektiva. Zagotavljanje surovin je delo, od katerega je odvisno gospodarjenje vseh tozdov. Moram priznati, da v tako težkem položaju kot smo trenutno zdaj, tudi lani nismo bili. Zaradi izvoza, gre tudi za tiste številke, ki nas obvezujejo, trpi preskrbljenost doma. Na domačem trgu je že čutiti pomanjkanje naših izdelkov. Tako si v nekem smislu sami žagamo vejo, na kateri sedimo. Toda druge rešitve trenutno ni.

Poseben problem, o katerem bomo na članskih konferencah morali spregovoriti, je novo vrednotenje del in nalog, predvsem pa tisti del našega dela, ki vpliva na gospodarjenje drugih tozdov. Menimo, da ti odnosi med tozdi še niso povsem razčiščeni, saj je gospodarjenje nekaterih tozdov v veliki meri odvisno od dobro opravljenega dela v našem tozdu. Torej gre za očitno in lahko izmerljivo soudeležbo.«

»Moram priznati, da aktivnost članstva upada. Ugotavljamo, da se naši samoupravni organi in družbenopolitične organizacije zvečine morajo ukvarjati s samoupravnim sporazumevanjem. Tri četrtine našega dela je namenjeno samo temu in šele nato lastnim problemom,« meni Zvone Martinkovič, predsednik osnovne organizacije v tozdu »grafika«. »Že nekaj časa nam ne uspe doseči sklepčnosti na vrsti sestankov. Po drugi strani pa delavce upravičeno razburja odnos predlagateljev posameznih samoupravnih sporazumov raznih sisov, ki k nam pošiljajo gradivo ali predlagatelje, ki ne znajo ali nočejo razložiti upravičenosti posameznih zahtev. Ta gradiva so tako pripravljena, da jih zvečine sploh ni moč razumeti. Preobsežna, komplicirana, vsekakor pa ne vsebujejo odgovora o upravičenosti zahtev in višinah prispevkov. Naš delavec se več ne zadovoljuje s podatkom v obliki odstotkov, ker ve, da to na koncu koncev znaša skoraj dve stari milijardi dajatev. Ali primer, ko smo na predstavnike sisov čakali več kot pol ure. Ali oni vedo, da je ves ta čas stala proizvodnja? Zdaj pa ti delavcu pojasni ta odnos in ga prepričaj, kako se vsi obnašamo enako stabilizacijsko.«

Kaj je s svobodno menjavo dela

»V nekaterih sisih še vedno živijo v prepričanju, da so edini pametni, kajti drugače si ne moremo razložiti primera, ko smo samo na račun enega predloženega sporazuma mi dali več strani pripomb. V naši osnovni organizaciji ugotavljamo, da ni učinkovit niti naš delegatski sistem. Naši delegati namreč z našimi stališči in mnenji ne prodro v samoupravnih organih delovne organizacije in še teže izven nje. Ker so premalo učinkoviti, članstvo meni, da tudi premalo aktivni, upada tudi zaupanje med članstvom,« pojasnjuje Ivanka Lamut, predsednica osnovne organizacije v tozdu Kemija.

Učinkovitost delegatskega sistema in delitev osebnih dohodkov bo verjetno zavzela osrednji del razprav na naših članskih sestankih. Ugotavljamo namreč, da našemu delavcu upada družbeni standard. To pa je osnovni moto njegove aktivnosti.«

»S pripravami na članske seje smo začeli že zelo zgodaj, zgodaj smo si razdelili tudi naloge,« razlaga Franček Ribič, predsednik osnovne organizacije v delovni skupnosti skupnih služb. »Gre za to, da bi nekatere stvari razčistili, še preden bodo znani rezultati gospodarjenja. Trenutno je največ nerazčiščenih vprašanj glede odnosov med tozdi. Mi združujemo celo vrsto funkcij za posamezne tozde, ne strinjamo pa se z vrednotenjem našega dela. Vztrajamo namreč pri tem, da so rezultati gospodarjenja posameznih tozdov soodvisni od naše učinkovitosti, zato se ne moremo sprijazniti z nedavnimi primeri, ko so nekateri tozdi dvignili vrednost točk in pri tem pozabili na delež, ki smo ga tudi mi prispevali k njihovim rezultatom gospodarjenja.

V naši osnovni organizaciji ugotavljamo, da upada aktivnost članstva, čeravno smo izboljšali kadrovsko strukturo v vodstvu našega sindikata. Medtem ko gre pri vzpostavljanju svobodne menjave dela med posameznimi tozdi in nami za obdobje prilagajanj in uveljavljanje novih odnosov, to ni moč trditi za učinkovitost našega delegatskega sistema. Z delom posameznih delegatov nismo zadovoljni, zato smo jih izpostavili kritiki. Enako kritično obravnavamo tudi ugotovitev, da je šlo kadrovanje delegatov v sise po poslovodni liniji, mimo kadrovskega organa, v katerem imamo najodgovornejše delavce iz družbenopolitičnih organizacij. Tako imamo vrsto problemov, ki jih bomo razčiščevali na članski seji sindikata.«

»Če odštejemo znane težave z repromaterialom, lahko povem, da naša osnovna organizacija kar dobro dela,« meni Jani Tominšek, predsednik osnovne organizacije v tozdu Kemija Šempeter. »Lani smo zagrešili napako, ko smo tudi v sindikatu podprli primer reševanja stanovanjskih težav našega delavca. Šlo je za to, da smo vsi v kolektivu podprli in izsilili pridobitev stanovanja za našega delavca, čeprav ta ni bil med prvimi na sprejetem in določenem vrstnem redu. Toda to je manjši greh. Kolektiv našega tozda je pred veliko preizkušnjo, saj smo se odločili za razširitev proizvodnje. Za veliko naložbo, ki bo podvojila našo proizvodnjo. Priprave na konference potekajo enotno, podobna je tudi vsebina, o čemer pa so že drugi govorili.«

Janez Sever

Nekaj misli o letnih sestankih članov osnovnih sindikalnih organizacij

STARE SLABOSTI IN NOVE NALOGE

Osnovne organizacije zveze sindikatov bodo v prihodnjih dneh na letnih članskih sestankih ocenjevale svoje delo v minulem letu in sprejele letošnje delovne programe. Gre za temeljit obračun in za tehtno oceno naše dejavnosti na vseh področjih samoupravljanja in gospodarjenja, ne pa zgolj za formalno izpolnitev določila statuta. Tam, kjer se bodo naloge lotili tako, so letni sestanek dobro pripravili v sindikalnih skupinah, odborih in komisijah, samokritično so pregledali vse svoje delo, ocenili vzroke neuspehov in pomanjkljivosti in se dogovorili, kaj bodo storili, da bi sindikalne organizacije v prihodnje bolj učinkovito uresničevale svoje družbeno poslanstvo.

Marsikje namreč niso povsem zadovoljni s svojim dozdajšnjim delom. Iz poročil izvršnih odborov osnovnih organizacij in razprave na letnih sestankih je moč razbrati, da sindikat še ne deluje tako, kot smo se dogovorili na mariborskem kongresu in na kasnejših konferencah, in da je premalo učinkovit predvsem zato, ker mnogi njegovi člani niso dovolj delavni. Nalog je obilo in vedno več jih je, težavne gospodarske razmere pa terjajo, da v stabilizacijskih prizadevanjih sodelujejo vsi delavci. Potrebujemo torej sindikat, poudarjajo na letnih sestankih, ki bo združeval samoupravne interese članov v skupnih akcijah za dosego večjega dohodka, kajti le tako lahko preprečimo nadaljnje zniževanje osebnega in družbenega standarda.

In v isti sapi ugotavljajo, da je v naših organizacijah še vedno preveč forumskega načina dela, da se s sindikalno dejavnostjo ukvarjajo le nekateri aktivisti, »baza pa stoji ob strani«, da sindikalne skupine niso »dovolj zaživele«, tam pa, kjer se dokaj redno sestajajo, so zgolj informativne in premalo samostojno oblikujejo stališča do vseh zadev, o katerih razpravljajo in odločajo njihovi delegati na sestankih sindikalnih vodstev in samoupravnih organov. Gre torej za stare ugotovitve, ki jih v sindikalnih organizacijah poslušamo že kar precej let, za pomanjkljivosti v našem delu, ki jih dobro poznamo in o katerih zelo radi na dolgo in široko govorimo, bolj malo pa storimo, da bi jih odpravili.

Forumskega načina dela namreč ni moč odpraviti le s kritiko izvršnega odbora in njegovega predsednika, članov pa tudi ne bomo pridobili za aktivno delo v sindikatu, če bomo venomer samo grajali njihovo nezainteresiranost in ugotavljali, kako nizka je njihova samoupravljavska zavest. Nihče nam te zavesti ne bo na krožniku prinesel, oblikovati jo moramo sami na delovnih mestih in v skupinah, nenehno se moramo spopadati z ostanki starega v nas samih, prepričevati in pridobivati tiste delavce, ki se še niso otresli mezdne miselnosti. Komunisti in sindikalni aktivisti moramo delati med ljudmi, ne pa zgolj na sestankih izvršnih odborov ali na sejah delavskih svetov in delegatskih skupščin.

Gre torej za korenito spremembo v načinu našega dela, ki jo bomo morali takoj uresničiti, saj drugače ne bomo kos izredno pomembnim nalogam, ki nas čakajo v letošnjem letu.

Janez Voljč

DE

PRED IZIDOM!

V zbirki AKTUALNA TEMA založbe Delavska enotnost bo izšla nova, pomembna brošura:

DOGOVOR

o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1981

Brošuro lahko po ceni 25.— dinarjev za izvod naročite pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, po izidu pa jo lahko kupite tudi v naši knjigarni v Tavčarjevi 5, ter v vseh knjigarnah po Sloveniji in prodajnih mestih Dela.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvod(ov) brošure DOGOVOR O URESNIČEVANJU DRUŽBENE USMERITVE RAZPOREJANJA DOHODKA V LETU 1981.

Naročeno nam pošljite na naslov:

.....

.....

Ime in priimek podpisnika:

.....

Naročeno, dne: .....

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

.....

(žig) (podpis naročnika)

SINDIKALNI POROČEVALEC
PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

Kdo naj bodo naši delegati

Na podlagi navodila o volitvah delegatov za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije sprejema koordinacijski odbor SR Slovenije za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije na svoji 2. seji, dne 23. januarja 1981, tole

NAVODILO
o volitvah delegatov iz SR Slovenije za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

1.

V SR Sloveniji se za 3. kongres samoupravljalcev izvoli 212 delegatov, od tega 192 delegatov iz združenega dela in samoupravnih skupnosti po ključu 1 delegat na 4.000 zaposlenih, 20 delegatov pa izvolijo družbenopolitične organizacije in skupnosti na ravni SR Slovenije.

Status delegata imajo tudi člani zveznega odbora za sklic in pripravo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije iz SR Slovenije — 10 delegatov. Kongresu bo iz SR Slovenije prisostvovalo tudi 10 gostov — predstavnikov veteranov delavskega in sindikalnega gibanja.

2.

V vsaki občini se izvoli najmanj en delegat.

V občini, ki ima več kot 4.000 zaposlenih, se izvoliše po en delegat na vsakih nadaljnjih 4.000 zaposlenih, s tem da se praviloma upošteva že več kot 2.500 zaposlenih. Število delegatov, ki jih volijo v občinah, je glede na število zaposlenih usklajeno na medobčinskem območju. V posameznih občinah oziroma na medobčinskem območju se izvoli naslednje število delegatov:

Ljubljana Bežigrad 8, Ljubljana Center 16, Ljubljana Moste-Polje 7, Ljubljana Šiška 9, Ljubljana Vič-Rudnik4. Skupaj — 44;

Domžale 3, Grosuplje 2, Kamnik 2, Kočevje 2, Litija 1, Logatec 1, Ribnica 1, Vrhnika 1, Skupaj — 13;

Jesenice 4, Kranj 8, Radovljica 3, Škofja Loka 3, Tržič 1. Skupaj — 20;

Cerknica 1, Ilirska Bistrica 1, Postojna 2. Skupaj — 4;

Ajdovščina 2, Idrija 1, Nova Gorica 7, Tolmin 1. Skupaj — 11;

Izola 1, Koper 5, Piran 2, Sežana 2. Skupaj — 10;

Črnomelj 1, Metlika 1, Novo Mesto 6, Trebnje 1. Skupaj — 9;

Hrastnik 1, Trbovlje 3, Zagorje 1. Skupaj — 5;

Brežice 2, Krško 2, Sevnica 1. Skupaj — 5;

Celje 9, Laško 1, Mozirje 1, Slovenske Konjice 2, Šentjur 1, Šmarje 2, Velenje 6, Žalec 3. Skupaj — 25;

Dravograd 1, Radlje 1, Ravne 3, Slovenj Gradec 2. Skupaj — 7;

Maribor 23[1], Lenart 1, Ormož 1, Ptuj 4, Slovenska Bistrica 2. Skupaj — 31;

[1] Mestni koordinacijski odbor za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev v Mariboru določi način razporeditve in njihovo izvolitev v skladu s tem navodilom.

Gornja Radgona 2, Lendava 1, Ljutomer 1, Murska Sobota 4. Skupaj — 8;

SR Slovenija skupaj — 192.

3.

Nosilci kadrovskih priprav na 3. kongres samoupravljalcev morajo zagotoviti, da bo sestava delegatov ustrezala sestavi zaposlenih v vseh gospodarskih in negospodarskih dejavnostih, da bodo med delegati predstavniki krajevnih skupnosti, združenih kmetov, učencev in študentov in da bodo zastopane ženske in mladina glede na število zaposlenih v združenem delu.

Med delegati mora biti vsaj 3/4 delavcev iz neposredne proizvodnje oziroma iz osnovne dejavnosti. Ustrezna sestava delegatov glede na zahteve iz te točke je razvidna iz priloge k temu navodilu.

4.

Za delegate se izvolijo delavci, ki:

— z delom izpričujejo svojo idejnopolitično opredeljenost za socialistično samoupravljanje;

— ustvarjalno, zavzeto in dosledno razvijajo socialistične, samoupravne, družbenoekonomske odnose na podlagi ustave in zakona o združenem delu, pri čemer poglabljajo odločujoči vpliv delavskega razreda v družbi;

— si prizadevajo za uresničevanje samoupravno dogovorjenih načrtov gospodarskega in družbenega razvoja ter drugih nalog za stabilizacijo gospodarstva in povečanje produktivnosti dela;

— razvijajo bratstvo in enotnost med narodi in narodnostmi Jugoslavije in krepijo njeno neodvisnost in neuvrščenost;

— odgovorno izpolnjujejo sprejete delovne in druge družbene naloge;

— uživajo ugled in zaupanje delavcev in drugih občanov v okolju, v katerem delajo in živijo;

— bodo s svojimi samoupravnimi izkušnjami in znanjem prispevali k uspešnemu delu kongresa.

Občinski koordinacijski odbori za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije morajo skupaj z občinskimi sveti Zveze sindikatov Slovenije zagotoviti uveljavitev teh usmeritev, demokratičnost in javnost kandidacijskih postopkov.

5.

Možne kandidate za delegate evidentirajo delavci, delovni ljudje in občani, člani družbenopolitičnih in družbenih organizacij in društev na svojih zborih, sejah in drugih sestankih skupnosti, organizacij in njihovih organov.

Za vsakega evidentiranega možnega kandidata nosilec predloga izpolni popisnico in jo pošlje občinskemu koordinacijskemu odboru za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev.

6.

Občinski koordinacijski odbor za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev skupaj z občinskim svetom Zveze sindikatov pripravi predlog možnih kandidatov za delegate. Po predhodni obravnavi in uskladitvi v koordinacijskem odboru za kadrovska vprašanja pri predsedstvu občinske konference SZDL in na medobčinskem območju se predlog možnih kandidatov pošlje vsem sodelujočim v kandidacijskem postopku, da se o njem izrečejo.

Predlog možnih kandidatov za delegate obravnavajo in se o njem izrečejo delavci na svojih zborih ali na sejah samoupravnih organov, na sestankih družbenopolitičnih organizacij, občani na svojih zborih ali organih krajevnih skupnosti ter drugih organih organizacij ali skupnosti.

Na podlagi zbranih mnenj in pripomb pripravi občinski koordinacijski odbor za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev skupaj z občinskim svetom Zveze sindikatov predlog kandidatov za delegate in ga pošilje volilnemu telesu v izvolitev.

7.

Volilno telo v občini sestavljajo delegati delavskih svetov temeljnih organizacij združenega dela in svetov delovnih skupnosti, delegati organov družbenopolitičnih organizacij in delegati občinske skupščine ter skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. V občini z večjim številom temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, ki volijo več delegatov, se lahko oblikuje več volilnih teles za posamezne dejavnosti ali za več dejavnosti skupaj.

V delovni organizaciji, v kateri je v eni občini zaposleno dovolj veliko število delavcev, izvoli delegata (e) delavski svet delovne organizacije, razširjen z delegacijami družbenopolitičnih organizacij v delovni organizaciji.

Način volitev v občini določi občinski koordinacijski odbor za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev v skladu s temi navodili.

8.

Delegate, ki jih volijo družbenopolitične organizacije in skupnosti na ravni Slovenije, volijo:

— organi družbenopolitičnih organizacij ZK Slovenije, SZDL Slovenije, ZS Slovenije, ZZB NOV Slovenije, ZSM Slovenije po 2 delegata;

— skupščina SR Slovenije — 3 delegate;

— skupščina samoupravnih interesnih skupnosti vzgoje in izobraževanja, raziskovanja, kulture, zdravstva in socialnega varstva, ki soodločajo o vprašanjih iz pristojnosti skupščine SR Slovenije — po 1 delegata;

— Slovenska akademija znanosti in umetnosti — 1 delegata;

— Gospodarska zbornica Slovenije — 1 delegata.

9.

Volitve delegatov se opravijo do 15. aprila 1981.

10.

To navodilo se uporablja takoj.

V Ljubljani, 23. januarja 1981

Koordinacijski odbor
SR Slovenije za pripravo
3. kongresa samoupravljalcev
Jugoslavije

MEDOBČINSKO OBMOČJE	SKUPAJ	ženske	mladi do 27 let	študentje	člani organov KS	člani organov SIS	kemična in nekovinska industrija	energetika	proizvodnja in predelava kovin	papirna, grafična, založniška in informativna dejavnost	tekstilna in usnjarsko- predelovalna industrija	gozdarstvo in lesarstvo	kmetijstvo in živilska industrija	promet in zveze	gradbeništvo	komunalno in stanovanjsko gospodarstvo	gostinstvo in turizem	trgovina	vzgoja izobraževanje in znanost	zdravstvo in socialno varstvo	obrt	kultura	finančne organizacije	družbeni in državni organi	dijaki
mesto																									
Ljubljana	44	20	9	1		2	2		1	8	2	1	2	1	3	6	6	1	1	1	3	1	3	1	2	
Lj.-okolica	13	6	3			1	1		1	3	2	2			1	1	1				1		1			
Gorenjska	20	9	4			1	1		1	5	4	1		1	1	1	1	1			1		1	1	1	
Notranjska	4	2	1							1		2			1											
Severna Primorska	11	5	2			1				2	1	1		1	1	1	1				1		1		1	
Kraško-obalna	10	4	2				1			2				1	2		1	1			1		1		1	
Dolenjska	9	3	2				1		1	2	1	1		1		1	1				1					
Zasavje	5	2	1					2	1	1						1										
Posavje	5	2	1								1		1		1		1				1					
Celjska	25	10	5			1	1	1	2	5	2	2		1	1	2	2	1	1	1			2	1	1	
Koroška	7	2	1				1			3		2					1	1								
Podravska	31	13	6		1	1	2	1	2	5	2	1	1	2	2	2	3	1	1	1	2		2	1	1	
Pomurje	8	4	2					1		2	1			1	1			1								
SKUPAJ SRS	192	82	39	1	1	7	10	5	9	39	16	13	4	9	14	16	18	6	3	3	11	1	11	4	7	

Kaj je pokazala anketa o izplačilih nekaterih osebnih prejemkov iz materialnih stroškov in sklada skupne porabe?

Dogovor proti razsipništvu in neodgovornosti

(IV.)

Tokrat objavljamo zadnji del podatkov iz ankete. Ko bo vprašalnik obdelan še po posameznih panogah, bomo objavili tudi te ugotovitve, ki bodo sliko sedanjega stanja še zaokrožile in dopolnile.

Nagrade ob upokojitvi

Več kot 50 % v obdelavo zajetih organizacij združenega dela izplačuje nagrade ob upokojitvi v različnih zneskih, pri čemer so se dogovorili tudi o kriterijih izplačevanja le-teh. Še vedno pa je 32 % takih organizacij združenega dela, kjer izplačujejo te nagrade vsem delavcem v enakih zneskih.

Po prejšnji sindikalni listi bi znašala nagrada ob upokojitvi najmanj 14.318 din in največ 21.477 dinarjev. Srednja vrednost nagrade ob upokojitvi znaša v primerih, ko so se izplačevale v enakih zneskih, 18.780 din. Najmanjša vrednost, ki se pojavlja, je 4.300 din, največja pa 24.658 din. Največ je takih organizacij združenega dela, ki so izplačale nagrade ob upokojitvi v višini treh poprečnih mesečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu.

Tudi v večini organizacij združenega dela, ki so izplačevale nagrade v različnih višinah, so se le-te gibale v višini dveh oziroma treh poprečnih mesečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v SRS v preteklem letu. Najnižji zneski so se gibali med 3894 in 18.482 din , največji pa med 7791 ter 23.179 dinarji.

Nagrade ob delovnih jubilejih

Nagrade ob delovnih jubilejih izplačuje 96,1 % obravnavanih organizacij združenega dela, le v treh organizacijah združenega dela jih ne izplačujejo, ker nimajo sredstev. Od teh v 25,8 % organizacij združenega dela izplačujejo nagrade ob delovnih jubilejih upoštevajoč zgolj delovno dobo v delovni organizaciji, v ostalih 70,3 % organizacij združenega dela pa upoštevajo celotno doseženo delovno dobo delavca.

Srednja vrednost nagrad za desetletni delovni jubilej je 3699 din, najmanjši izplačani znesek znaša 1000 din in največji 7393 din. Po prejšnji sindikalni listi bi znašale te nagrade največ 4295 din. Največ je takih organizacij združenega dela, ki izplačujejo nagrade v višini 3000 do 4300 din.

Tudi za dvajsetletni delovni jubilej je največ organizacij združenega dela izplačalo nagrade v višini 500 do 6700 din. Srednja vrednost znaša 5599 din; najmanjši znesek znaša 2000 din in največji znesek 14.766 din. Tudi pri teh izplačilih ugotavljamo, da se srednja vrednost giblje pod vrednostjo, ki bi jo omogočala bivša sindikalna lista (tj. 6443 din).

Nagrad za tridesetletni delovni jubilej, kar je zelo zanimivo, ne izplačuje kar 91,3 % organizacij združenega dela, zajetih v obdelavo. Iz odgovorov je razvidno, da v večini primerov ne izplačujejo nagrad za vse tri navedene jubileje, temveč praviloma le za enega in to za petindvajsetletni delovni jubilej. Po sindikalni listi bi znašala ta nagrada 8591 din, srednja vrednost nagrad za 30-letni jubilej, izračunana iz podatkov, pa znaša 7508 din, razpon med najmanjšim in največjim izplačanim zneskom pa se giblje med 3000 din in 22.179 din.

Zanimiva je ugotovitev, da je vse manj takih organizacij združenega dela, ki jubilantom ob njihovih delovnih jubilejih dajejo nagrade v uporabnih predmetih. Podatki kažejo, da je le v 10 % v obdelavo zajetih organizacij združenega dela ta tradicija še ohranjena.

To je bilo le nekaj pomembnejših podatkov iz ankete o izplačilih nekaterih osebnih prejemkov iz materialnih stroškov in sredstev sklada skupne porabe. Ko bo obdelava vprašalnika končana še po panogah, bomo objavili tudi druge ugotovitve, ki pa po našem mnenju sedanje slike stanja na tem področju verjetno ne bodo bistveno spremenile, temveč jo prej zaokrožile in dopolnile. Menimo tudi, da zbrani podatki lahko služijo kot dobra osnova za nadaljnje usklajevanje in usmerjanje tega področja delitve dohodka.

Vesna Kegl-Šalehar
Anica Plahuta

Konec

ODMEVI

Škrat v našem foto arhivu

Bralka Nana Zagožan iz Krškega nas je opozorila, da smo v 2. številki Delavske enotnosti naredili neljubo napako. Na 12. strani smo k članku z naslovom Več tvornega prepiha pomotoma objavili zgradbo Ljubljanske banke namesto kulturnega doma Edvarda Kardelja v Krškem.

Vsem bralcem, posebno še Krčanom, se opravičujemo, bralki Zagožanovi pa se zahvaljujemo za opozorilo in pravo fotografijo kulturnega doma.

Uredništvo DE

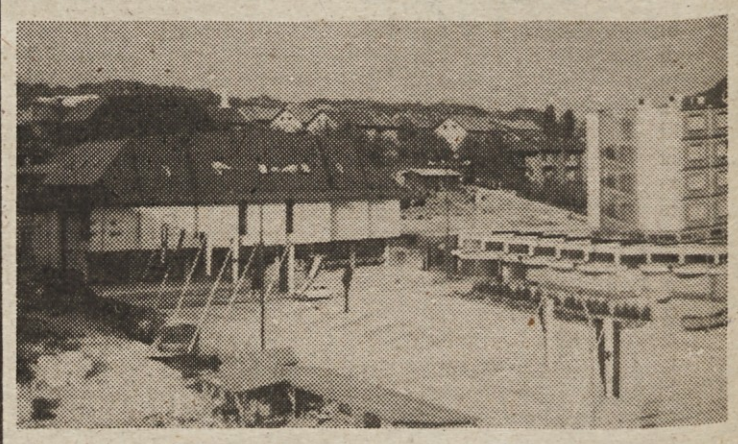

Kulturni dom Edvarda Kardelja v Krškem

Foto: Nana Zagožan

Iskanje rešitev v Motelu Lom rojeva nove zadrege

Vsi k istemu delovnemu cilju — po zavitih poteh

Motel Lom je kar lep — navzven

Ko delavci poprosijo novinarja, naj piše o težavah v njihovem kolektivu, ta najprej z veseljem pomisli: »Torej naše delo le cenijo, potrebujejo...« Takoj zatem veselje prežene izkušnja: »Spet so nekje zakuhali tako vročo kašo, da je sami ne znajo ali ne upajo ohladiti...« Izkušnjo je v to drugo smer nagnil tudi obisk v Motelu Lom, tozdu Petrolove delovne organizacije Gostinstvo.

Pojdimo po stopinjah, kot so se vrstili pogovori: klicali so nas delavci Motela Lom, ker so se zbali, da se bo začasni ukrep družbenega varstva v njihovem kolektivu (letošnjega aprila poteče) spremenil v še strožji ukrep. Namesto da bi se lotili odpravljanja resničnih težav, prihaja do medsebojnih obračunavanj, **»nizkih udarcev«**, manipuliranja z delavci, medsebojni odnosi so na tleh, družbenopolitične organizacije so nemočne...

Od kod viški?

Najprej smo poiskali predsednika sindikalne konference delovne organizacije Ivana Kotarja in predsednika izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata v Motelu Lom Petra Skvarčo. Takole sta pojasnila:

»V kolektivu je poslovanje z **družbenimi sredstvi tako zabredlo**, da so delavci sami terjali zunanjo kontrolo finančnega in materialnega poslovanja. SDK je lani poleti ugotovila, da ne uresničujejo določb poslovnika, kar onemogoča skoraj vsakršno kontrolo. Natakarji so ob tedenskih popisih ugotavljali velike primanjkljaje pa tudi viške. Vzrok je lahko le v nepravilnem zaračunavanju gostinskih storitev, v prodajanju blaga, ki ni prišlo iz skladišča (to potrjuje na primer za 40 odstotkov prevelika **poraba sladkorja glede** na porabo kave in za 60 odstotkov preveč porabljenih limon glede na prodani čaj). Vse več delavcev je romalo pred disciplinsko komisijo na ravni delovne organizacije — vendar razlike še kar rastejo! Disciplinskih postopkov se je nabralo že več deset, njihov učinek pa je kaj slab.

Ko je **družbeni** pravobranilec samoupravljanja za občini Vrhnika in Logatec dobil zapisnik SDK, je izvršnemu svetu skupščine logaške občine predlagal začasni ukrep družbenega varstva. Pregledal je samoupravne akte in jih pohvalil — pa kaj, ko jih nihče ne spoštuje. Poslovnik predvideva registrske blagajne, točno evidenco poslovanja — ko je direktor pri vsem tem vztrajal, ga družbenopolitične organizacije niso podprle. Še to, težave so predvsem z natakarji, v kuhinji na primer teče gladko. Delovna organizacija ima več gostinskih tozdov, pa se je »zakuhalo« le v Lomu — pred disciplinsko komisijo delavci enostavno zatrjujejo, da nimajo pojma, od kod viški — čeprav so tedni, ko pri enem delavcu viški presežejo 10 tisoč dinarjev?!«

Če je disciplina tudi vsebinsko tujka

Klobčič je naprej odmotaval Franc Jerina, sekretar občinske konference ZKS Logatec:

»Ko so leta 1975 ustanovili Motel Lom, še kot poslovno enoto, so pozabili, kako pomembno je pri novi naložbi kadrovsko vprašanje. Ljudje so se zbrali z vseh vetrov, nihče jih pri sprejemu ni preverjal, fluktuacija je bila velika.... Težavam pri poslovanju se je kmalu pridružila komaj še razumljiva nedisciplina, malomarno razpolaganje z družbenimi sredstvi. Leta 1978 je bilo le formalno ugotovljenih primanjkljajev za 250 tisoč dinarjev — poravnavali so jih kar po domače, natakar je enostavno segel v žep in le, če je celo to zavrnil, mu je pretil disciplinski postopek. Kazni, kolikor jih je bilo, so bile mile, 10 delavcev se je znašlo celo v kazenskem postopku, kar je za tedaj 60-članski kolektiv še kako zaskrbljujoče število.

Samoupravni organi so spali, družbenopolitične organizacije prav tako, delovna organizacija jih je pustila pri miru in voz je šel navzdol. Petrol je poskusil najprej z menjanjem direktorjev, potem so porasli disciplinski postopki — leta 1979 jih je bilo 8, lani v prvem polletju že 26... Sredi lanskega leta so dočakali kontrolo SDK (direktor zatrjuje, da na njegovo pobudo, tako ali drugače prizadeti delavci pa, da na njihovo). Njena uradna ugotovitev — skrajno malomarno razpolaganje z družbenimi sredstvi. Le za primer: tedenski višek natakarja 13.000 dinarjev, 2.130 dinarjev v enem »šihtu«...

Zdaj se pač vsi skupaj trudimo, da bi zadevo uredili do aprila, ko poteče začasni ukrep družbenega varstva. Težko gre, saj so ob pomanjkanju vsakršne kontrole prekrški komajda dokazljivi. Celo člani ZK nasprotujejo uresničevanju poslovnika, češ da so proti »birokratizaciji« dela?

Osnovno organizacijo zveze komunistov skušamo postaviti na trdne noge in pomagamo ji, kolikor le moremo, da bi ji le uspelo ustvariti pogoje, v katerih bi se lahko težav znebili sami. Komunisti so se že zdramili, tudi v sindikalni organizaciji, le mladinske organizacije nam ne uspe zbuditi, čeprav je to zelo mlad kolektiv.«

Kjer tešejo, lete iveri

Ukrepi za boljši nadzor, za večjo delovno disciplino, seveda »sladkemu« življenju ne obetajo nič dobrega in zbudili so odpor. Pri takšnem kresanju pa pride marsikaj na dan. Povzemimo pripombe, ki so jih delavci poslali družbenemu pravobranilcu samoupravljanja:

»Nezakonito nam odtegujejo od osebnih dohodkov, vodilni so v Motelu premalo prisotni, stanovanjska posojila dodeljujejo nepravilno, mimo samoupravnih aktov, direktor odloča krepko prek svojih pristojnosti, opažamo nepravilnosti pri kilometrinah, disciplinski postopek vpliva na nagrajevanje, kar pa za **»privilegirane« člane kolektiva** ne velja, volitve v delavski svet niso bile pravilne, obveščenost je izredno slaba, zaposluje se mimo samoupravnih aktov, računi pri dobavi mesa so nepravilni, direktor ne plačuje najemnine za sobo, ki jo uporablja v motelu...«

Franc Žužek, družbeni pravobranilec samoupravljanja, je pripombe seveda poslal v Motel Lom in zahteval pojasnilo. Dobil ga je res, pa bolj čudnega. Vsak odgovor to je in ni — ali v prvem delu trditev zanika in jo potem potrdi, ali ni ne »krop ne voda«... Zbodel nas je direktorjev zaključek. Takole nekako meni: — Vse trditve so iz trte zvite, zlonamerno obrekovanje... Torej so hkrati tudi kršitev delovne obveznosti in direktor zahteva imena delavcev, ki so jih napisali...

Franc Žužek pravi, da je šlo interno poslovanje povsem mimo veljavnih aktov. Zaostrovanje delovne discipline je spravilo na dan marsikaj prej skritega, tako na rovaš delavcev, direktorja, samoupravnih organov... Prizadevanja delavcev v Lomu pa v celoti pozitivno ocenjuje, saj zaostreni, konfliktni položaji pripomorejo k hitremu, učinkovitemu reševanju.

Čigav hrbet bo izbrala palica

Brane Pance je v Motelu Lom natakar že pet let. Pravi, da pripomb na njegovo delo ni bilo, dokler...

»Saj tu ni kaj, vsak ali vsaj večina članov kolektiva mora pač priznati nekaj napak tudi na svoj rovaš. Težko pa bi me kdo prepričal, da smo za goščo, v kakršno smo zabredli, krivi natakarji. Seveda se moramo zdaj iz nje izkopati — vendar, na čigav račun? No, govoril bom o sebi: Disciplinska komisija mi je lani odmerila kaj strogo kazen, prekinitev delovnega razmerja, pogojno za dobo enega leta. Vzrok je bil trikrat najdeni primanjkljaj, od 484 pa do 7.380 dinarjev v enem tednu.

Ko se vsujejo k nam ljudje kar iz nekaj avtobusov, nastane norišnica. Gotovo nimaš časa preverjati dobave iz kuhinje, blokiranje na blagajni, že pri dobro organiziranem delu ne, kaj šele pri takšni zmedi, kakršna je pri nas. Za organizacijo dela pa menda natakar ni odgovoren?! Pa že samo ugotavljanje primanjkljajev — pred komisijo so me poklicali zaradi 4.840 dinarjev, pa smo potem »zglihali« na 7.380 in ni čudno, da v to številko dvomim. Seveda sem zahteval kontrolne trakove, ker kontrolor (ki je hkrati vodil blagajno?) inventure ni opravil v moji prisotnosti — trakov nisem dobil.

In ta poslovnik, za katerega nam tako očitajo, da se ga otepamo! Kaj bi se ga ne, ko se takoj vidi, da je narejen v pisarni in ga praktično ni mogoče povsem uresničiti. Gre namreč za povzetek francoskega sistema, ki bi lahko veljal v boljši restavraciji. Povsem druga pesem je namreč, ali dela natakar pri treh mizah, za katerimi ljudje sede več časa ali pa pri desetih mizah, kjer se gostje menjajo tako hitro kot pri nas.

Kot sem rekel, gre za organizacijo dela in kdo je zanjo odgovoren, vemo! Vemo tudi, kdo je odgovoren za redno pošiljanje vabil na delavski svet družbenemu pravobranilcu samoupravljanja. Menda jih je zahteval, pa jih ne dobi, isto velja za zapisnike teh sej.

Organizacija dela je slaba, milo rečeno, glede samoupravljanja pa še to: ko sem se zaradi disciplinske kazni pritožil delavskemu svetu, moje pritožbe sploh ni obravnaval? Menim, da zato, ker sem v njej primerjal **svoj prekršek s tem, da ima direk**tor leto dni sobo za goste, za katero bi lahko dnevno iztržili približno 400 dinarjev — on pa ni **plačeval najemnine, do lanskega** novembra, ko je za to zvedel tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja. Ironija je, če je »vrh« temeljne organizacije neorganiziran, sam nedisciplíniran, pa skuša rešiti kolektiv iz godlje z odpuščanjem in kaznovanjem delavcev.«

Tehtnica se le nagiba na pravo stran

Zdenko Hrast, vodja strežbe, je sekretar OO ZK v Motelu Lom: »Vrsto let že delam v gostinstvu, marsikje sem že bil in lahko rečem, da je naš poslovnik kar dober. Pa kaj, ko se ga nihče ne drži, saj se raje izogibajo nadzoru, opredeljeni odgovornosti... V takšnih pogojih seveda kaj lahko pride do zlorab, malomarnosti, nedisciplíne. Saj res nihče ni brez napak — a zdaj smo v takšnem položaju, da kaže brez malenkosti, osebnih obračunov, spletk krepko poprijeti za en sam **osnovni cilj: urediti odnose in** poslovanje v kolektivu do te mere, da nas aprila ne bo dolelo omejevanje samoupravnih pravic. Vsi nam pomagajo, kolikor le morejo, veliko podpore imamo, tudi delovna organizacija je v zadnjem času zavzeta za urejanje slabosti v našem tozdu... V samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah je že zavel svež veter in upam, da bodo zdrave težnje **večine močnejše od užaljenosti** (večkrat neupravičene) posameznikov, ki jim je bila prejšnja zmeda tako ali drugače v prid.«

Ciril Brajer

Z dobronamernostjo bo šlo lažje

K »okvirčku« nas je zvabil uvod sam, še bolj pa čudno razmišljanje direktorja tozda Motel Lom. Mislimo na naše razmišljanje o pomoči pri hlajenju vrele kaše in o preteči zahtevi po imenih nezadovoljnih delavcev.

Je kar prav, če delavci menijo, da je naš časopis njihov, da je družbeni pravobranilec samoupravljanja njihov, da smo vsi skupaj, kar smo, za to, da se skupno lotimo vseh težav in slabosti in jim z združenimi močmi čim bolj uspešno stopimo na prste. Še o pripombah delavcev — nekaj se jih je pokazalo kot neupravičenih, nekaj jih bo še zgubilo težo, nekaj pa jih gotovo drži. Menda je tako tudi z disciplinskimi ukrepi. Čeprav je njihov namen dober, kaže, da včasih udarijo poprek in ne izbirajo palici najbolj pravega hrbta. Položaj je pač tako zamotan, da bo moral marsikdo požreti kakšno grenko. Da pa so prav zdravila najbolj grenka, tako vemo.

Težave proizvajalcev pisarniškega pohištva

Kako iz zagate?

Sprejem amandmaja k osnutku zakona o začasni prepovedi razpolaganja z družbenimi sredstvi v letu 1981, ki ga predlaga delovna organizacija Stol v Kamniku, bi zagotovil proizvajalcem pisarniškega pohištva enake pogoje za pridobivanje dohodka, hkrati pa ne bi škodoval stabilizaciji gospodarstva.

Prizadevanje za stabilizacijo našega gospodarstva je že obrodilo nekaj pomembnih sadov, prineslo pa je tudi nemalo težav tistim delovnim organizacijam, ki so se zavoljo premalo pretehtanih ali prehitrih odločitev zakonodajalca znašle v hudih zagatah. To velja tudi za industrijo pohištva Stol v Kamniku, v kateri dela 1700 delavcev, ki so lani ustvarili 1,7 milijarde dinarjev celotnega prihodka, 750 milijonov dinarjev eksterne realizacije in 460 milijonov dinarjev dohodka, za razvoj materialne osnove dela pa niso mogli nameniti niti dinarja. Predvsem jih je prizadela podražitev surovin in reprodukcijskega materiala, hkrati pa tudi omejitve pri prodaji pisarniškega pohištva. Stol ustvarja kar 40 % eksterne realizacije pri prodaji tega pohištva, saj je največji tovrstni proizvajalec v Jugoslaviji in med največjimi v Evropi. Lanskoletne težave so nekako prebrodili z naročili iz preteklih let in z izvozom v Egipt, kljub temu pa je temeljna organizacija Ploskovno pohištvo dosegla komaj 85 % svojega letnega plana. Izvoznih poslov letos ne bo in kolektiv se je znašel v tolikšnih težavah, da jih sam ne bo mogel prebroditi, če bo zakon o začasni prepovedi razpolaganja z družbenimi sredstvi za financiranje negospodarskih in neproizvodnih investicij v letu 1981, čigar predlog so pripravili v zvezni skupščini, oviral ustvarjenje dohodka s prodajo pisarniškega pohištva. Zato je Vinko Gobec, glavni direktor Stola, pred nedavnim predlagal Bogdanu Osolniku, vodji delegacije iz SRS v zveznem zboru skupščine, naj zbor sprejme amandma, s katerim bi črtali iz besedila osnutka omenjenega zakona začasno prepoved investicij »za izdelavo, dodelavo in nakup pisarniškega pohištva«. Investicije za pisarniško pohištvo znašajo namreč komaj 0,3 do 0,5 % skupnih investicij, zato v delovni organizaciji Stol sodijo, da predlagani amandma ne bi škodoval stabilizacijskim prizadevanjem, proizvajalcem pisarniškega pohištva pa bi omogočil, da bi imeli v prihodnje enake pogoje za pridobivanje dohodka kot druge delovne organizacije.

Vinko Gobec je v svojem pismu Bogdanu Osolniku med drugim zapisal: »Sprejemamo predloge za ekonomsko stabilizacijo, ki pa morajo biti dolgoročno usmerjeni in zagotoviti morajo časovno možnost za prestrukturiranje te proizvodne dejavnosti pri nas in v Jugoslaviji. Že lani je bil zakon sprejet po skrajšanem postopku in enak postopek predlagajo tudi letos. Proizvajalci pisarniškega pohištva ne moremo v tako kratkem času preusmeriti svoje proizvodnje, da bi bila zanimiva za domači in zunanji trg. Potreben je daljši čas pa tudi nova tehnologija in nova oprema. Ker pa je dobava nove opreme vprašljiva, zaradi omejitev uvoza, je naš predlog amandmaja toliko bolj utemeljen«.

O težavah, ki jih bo zakon o začasni prepovedi razpolaganja z družbenimi sredstvi v letu 1981 povzročil proizvajalcem pisarniškega pohištva (v njihovih delovnih organizacijah je zaposlenih kakih 5000 delavcev, ki ustvarjajo 2,5 milijarde dinarjev realizacije), so govorili tudi na nedavnem zasedanju skupščine splošnega združenja lesarstva, gozdarstva in papirne industrije Jugoslavije, ki je v celoti podprla predlagani amandma. »Če pa tega predloga ne bodo sprejeli, je zapisal v svojem pismu direktor Stola, potlej bodo delovne organizacije, specializirane za proizvodnjo pisarniškega pohištva, zaprosile ustrezne organe federacije za kompenzacijo, do katere so upravičene v skladu z zakonom o kompenzaciji, ki ga je sprejel zbor republik in pokrajin februarja lani, kajti z akti federacije je prizadeta enakopravnost organizacij združenega dela pri pridobivanju dohodka in razpolaganju z rezultati dela. To pa bodo tudi storile, kajti predloga njihovega amandmaja niso sprejeli.«

J. V.

Dinar za stabilizacijo

Inovacije so čisti, nenačrtovani prihodek

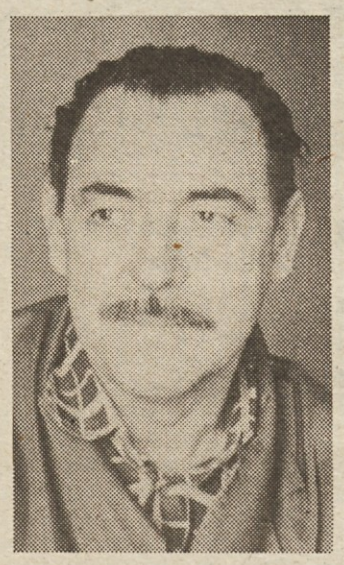

Dušan Brankovič, 57-letni vodja vzdrževanja energetskih naprav v temeljni organizaciji ravenske železarne »Energija« se je po vojni vključil kot ključavničar — monter v povojno izgradnjo jugoslovanskih železarn. Pot ga je vodila od Beograda in Slavonskega Broda do Slovenije. Leta 1963 je prišel na Ravne, se tam poročil, dobil tri otroke in vpel svoje delo v tovarno in kraj.

Kot vzdrževalec je nizal inovacije na tekočem traku. Filtru za filtriranje mazuta v kovačnici je sledila odprava okvare na kompresorju v valjarni, z izolacijo je preprečil kasnejšo okvaro na spiralah za mazutne cisterne, nato izdelal prototip za izpihovanje saj na kotlih in končno prototip varovalke za elektropeči, ki ga je uveljavil celo kot patent v Beogradu in mu zanj zaradi visoke vrednosti v ravenski železarni nočejo in nočejo izplačati primerne nagrade.

»V resnici sem prijavil le nekaj inovacij, večina pa je bila tistih drobnih, ki jih težave pri vzdrževanju vsak dan dobesedno terjajo od nas vzdrževalcev, da bi naša proizvodnja normalno tekla. Vse moje izboljšave so prinesle veliko prihrankov, saj agregati niso stali,« pravi Dušan Brankovič, ki pa ob inovacijah noče dosti govoriti o denarju zase.

»Kljub pravilniku o inovacijah pa se pri nas pravzaprav še ne zavedamo, kaj inovacije v resnici pomenijo, da so le-te čisti, nenačrtovani prihodek. Le malo smo naredili, da bi jih bolj spodbudili. Končno so pomembne tudi zamisli, pobude, ne le dokončno uveljavljanje in preverjanje v praksi. Če da preprost delavec idejo, ki se porodi na delovnem mestu, bi morala biti naloga strokovnega teama, da takšno zamisel izpelje do konca. Toliko strojev in naprav je pri nas pomanjkljivih. V železarni bi morali sestaviti posebno skupino strokovnjakov z različnih področij, saj bi veliko stvari lahko naredili sami doma,« poudarja Dušan Brankovič, ki kljub temu, da odhaja v pokoj, pripravlja novo izboljšavo, četudi jo bo kdo od njegovih sodelavcev uveljavil v praksi.

»Osebno mislim, da smo dolžni naši družbi vlagati čimveč znanja v proizvodnjo s čim manjšimi sredstvi in čim kvalitetneje. Tu so izumi zelo pomembni. K temu delu bi morali pritegniti vse odgovorne dejavnike, od zveze komunistov, sindikata, mladine do strokovnega kadra, samoupravnih in vodtvenih organov,« meni Dušan Brankovič.

J. S.

Organizacije združenega dela o problematiki Romov

Tudi Romi radi poprimejo za delo

V tovarni obutve Planika ali natančneje v njeni TOZD v Turnišču z veliko razumevanja vključujejo v delo tudi Rome iz bližnjih naselij: Gomilice, Trnje, Črenšovci in Dobrovnik. Doslej so zaposlili že osem delavcev, ki so te narodnosti, kar je dokaz, da tudi ti ljudje radi poprimejo za delo, le ponuditi jim ga je treba. V turniški tovarni obutve so pri zaposlovanju Romov v občini Lendava storili največ in jih tudi največ zaposlili. Tak način reševanja romskega vprašanja, ki naj ne bi bilo prepuščeno le socialnim delavcem, je gotovo spodbuda tudi za druge organizacije lendavske občine.

Vendar je pri Romih še nekaj starih »korenin«, ki si želijo svojo romsko tradicijo nadaljevati, čeprav so jim odprta vrata povsod, kjer so le možnosti za zaposlitev novih delavcev. Torej je še precej odvisno od njih, če se bodo odločili za pravi način življenja, ki pa njihovih navad oziroma običajev ne krati in jih ne usmerja na drugi tir, temveč je dejstvo, da si v naši družbi ne moremo dovoliti, da bi kdo živel na tuj račun.

Iz dneva v dan je več tistih Romov, ki so to spoznali, spremenili svoj način življenja in si z lastnimi rokami gradijo lepši jutri.

Štefan Kovač, star 38 let, iz Trnja ne spada med nedelavne ljudi svoje narodnosti, saj ima že enajst let delovne dobe. Pred zaposlitvijo v Planiki je delal devet let v Avstriji. Po vrnitvi se je torej zaposlil v turniški tovarni in dela v skladišču gotovih izdelkov. Štefan je tako z delom kot osebnim dohodkom zadovoljen, saj zasluži v poprečju več kot 7.000 dinarjev. Sem je vštet tudi otroški dodatek za štiri otroke. Prav nič ga ne vleče več na stari način življenja, kakršnega so živeli njegovi predniki. »Za sprehode po naravi in ribolov, ki me najbolj veseli, imam po delu še dovolj časa,« nam je povedal Štefan. Lani so pri hiši v Trnju zgradili prizidek za Štefanovo družino, pri tem je imela več zaslug njegova delovna organizacija, ki je s pomočjo stanovanjske skupnosti iz Lendave zgradila ta prizidek, Štefan in njegovi ožji sorodniki pa so postorili vsa dela pri hiši, ki so jih mogli sami.

Dragica Kovač, stara 18 let, je Štefanova hči. Hodi po očetovih stopinjah, torej je zaposlena v tovarni obutve v Turnišču in dela v oddelku, kjer opravljajo zadnja dela na čevljih. Dela sicer šele krajši čas, vendar zagotavlja, da je ne bo nič premamilo, da bi prekinila zaposlitev. Končala je tudi sedem razredov osnovne šole v Črenšovcih in torej misli dovolj resno.

Terezija Zorko, stara 27 let, je šest let delala v sosednji Avstriji. Še preden se je zaposlila v turniški tovarni, je pet let pridno pomagala doma na kmetiji. »Zdaj, ko sem se zaposlila, bom laže skrbela zase in še za hčerko,« mi je povedala na koncu Terezija Zorko.

Med Romi v lendavski občini se marsikaj premika na bolje. Vse več je takih, ki spoznavajo, da brez dela ni jela in ne denarja.

Vsem, ki jim pomagajo na pravo pot, gre zahvala, zlasti še referentu za romska vprašanja pri socialnem skrbstvu lendavske občine oziroma samoupravni interesni skupnosti. Prav tako pa tudi vsem organizacijam, ki so spremenile svoj odnos do zaposlovanja Romov. Cilj pa seveda še ni dosežen, saj veliko Romov še vedno živi po starem.

Tekst in foto: Štefan Prša

Štefan Kovač

Terezija Zorko

Dragica Kovač

OBČINSKI IN MEDOBČINSKI SVETI ZVEZE SINDIKATOV!
OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV!

DE

V letošnjem letu sta izšli dve prilogi Delavske enotnosti:

Sindikalni poročevalec št. 1, v katerem so objavljene teze za pripravo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije:

Združeno delo v boju za socialistično samoupravljanje in družbenoekonomski razvoj

Sindikalni poročevalec št. 2. V njem je objavljen

DELOVNI PROGRAM REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE ZA LETO 1981 ter PROGRAMI AKTIVNOSTI RS ZSS, izvršnega sveta Skupščine SRS in Gospodarske zbornice SRS za izvajanje družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

..... izvodov Sindikalni poročevalec št. 1

..... izvodov Sindikalni poročevalec št. 2

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno dne: .....

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

.....
(Žig) (podpis naročnika)

Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko pa ju kupite tudi v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

Visok jubilej godbe Zarja Šoštanj

30 godbenikov prejelo Gallusova odličja

Delavska godba Zarja, ki deluje v okviru prosvetnega društva Svoboda Šoštanj, je pred dnevi v domu kulture Šoštanj s slavnostnim koncertom počastila svoj visoki 55-letni jubilej.

Godbo Zarja so ustanovili napredni in zavedni delavci ob praznovanju 1. maja 1925. leta v takratni največji in najstarejši tovarni usnja v Jugoslaviji, ki bo čez nekaj let praznovala že 200 let svojega obstoja.

Slavnostni koncert je pred polno dvorano dirigiral njen dolgoletni kapelnik prof. Silvo Tamše. Godba je nastopila v doslej najštevilčnejši zasedbi, saj je nastopalo kar 55 godbenikov, ki so hkrati na ta način tudi simbolično predstavili svoj 55-letni jubilej. Poleg številnih gostov in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij občine Velenje in delovnih kolektivov se je koncerta udeležil tudi podpredsednik slovenske skupščine in krajan Jože Globačnik. Ob tej slovesnosti je predsednik Zveze kulturnih organizacij občine Velenje Karel Kordeš čestital godbenikom k jubileju in se jim zahvalil za njihovo vsestransko kulturno poslanstvo, saj je delavska godba Zarja nepogrešljiva pri vse pomembnejših proslavah in manifestacijah v Šaleški, pa tudi Savinjski dolini. Hkrati pa je 15 godbenikom podelil bronasto, 10 srebrno in 5 zlato Gallusovo odličje s pismenim priznanjem za njihovo požrtvovalno delovanje v godbenih vrstah. Čestitkam so se pridružili tudi predstavniki kolektiva in sindikata Tovarne usnja, krajevne skupnosti, gasilskega društva in rudarske godbe iz Velenja in jim poklonili tudi spominska darila. Predsednik DPD Svobode Šoštanj Maks Medved pa je Silvu Tamšetu, Mihi Berločniku, Ivanu Hrovatu, Ivanu Matku, Francu Obrezi, Karlu Pungartniku, Jožetu Pirečniku in Zdravku Zupančiču podelil še posebno spominsko darilo, knjigo o Titu, za njihovo večdesetletno delovanje.

Iz zgodovine godbe velja omeniti, da je leta 1935 korakala na čelu delavskega sprevoda na znamenitem zletu Svobod v delavskem Celju. Kakor že pred vojno, je tudi po vojni na raznih tekmovanjih posegala po najvišjih lovorikah in priznanjih. Že več let goji prijateljske stike s tržaškimi Slovenci, kjer so nastopali v Bazovici, Gropadi in Padričah, lansko leto pa v St. Primožu v Podjuni ob otvoritvi slovenskega kulturnega doma, ki so ga pomagale zgraditi delovne organizacije iz matične domovine.

V. Kojc

Kladivo in svinčnik

Odgovorno urednico Delavske enotnosti že od konca lanskega leta muči majhno veliko vprašanje: kako držati besedo, da bomo na tej strani objavili imena vseh novih sodelavcev v akciji »Tisoč delavcev — sodelavcev«. Kot vidite, smo novim imenom namenili lep kos prostora, toda urednica se kljub temu vse bolj pogreza v glavobol. Nas je pa tudi nekaj takih, kiji ga kar malce nevoščljivo privoščimo. Saj ne gre za zlobo, ampak za kanček skromnega ponosa. Ko smo pripravljali in v maju lani tudi začeli akcijo »Tisoč delavcev — sodelavcev«, smo na glas odganjali pripombe, češ da je število tisoč novih sodelavcev sicer lepo zaokroženo in nasploh polno simbolike, a slejkoprej v našem združenem delu nič več kot le utopična želja, potihem pa se vendarle s skrbjo vpraševali, če nimajo dvomljivci nemara prav. Navzven odločno zanikanega, a v skrivnem kotičku grizljajočega črva dvoma so še zredili poletni meseci. Zdaj zatrdno vemo, da takrat ni čas kislih kumaric samo v »velikem« novinarstvu, ampak tudi v združenem delu. Kajti z jesenjo se je začela prava ofenziva novih sodelavcev. »Magična« številka tisoč je »padla« že oktobra.

Vse občinske komisije še niso poslale dokončnih poročil in tudi ne še vseh imen novih sodelavcev (mimogrede, če ste morebiti med zamudniki, pohitite) odboru RS ZSS za obveščanje in politično propagando. Pa vendar, s ponosom zapišemo, da je po doslej prispelih poročilih kar 2300 (dva tisoč tristo) novih sodelavcev v akciji. Tega niso pričakovali niti največji optimisti. Mnogi med temi, ki so prvič prijeli za pero, so ga zasukali tako vešče, da so premaknili marsikateri problem, mnogi so ga zasukali vnovič... Toda ob ponosu na nove sodelavce ni nič manjši ponos na zveste »stare« sodelavce, ki so s svojim prispevkom in zgledom ostali pomemben člen našega samoupravnega obveščanja. Da ne govorimo posebej o velikem deležu novinarjev (urednikov, organizatorjev obveščanja) v združenem delu, članov občinskih in medobčinskih komisij za obveščanje, članov sindikalnih teles, pa tudi direktorjev v obveščanju in v naši akciji še posebej. Število novih sodelavcev pomeni veliko tudi z vidika uresničevanja podružbljanja našega obveščanja.

Odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando je na svoji januarski seji še posebej poudaril pomembno vlogo naše Delavske enotnosti v akciji »Tisoč delavcev — sodelavcev«, saj je bila tvorno vpeta v akcijo od samega rojstva zamisli naprej. Že na srečanju v Krškem smo dali priznanje nekaterim vidnim družbenopolitičnim delavcem, ki so bistveno prispevali k uspehu akcije.

Prav tako lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je simbol kladiva in svinčnika postal več kot samo prvotno zamišljeni simbol akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev«. Prisluhnili smo mnogim zahtevam iz združenega dela, naj **simbol kladiva in svinčnika ostane trajni simbol obveščanja v združenem delu.** *Kladivo in svinčnik torej ostaneta v naših glasilih, ta simbol lahko uporabljamo še naprej za prispevke novih sodelavcev, pa tudi za poudarjanje pomembnejših prispevkov. Kljub upravičenemu zadovoljstvu nad uspehi akcije imamo marsikod še precej »rezerve«, delo in življenje pa nam sproti prinašata pomembne samoupravne teme, mimo katerih ne moremo in ne smemo!*

Februarja bomo prvič podelili priznanja za sodelovanje v akciji »Tisoč delavcev — sodelavcev« in sicer v občini, ki je bila po svojih rezultatih prijetno presenečenje. Pa naj ostane to prijetno presenečenje — za prihodnjič! Naslednje podelitve priznanj se bodo vse zvrstile do prvega maja.

Vladimir Jerman

Objektivnejše ocenjevanje stanovanj

Tako lepo ste nas povabili, naj dopisujemo v Železarja, da vam moram napisati o tem, kar premišljam že dolgo: zakaj je najemnina za stanovanja v pritličju enaka kot za nadstropna, ko vendar vsi vemo, da so slabša. Imajo mrzla tla, najbolj nas zebe, preden začnejo in ko nehajo ogrevati s centralno kurjavo. Ni balkona — kje poleti sušiti perilo? Pred vrati je ves dan hrup zaradi vstopanja v dvigalo (in izstopanja), saj je dvigalo za petdeset strank. Pod okni ni miru — parkirajo avtomobile in otroci se igrajo.

Vzdrževalni stroški se razdelijo med vse enako, tako tudi mi v pritličju plačujemo dvigala, čeprav jih ne uporabljamo.

Tudi to se mi ne zdi prav, da imajo sončna stanovanja enako najemnino kot senčna. Navsezadnje vemo, da je cena hotelske sobe odvisna tudi od razgleda, miru, sonca... Ali ne bi veljalo nekaj tega upoštevati tudi pri stanovanjih?

Nepodpisana, ŽELEZAR, Železarna Jesenice

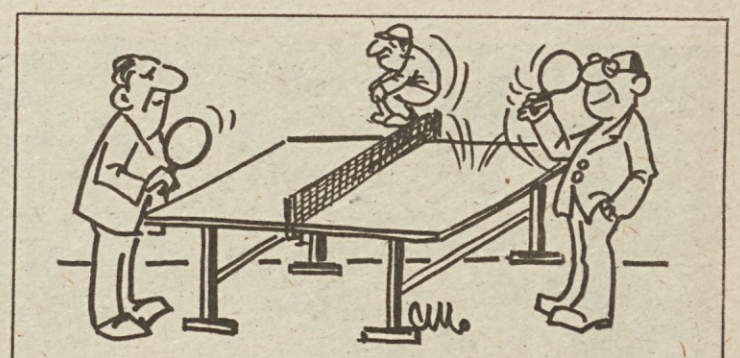

Marinko Cirkvenčič, VARLIST, Varstroj Lendava

Kako delamo orodjarji

Sem izučen orodni ključavničar in sem zaposlen v ruškem Jeklu, tovarni bazenske tehnike in kovanih izdelkov, nekaj več kot eno leto. V tem času sem spoznal veliko dobrega, pa tudi slabega. Poklic, za katerega sem se učil tri leta, me izredno veseli, kajti delo je zelo pestro in razgibano. Ko sem se zaposlil, sem se hitro vživel v to delo, kajti sodelavce in delo sem spoznal že na počitniških praksah.

Znano je, da smo orodjarji razvrščeni v štiri kakovostne skupine, vsaka pa pomeni določeno število točk. Te točkovne razlike so pravzaprav odveč, kajti vsi opravljamo enaka dela.

Rad bi omenil to, da smo orodjarji v našem kolektivu preveč zapostavljeni. Vsak orodjar bi si upal trditi, da je premalo plačan. Vsekakor bi bilo treba to razčistiti, kajti orodjar ima v našem kolektivu eno najnižjih plač. Res je, da je stabilizacijski čas in da je povišanje OD skoraj nemogoče, ne razumem pa tega, kako se lahko delavci premeščajo s slabšega na bolje plačano delovno mesto. Tako se nekaterim delavcem povečuje OD, kar pa ne moremo prištevati k stabilizacijskemu obnašanju.

Za delovodjo orodjarne je bil izbran Alojz Mavrič, ki dovolj dobro pozna problematiko v delavnici, saj je sam delal za rezkalnim strojem v orodjarni vrsto let. Pri delu nimamo velikih problemov, saj imamo skoraj vse priprave za delo .Težava nastopi pri varjenju. Orodjarji namreč nimamo svojega varilca niti varilnega aparata. Menim, da ne bi bilo težko najti prostor za agregat, varili bi pa sami.

Dušan Kušar, ZVEN JEKLA, Jeklo Ruše

Sodelovanje bratskih občin

Začelo se je pred dvajsetimi leti z navezovanjem tesnejših stikov med sindikati občin Ptuj in Varaždin. Iz te kali je široko pognalo sodelovanje med več občinskimi sindikati slovenske in hrvaške strani, ki danes zajema te občine: Čakovec, Koprivnica, Krapina, Maribor, Ormož, Pregrada, Ptuj, Slovenska Bistrica in Varaždin. Lanski program aktivnosti je bil uresničen v celoti, sodelovanje pa bodo te občine letos še stopnjevale.

Viktor Horvat, Steklarna Slovenska Bistrica

Delavci — novi sodelavci

Občina ČRNOMELJ

1409. Janez Šebenik
1410. Ernest Haler — GG TOZD Črmošnjice
1411. Alojz Puhar
1412. Jakob Jerman

1413. Marija Pečjak
1414. Vlado Domjan — GOK
1415. Marjan Kukman

1416. Alenka Hoznar — Viator, TOZD Promet

1417. Jože Veselič
1418. Alojz Rožman — Rudnik Kanižarica
1419. Vinko Kukman
1420. Jože Kolenc

Občina ŽALEC

1421. Jože Razboršek — Tekst. tov.
1422. Kristijan Markovič — Prebold
1423. Pavel Bader
1424. Darko Naraglav
1425. Kristina Kočevar
1426. Silva Debelak
1427. Alojz Dobravc
1428. Nevenka Žohar
1429. Andrej Stergar
1430. Marjan Plavčak
1431. Vojko Kupec
1432. Ivan Žagar
1433. Maksimiljan Ravnik
1434. Anton Farčnik
1435. Viktor Stergar
1436. Franc Kalšek
1437. Maja Tratnik

Občina DOMŽALE

1438. Sonja Bensa — Papirnica Količevo

1439. Marjan Hafner — Tosama

1440. Ivo Sešek
1441. Marjan Pipan — Induplati Jarše

1442. Drago Limoni
1443. Majda Flego
1444. Majda Škorjanc
1445. Danica Blejc

1446. Justi Arnuš — OS ZSS

1447. Stane Skok
1448. Nina Kotar
1449. Ivo Sonc
1450. Peter Primožič
1451. Anica Žabnikar
1452. Zinka Sitar
1453. Zvone Praprotnik
1454. Božo Pogačar
1455. Ida Janežič
1456. Ljubo Arsov
1457. Rudi Veršnik
1458. Janez Prenar
1459. Milan Rugelj
1460. Edo Rems
1461. Franc Černigoj
1462. Olga Cerar
1463. Janez Klešnik
1464. Martin Capuder
1465. Matija Pevc
1466. Marjeta Vodnik
1467. Savka Šobar
1468. Igor Stare
1469. Igor Lubej
1470. Zdravko Babič
1471. Ivanka Zajc-Černe
1472. Minka Peterka
1473. Matija Pozderec
1474. Janez Anderlič
1475. Janez Škerlj
1476. Vojko Zajšek
1477. Andrej Smole
1478. Marta Cerar
1479. Franc Stojc
1480. Mira Hajdnik
1481. Viktor Serša — Napredek

Občina MARIBOR

1482. Milan Kranjak
1483. Janez Kocbek
1484. Stanko Kodrič
1485. Štefka Eržen
1486. Alojz Škrabl
1487. Ivan Borko
1488. Peter Krištof
1489. Bojan Kocbek
1490. Ciril Mohorko
1491. Ivan Banič
1492. Amalija Hudin — Podjetje za PTT promet

1493. Ivo Šabeder
1494. Lojzka Podvršnik
1495. Friderik Romih
1496. Cveto Virant
1497. Miran Rotner
1498. Stane Kuntu
1499. Matjaž Hočevar
1500. Aco Nikolič
1501. Jelka Letonja — EM Hidromontaža

1502. Ludvik Pirnat
1503. Franc Novak
1504. Franc Kokalj
1505. Franc Fras
1506. Janez Klenovšek
1507. Ivana Fabčič — Intes

1508. Franc Šket
1509. Polde Potnik
1510. Emica Kovač
1511. Božo Dajčar
1512. Frida Kokalj
1513. Ivanka Stojčevič
1514. Marko Hinko — Tekol

1515. Bogomil Rogina
1516. Marjetka Železnik
1517. Andrej Duh
1518. Irena Hedl
1519. Izidor Golob — Florina

1520. Boris Pezdiček — Mariborske tržnice

1521. Teodor Ocvirk
1522. Vekoslava Krašovec — Mariborske tržnice

1523. Slavko Ferleš — Snaga

Občina TREBNJE

1524. Avgust Gregorčič
1525. Anton Kotar
1526. Tone Gregorčič
1527. Andreja Adamič
1528. Janez Kotar
1529. Marta Logar
1530. Alojz Breznik — Trimo

1531. Ciril Pungartnik
1532. Peter Henčič
1533. Dušan Pandža
1534. Ivan Višček
1535. Marija Černe
1536. Franc Bizjak — Novoles Trebnje

1537. Jože Bregar
1538. Stane Prevoljšek
1539. Franc Anžlovar — Elma Čatež

1540. Miran Jurak
1541. Ciril Pevec
1542. Anka Gabrijel
1543. Martin Železnik — Donit Velika Loka

Občina NOVA GORICA

1544. Cvetka Vinazza — SGP Gorica

1545. Stanislav Ortar — Gostol

1546. Ante Filipić
1547. Renato Gomišček

1548. Iva Krapež
1549. Bojan Ferlat
1550. A. Davidović — Meblo

Občina NOVO MESTO

1551. Ljuba Avguštin — Novoteks

1552. Jelka Habjan
1553. Božena Tekstor
1554. Vesna Sitar
1555. Hinko Šintler
1556. Darko Kastelic

1557. Bistra Rehar
1558. Marjana Klemenc
1559. Pavle Holozan
1560. Cita Bračko
1561. Mihael Kežman
1562. Tone Globokar
1563. Milan Oražem
1564. Alojz Fink
1565. Andrej Martinčič
1566. Karel Hace
1567. Krešo Hercigonja
1568. Ignac Malokšič — Pionir

1569. Žarko Rajski
1570. Ivica Radojčin
1571. Jože Derganc
1572. Ostoje Bubnjevič
1573. Boris Deak
1574. Polde Miklič
1575. Franc Zavodnik — IMV

1576. Anton Križ
1577. Jelka Kokar
1578. Čedo Bogdanovič
1579. Armin Tomažin
1580. Jože Volčjak
1581. Stana Molan
1582. Marjan Kopač
1583. Franci Peterka
1584. Jerca Pezdič — Krka

1585. Anica Zupančič
1586. Uroš Gorenc
1587. Marija Štanfelj
1588. Andreja Kraševec
1589. Anka Peurača
1590. Branka Babič — Labod

1591. Anton Virant
1592. Rezka Muhič — Novoles

1593. Franc Ilar
1594. Josip Plesac — KZ Krka

Občina KAMNIK

1595. Silva Lasič
1596. Janko Leskošek
1597. Pavel Škrlep
1598. Marinka Petek
1599. Jože Petek
1600. Lovro Hribar
1601. Martina Bernot
1602. Pavle Šuštar
1603. Brane Baloh — Stol

Občina RIBNICA

1604. Janez Henigman
1605. Andrej Debeljak
1606. Srečko Vrbinc — Riko

1607. Vinko Mate
1608. Nevenka Lesar
1609. Branko Mihelič
1610. Ivan Francelj
1611. Francka Dejak
1612. Franc Benčina
1613. Anton Levstik
1614. Ivan Anzeljc — Inles

1615. Alojz Vavtar
1616. Andrej Cimperman — Mercator Ribnica

1617. Danilo Šilc — Pletilnica Sodražica

1618. Milena Borovac
1619. Janez Debeljak
1620. Dragan Golja
1621. Milan Čirovič — OŠ Ribnica

1622. Andreja Hojč
1623. Julka Lesar — VVZ Ribnica

Občina LJUBLJANA-CENTER

1624. Miha Jalovec
1625. Mirko Strmšek
1626: Peter Orehar
1627. Marko Čavlovič
1628. Miloš Jokič
1629. Franc Ramšak — Giposs

1630. Ernest Zagrajšek
1631. Pavel Groznik
1632. Vesna Raztresen
1633. Iztok Legat
1634. Mićo Jeremić
1635. Milena Vovk
1636. Svetovid Avsec
1637. Velimir Radalj
1638. Franc Kodele
1639. Franc Rutar
1640. Stane Demšar — Emona

Občina LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK

1641. Marjana Olstrak
1642. Marija Malus — Mercator

1643. Rok Pavšič
1644. Bogdan Babšek
1645. Dušan Šuštaršič
1646. Franc Hrovatin
1647. Edvard Ipavec — Elektroprojekt

Občina DOMŽALE

1648. Jože Mlakar — Center za uspos. inval. oseb

1649. Mirka Grabnjevec
1650. Vanja Gortič — OŠ Homec

1651. Jože Flerin
1652. Marjan Zupan — Papirnica Količevo

1653. Martin Ogrinc — Hidrometal Mengeš

1654. Franc Jarc
1655. Mihaela Zavašnik
1656. Ivica Zorko — Skupščina občine

Občina SEVNICA

1657. Marjeta Repše
1658. Zora Vrečko
1659. Ludvik Cvirn
1660. Janez Debelak
1661. Bojan Lipoglavšek
1662. Jože Teraž
1663. Brigita Kukec
1664. Martin Podlogar
1665. Jožica Klukej — Lisca

Občina IDRIJA

1666. Štefan Flander
1667. Bojan Sever
1668. Albin Likar
1669. Bernarda Albrecht
1670. Boris Gostiša
1671. Branko Eržen
1672. Anton Filipič
1673. Stojan Petrič
1674. Jože Medle
1675. Peter Jereb
1676. Marija Rejc
1677. Metka Cvelbar
1678. Darja Moravec
1679. Miran Erjavec
1680. Marko Červ — Kolektor

Občina MARIBOR

1681. Franc Jakl
1682. Janez Kern
1683. Stane Neumler
1684. Janko Kavdik
1685. Tone Logar
1686. Ivo Mihevc
1687. Meri Kinčič
1688. Vinko Godec
1689. Drago Papler — Elektrogospodarstvo

Znanstveni posvet na temo »Samoupravljanje — pot osvobajanja dela«

Neizčrpen vir za snovanje razvoja naše družbe

Letos je Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja pripravil posvet na temo »Samoupravljanje — pot osvobajanja dela«. Razprave so bile posvečene Edvardu Kardelju, čigar misel je vodila okrog 150 udeležencev dvodnevnega znanstvenega posveta na temo samoupravljanja in osvobajanja dela. Številne misli znanstvenih in političnih delavcev iz vseh republik in pokrajin bo jugoslovanski center zbral v posebni brošuri, Kardeljeva dediščina pa pomeni spodbudo za nadaljnje teoretično delo.

»Prizadevali si bomo,« je dejal dr. Marjan Rožič, predsednik skupščine mesta Ljubljane v svojem pozdravnem govoru, »da bi njegova (Kardeljeva) teoretska spoznanja bogatili z novimi dosežki in se zavzemali, da bi njegove spodbujajoče misli in delo še uspešneje koristili v vsakodnevnem boju za socialistično samoupravljanje. Vse njegovo delo nam je vsem stalen in neusahljiv izvir za doslednejše uresničevanje odnosov, v katerih bodo delavci resnični in pravi gospodarji v združenem delu in v družbi kot celoti. Te neusahljive izvire idejne moči in vizije našega razvoja ne smemo zanemarjati pod pritiskom prakticizma ali pa z izgovorom, da se samo po sebi razume, kaj hočemo in kam gremo.«

Prav zato udeleženci posveta niso le opisovali sedanjega stanja samoupravne ureditve in slabosti, s katerimi se srečujemo v praksi, temveč so v svojih razmišljanjih iskali nove poti in rešitve na osnovi Kardeljeve dediščine. Izhajali so iz njegovega ustvarjalnega povezovanja teorije s prakso, kar je neizčrpen vir teoretične prodornosti in revolucionarne moči naše družbe. Prav gotovo bodo razprave na tem posvetu velik prispevek k pripravam na tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije, saj je ustvarjalna analiza družbenih odnosov, ki so jo podali na posvetu, zanesljiva osnova za nova snovanja pri odkrivanju elementov prihodnjega razvoja, naše povezanosti. Vse to pa odpira prostor za naše boljše skupno življenje.

M. H.

Kaj se dogaja na Kitajskem?

Kot je moč razbrati iz informacij o pisanju kitajskega tiska in iz drugih virov, se je politični boj v kitajskem vrhu v času priprav na zasedanje VI. plenuma CK KP Kitajske ponovno zaostril. Čeprav ni uradnih sporočil s kitajske strani, je med novinarskimi vrsticami skrita ocena, da gre za nasprotja v kitajskem vodstvu in da je politični položaj predsednika KP Kitajske Hua Guofenga znatno oslabljen. Že dalj časa je slišati, da prihaja do trenj in nesoglasij med njim in nosilci nove politične usmeritve, ki mu očitajo, da je gojil kult osebnosti in da je naredil vrsto napak v ekonomski politiki.

Analitiki družbenih dogajanj na Kitajskem sodijo, da se v omenjenem spopadu prepletajo elementi boja za oblast z elementi različnih koncepcij o nadaljnji perspektivi razvoja kitajske družbe na poti kitajske inačice razvoja socializma. Ob tem poudarjajo, da se je kitajska družba razvijala v zapletenih zgodovinskih pogojih, da je 22 let potekal oborožen boj na razdvojenih osvobojenih ozemljih, da je Kitajska zelo prostrana dežela in da veliko število partijskega članstva (KP Kitajske šteje okoli 38 milijonov članov) pogojuje tradicionalno veliko stopnjo notranje diferenciacije, ki se je v obdobju t.im. kulturne revolucije še povečala.

Politična usmeritev Hua Guofenga (zagotoviti kontinuiteto z osnovnimi teoretičnimi postavkami Mao Zedonga in odvreči njegove ekstremne trditve; okrepiti enotnost partije in naroda; obnoviti gospodarstvo; obsoditi napačna izhodišča v kulturi, znanosti in izobraževanju; odpreti se v svet;) je prišla močneje v razkorak s splošno uradno politiko partije leta 1978. V tem času je politična iniciativa začela počasi prehajati v roke drugih visokih političnih voditeljev in vse bolj je prihajala do izraza zgodovinska omejenost in prehodni značaj Hua Guofengove usmeritve. Svojo vlogo je odigral tudi nerealni ambiciozni 10-letni načrt gospodarskega razvoja LR Kitajske v obdobju 1976—85. Ker so si močno prizadevali za razvoj težke industrije, zanemarjali pa razvoj kmetijstva, lahke industrije, transporta, energije in goriv, se je tradicionalna neusklajenost med posameznimi deli gospodarstva še povečala.

Na III. plenumu so bile sprejete nove politične odločitve o t.im. zgodovinskih vprašanjih (niz rehabilitacij, sprejetje kritičnega stališča do kulturne revolucije, kritično preučevanje Maovih razumevanj, zahteva po ločitvi partije od države, pomembne spremembe v ekonomski politiki in ekonomskem sistemu kot npr. usklajenost vseh delov gospodarstva, decentralizacija, spoštovanje zakona vrednosti in ekonomskih zakonitosti v celoti id.). Sprejeta je bila odločitev, da se zmanjša publiciteta kateregakoli posameznika in da je »praksa edino merilo resnice« (Hua Guofeng je v javnih govorih poudarjal pomen razrednega boja kot ključnega cilja, povezanost štirih modernizacij z nadaljevanjem revolucije pod diktaturo proletariata in spopad med buržoazijo in proletariatom kot osnovno protislovje novega zgodovinskega obdobja).

O zaostrovanju političnega boja govorijo tudi novi poudarki v teoriji, ki jih omenja kitajski tisk. Avtorji raznih člankov pišejo o problemih socialistične demokracije in zatrjujejo, da je potrebno menjavati najvišje voditelje brez političnih pretresov, da je treba njihov mandat omejiti, da morajo biti izbrani v resničnem demokratičnem procesu in da mora biti vodja lojalen narodu, ne pa zgolj obratno. Poudarja se pomen izgradnje socializma na osnovi upravljanja in kontroliranja sredstev za proizvodnjo in ločitev partije in države ter nova vloga KP Kitajske v kitajski družbi, ki naj sama ne odloča o vsem neposredno, ampak naj deluje vse bolj kot dejavnik, ki določa osnovne smeri, idejno in politično linijo razvoja partije in ružbe.

Zadnje spremembe v političnem sistemu Kitajske je treba opazovati in tehtati tudi z logiko objektivnih političnih gibanj v tej socialistični državi, saj reševanje nekih vprašanj povzroča nastajanje novih problemov. To spoznanje pa vse bolj velja tudi za kitajsko vodstvo, ki se zaveda, da ekonomskih problemov ni mogoče uspešno reševati brez radikalnih sprememb na področju teorije, družbenih institucij in politične prakse. Skratka, na Kitajskem nadaljujejo z demokratizacijo odnosov v partiji in širše v družbi, s čimer želijo zagotoviti politično stabilnost družbe za daljše obdobje.

Emil Lah

TA TEDEN V ŽARIŠČU

NEW YORK — Koordinacijski biro neuvrščenih držav je na sedežu Združenih narodov obravnaval priprave na bližnjo ministrsko srečanje neuvrščenih v New Delhiju. Dogovorili so se, da bosta na slovesni seji, ki bo posvečena 20-letnici prve konference neuvrščenih v Beogradu, govorila predstavnika Indije kot gostiteljice ministrskega srečanja ter Jugoslavije kot gostiteljice prve konference. Obravnavali so tudi poročilo koordinacijskega biroja o uresničevanju sklepov šeste konference v Havani in o dejavnosti neuvrščenih držav po njej. To poročilo bodo predložili ministrski konferenci v Delhiju.

MADRID — Sklepni del konference o evropski varnosti in sodelovanju se je začel v enako težkih pogojih, kot se je končal njen prvi del. Zato je pred predstavniki 35 držav težko delo. Prva govora predstavnikov Sovjetske zveze in ZDA sta jasno opozorila na bistveno razhajanje v stališčih obeh velikih sil in napovedala ostro blokovsko tekmovanje.

TAIF — Tretje islamske konference se udeležuje 27 šefov držav in 11 drugih predstavnikov islamskih držav, med njimi je tudi predstavnik Palestinske osvobodilne organizacije. Na dnevnem redu so Jeruzalem, položaj v Afganistanu, iransko-iraška vojna ter islamska enotnost in sodelovanje na kulturnem, gospodarskem in drugih področjih. Libija konferenco bojkotira, Egipta in Afganistana pa niso povabili. Prav tako ni zastopan na konferenci Iran, ki je kljub vsem prizadevanjem zavrnil udeležbo, ker vodi iraško delegacijo predsednik Sadam Husein.

PEKING — Jiang Qing, vdovo Mao Zedonga, je sodišče obsodilo na smrt, kot najbolj krivo med desetimi kontrarevolucionarji. Izvršitev sodbe so preložili za dve leti. Kitajski tisk poudarja, da je bil sodni proces pošten in pravičen in da so obsodbe izraz volje ljudstva. Sojenje je osvetlilo odnose v državi v obdobju kulturne revolucije in pokazalo, da ni šlo le za spopad različnih političnih usmeritev, temveč je bil to boj za življenje ali smrt sil revolucije in protirevolucije ter za prihodnost Kitajske.

WASHINGTON — Odpoved gospodarske pomoči Nikaragvi in pošiljanje orožja v Salvador napovedujeta, da si bodo ZDA v prihodnosti prizadevale za krepitev navzočnosti v srednjeameriških državah ter za vplivanje na družbene procese v teh gospodarsko zaostalih deželah. Kaže tudi, da bo novo ameriško vodstvo storilo vse, da bi rešilo salvadorski režim.

PARIZ — Voditelj francoske socialistične stranke Francois Mitterand bo kandidiral za predsednika republike na volitvah, ki bodo v dveh krogih konec aprila in v začetku maja. Opazovalci predvidevajo, javne ankete pa napovedujejo, da Mitternad resno ogroža ponovno izvolitev sedanjega predsednika republike Giscarda D'Estainga. To je tretji poskus voditelja socialistov, da bi prišel v predsedniško palačo.

MIK

ZABELEŽILI SMO

SOBOTA, 24. JANUARJA

V Ormožu se je končalo devetnajsto delavsko srečanje bratstva in prijateljstva slovenskih in hrvaških občin, kjer so ugotovili zelo tesno sodelovanje na kulturnem področju. Dobro je bilo tudi sodelovanje lokalnih radijskih postaj, medtem ko so se še posebej odrezali mladi iz obeh republik, ki so sodelovali na mladinski delovni akciji v Suhi krajini.

PONEDELJEK, 26. JANUARJA

Ob 71-letnici rojstva Edvarda Kardelja se je v Jugoslovanskem centru za teorijo in prakso samoupravljanja v Ljubljani začel posvet pod naslovom »Samoupravljanje — pot za osvobajanje dela«. Pred pričetkom posveta pa je svet centra sprejel poročilo o lanski dejavnosti, letošnji program dela in finančni načrt.

Na seji odbora za notranjo politiko zveznega zbora skupščine Jugoslavije so predlagali, naj bi zvezni zbor na zasedanju 3. februarja po hitrem postopku sprejel zakon, s katerim naj bi odpravili dosedanji zakon o omejitvi uporabe motornih vozil.

Zvezni izvršni svet je sklenil, da so delovne organizacije pred podražitvijo izdelkov dolžne dostaviti cenik zvezni skupnosti za cene. Hkrati je ZIS sklenil, naj bi omenjeni ukrep veljal največ šest mesecev, torej vse dotlej, dokler ne bodo razmere na trgu primernejše oziroma dokler cen izdelkov ne bodo uredili s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori.

Založba kaset in plošč RTV Ljubljana je ob obletnici rojstva Edvarda Kardelja izdala album kaset in plošč z odlomki njegovih govorov po letu 1953. O vsebini kaset in plošč ter o delu Edvarda Kardelja je govoril član predsedstva RK SZDL Savin Jogan.

TOREK, 27. JANUARJA

Srečanje jugoslovanskih znanstvenikov in teoretikov samoupravljanja je v okviru posveta v Jugoslovanskem centru za teorijo in prakso samoupravljanja pričel predsednik predsedstva CK ZKJ Lazar Mojsov. Med drugim je dejal, da je graditev socializma revolucionarno dejanje, ki mora na tej svoji poti odpraviti vse prepreke, ki otežkočajo uresničitev humanosti in človečnosti.

V sedanjih planskih dokumentih je vendarle še premalo uporabnih raziskav za potrebe združenega dela, hkrati pa nova samoupravna organiziranost raziskovalne dejavnosti predstavlja začetek preobrazbe družbenoekonomskih odnosov na tem področju, so ugotovili na seji izvršilnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije. Zato je nujna sprememba sedanjega načina dela, sicer ne bo prišlo do boljše povezanosti med gospodarstvom in raziskovalno dejavnostjo.

SREDA, 28. JANUARJA

Predsedstvo zvezne konference SZDL Jugoslavije je govorilo o vlogi sredstev javnega obveščanja v samoupravnem sistemu in o uveljavljanju enoletnega mandata v socialistični zvezi.

Na tiskovni konferenci so predstavniki jugoslovanske carine predstavili osnutek novega carinskega zakona, ki prinaša nekatere olajšave in novosti predvsem za naše delavce na začasnem delu v tujini.

Zakon o temeljih družbenega sistema informiranja in o informacijskem sistemu federacije je sicer potreben, toda sedanji predlog za izdajo zakona je še premalo izdelan, so ugotovili člani sveta za družbenopolitični sistem pri republiški konferenci SZDL.

Odgovorne naloge pred delavci Železniškega gospodarstva

Povečan obseg dela in višje cene

Z načrtom za leto 1981 sprejemajo železničarji Slovenije in Istre, se pravi delavci Železniškega gospodarstva Ljubljana, odgovorne naloge, od uresničevanja katerih bo odvisen njihov poslovni rezultat. K temu, da bodo dogovorjene in sprejete naloge z vso odgovornostjo realizirali, jih še posebej motivira dejstvo, da je letošnje leto prvo v srednjeročnem obdobju 1981 do 1985.

Načrt za leto 1981 predvideva, da bodo delavci Železniškega gospodarstva nadaljevali uspešno delo iz preteklega srednjeročnega obdobja, še zlasti pa iz leta 1980, za katero je značilno, da so v njem najbolj intenzivno uresničevali načela preteklega srednjeročnega načrta. Prav zato so za letos načrtovali precej smelo povečanje obsega dela v primerjavi s preteklimi leti. Obseg dela v potniškem prometu naj bi se povečal za 1,9 odstotka in v blagovnem prometu za 3,1 odstotka. Rast opravljenih reduciranih tonskih kilometrov naj bi bila letos 2,7-odstotna, medtem ko je znašala v preteklem srednjeročnem obdobju letno povprečno 2,5 odstotka. Železničarji so si torej zadali odgovorno nalogo, če upoštevamo dejstvo, da v Jugoslaviji načrtujemo realno povečanje družbenega proizvoda samo za 2,5 odstotka in da bo v drugih državah gospodarska rast celo upadala. V dokumentih, ki so bili sprejeti v širši družbeni skupnosti glede družbenoekonomskega položaja železniškega prometa v prihodnjem srednjeročnem obdobju, je opredeljeno, naj bi cene železniških prevoznih storitev postopoma pokrivale vse večji del enostavne reprodukcije ter da se bosta izvršni svet skupščine SR Slovenije in Gospodarska zbornica zavzemala za to, da se bodo cene transportnih storitev v železniškem gospodarstvu gibale na ravni splošne rasti cen. Tako predvideva plan za leto 1981, da bi se morale sedaj veljavne cene v železniškem prevozu dvigniti v povprečju vsaj za dvajset odstotkov že s prvim januarjem letos.

Povračila članic samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet SR Slovenije za pokrivanje dela stroškov enostavne reprodukcije tozdom Železniškega gospodarstva bodo letos za okrog dvajset odstotkov ali petsto milijonov dinarjev manjša kot so bila v obdobju 1976-1980. Zakon o prispevku za pokrivanje dela stroškov enostavne reprodukcije Železniškega gospodarstva Ljubljana v letu 1981, ki je bil sprejet v skupščini SR Slovenije decembra lani, določa, da bodo ta sredstva v letošnjem letu znašala okrog 3500 milijonov dinarjev. To pomeni, da letos ne bo pokritih za okoli 500 milijonov storitev in dejavnosti Železniškega gospodarstva, načrtovanih za to leto. Ob smelih planskih predvidevanjih o večanju obsega dela in povišanja cen — ki pa se v tem trenutku še niso zvišale — predstavlja pokritje tega zneska za delavce Železniškega gospodarstva resen in zahteven problem. Predvsem bo treba ostro zmanjševati stroške poslovanja.

Za pokritje te razlike so železničarji skupaj z uporabniki že sprejeli akcijski program ukrepov za povečanje učinkovitosti poslovanja in za zmanjšanje stroškov poslovanja v integralnem železniškem transportu za obdobje 1981 — 1985. Cilj tega programa je, da s predvidenimi ukrepi železničarji zagotovijo normalno poslovanje ŽG Ljubljana in potrebne pogoje za skupno in osebno porabo delavcev ŽG ter nujno potrebne sklade.

V akcijskem programu so podrobno opredeljene naloge za posamezna področja. Posamezne železniške transportne organizacije v povezavi s strokovnimi službami ŽG bodo zadolžene predvsem za povečanje obsega dela in zmanjševanje stroškov v integralnem transportu in komerciali. Akcijski program pa obravnava tudi investicije Železniškega gospodarstva.

Olga Mežan

GOSPODARSKI KOMENTAR

Banke v službi gospodarstva

Vprašanjem preobrazbe bančništva in kreditnomonetarnega sistema sta posvetila primerno pozornost že 7. in 8. kongres ZK Slovenije, ta vprašanja pa so bila tudi na dnevnem redu razprave v predsedstvu CK ZKS ter tudi na lanski problemski konferenci.

Zlasti slednja je z razpravo opozorila na vrsto aktualnih vprašanj, med katerimi je usmerjanje tokov družbene reprodukcije in predvsem nujno zmanjševanje odvisnosti temeljnih organizacij združenega dela ob bančnih kreditov pri financiranju reprodukcije gotovo eno najpomembnejših.

Ena temeljnih ugotovitev o odnosih med združenim delom in bankami je, da se še vedno ohranjajo stari mehanizmi in instrumenti pri financiranju reprodukcije ter, da s temi oblikami in odnosi ne dosegamo pričakovanih materialnih učinkov.

Komunisti iz gospodarstva in tudi iz bank so rešitve za te probleme domala soglasno našli v pospeševanju procesov združevanja dela in sredstev. Bančni delavci rešitve vidijo tudi v preoblikovanju nenamenskih depozitov v namenske ter v usmerjanju tovrstnih sredstev na znanega porabnika. Tako preoblikovani depoziti oziroma združena sredstva naj bi bili — kot predlagajo na primer v Gospodarski banki — podlaga za združevanje sredstev za skupne naložbe, ali kot udeležba za lastno naložbo. V Gospodarski banki so bojda že pripravili idejnoteoretična izhodišča za nadaljnje reševanje družbenolastninskih odnosov za tisti del bančnih sredstev, katerih nosilke so organizacije združenega dela.

Dosedanje razprave o preobrazbi bank in kreditnomonetarnega sistema so, kot rečeno, opozorile na nujnost samoupravnega združevanja dela in sredstev, in to v neposrednem odnosu med temeljnimi organizacijami združenega dela. Dragocene izkušnje na tem področju so si organizacije združenega dela pridobile tudi z internimi bankami in posebnimi finančnimi službami. Te so pripomogle k odpravljanju pogosto nepotrebnih vmesnih členov pri financiranju razširjene reprodukcije, k pospešenemu in hitrejšemu kroženju denarja zlasti v okviru sestavljenih organizacij ter h koncentraciji sredstev temeljnih organizacij za financiranje prednostnih naložb v okviru teh in drugih asociacij v gospodarstvu.

Združevanje dela in sredstev kot edina učinkovita alternativa kreditnim odnosom v reprodukciji bi doseglo večji obseg in boljše učinke, če bi gospodarstvo ustvarjalo večji dohodek oziroma akumulacijo. Z drugimi besedami rečeno: delež kreditov v naložbah bi se lahko zmanjšal, povečal pa bi se vpliv združenega dela na odločanje o novih investicijah, če bi bila akumulacijska sposobnost gospodarstva ustrezno večja. V zvezi s tem bi kazalo skrbneje razčleniti, kaj vse brez potrebe ali pretirano bremeni ustvarjeni dohodek. Pomesti pa bo treba še odločneje tudi pred lastnim pragom, saj se v razgovorih tako s samoupravljalci kot tudi s poslovodnimi kadri lahko prepričamo, da je v delovnih organizacijah kljub že vidnim rezultatom stabilizacijskih prizadevanj še vedno precej notranjih rezerv, ki jih bo treba v tem letu in tem srednjeročnem obdobju temeljiteje izkoristiti.

Nande Žužek

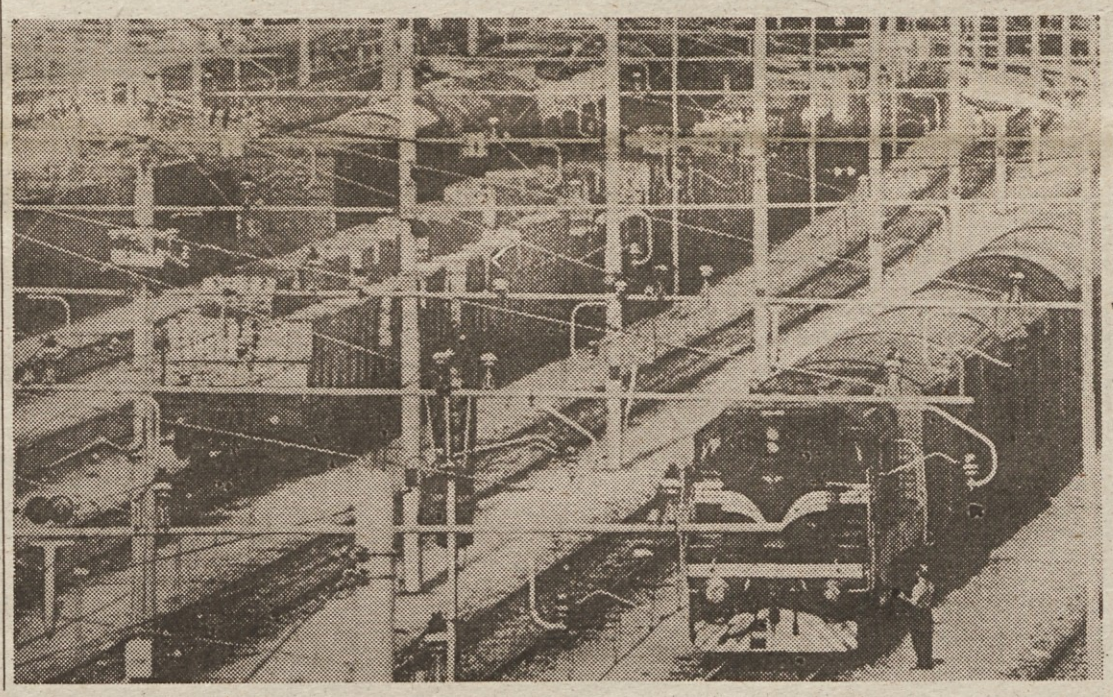

Delavci »Panonije« pravočasno sprejeli plan, toda...

Plan — račun brez krčmarja?

Kako izpolniti proizvodno-finančni plan brez potrebnih surovin?

Takšna in podobna vprašanja si postavlja marsikatera temeljna organizacija združenega dela. V marsikaterem tozdu so že sprejeli proizvodno-finančne plane za leto 1981, težave pri izpolnjevanju teh programov pa nastajajo že v prvih dneh letošnjega leta. Dobavitelji surovin nočejo zagotoviti trajne dobave surovin, ki so osnova za proizvodnjo.

IMP, DO KLIMAT TOZD »PANONIJA« iz Murske Sobote, po novem EDO »PANONIJA« planira za leto 1981 765.000.000 din celotnega prihodka (1980 — 471.000.000 din). 70,9 % celotnega prihodka naj bi ustvarili na področju proizvodnje kmetijske mehanizacije in 29,1 % na področju kooperacije in industrijske opreme. Izvozili naj bi 4,4 % vrednosti celotnega prihodka. Izvoz v glavnem sloni na sodelovanju s firmo Becker in Zetor. Prej omenjeni celotni prihodek naj bi ustvarilo 755 delavcev, kar je za 59 več kot v letu 1980. Planirali so 173.334.000 din čistega dohodka. Za osebne dohodke bi naj namenili 63,6 % čistega dohodka. Tako naj bi se osebni dohodki povečali za 16,3 in to vrednost točke za 8,3 %, 8 % pa bi naj delili kot gibljivi del, ki bo odvisen od realizacije plana.

Največ težav za dosego plana v letu 1980 so imeli zaradi neredne dobave surovin. S podobnimi težavami se bodo verjetno srečevali tudi v letošnjem letu. Celotno planirano proizvodnjo bodo trgovske hiše odkupile in je tako prodaja zagotovljena. Vprašanje pa je, ali bo plane mogoče izpolniti. Dobavitelji surovin nočejo podpisati pogodbe o dobavi surovin za leto 1981. Surovin ne dobavljajo niti tisti dobavitelji, pri katerih »Panonija« združuje sredstva za dobavo surovin in širjenje proizvodnih kapacitet proizvajalcev surovin. »PANONIJA« je zagotovila vse pogoje, ki so jih dobavitelji zahtevali. Že prvi letošnji delovni dan je moralo ostati doma določeno število delavcev, ker niso imeli materiala. Takšnih primerov bo skozi vse leto prav gotovo še več. Največje breme takega ravnanja nosijo delavci, ki nimajo zagotovljenega dela. Če ni materiala, morajo ostati doma in pozneje delati vse sobote in po 12 ur dnevno, da tako vsaj delno nadoknadijo izgubljeno.

Prav je, da si vsak od nas zastavi vprašanje, kdo je za to odgovoren? Kako se obnašajo tisti, ki so si z izsiljevanjem zagotovili podpis samoupravnih sporazumov o združevanju sredstev kot pogoj za redno dobavo surovin, a so na sporazume, ko so prejeli, kar so hoteli, pozabili? *A. Z.*

Tam, kjer so doslej imeli izgube, niso poiskali subjektivnih in objektivnih vzrokov zanje

Naposled konec z opravičevanjem izgub

Za gospodarstvo Šaleške doline izgube niso neznanke. Oktobra 1980 so, ob obravnavi devetmesečnih obračunov, že tretjič v preteklem letu lahko ugotovili, da posluje z izgubo več temeljnih organizacij združenega dela. Medtem ko so se vse doslej zadovoljevali z ugotovitvami, da so za izgube krivi predvsem objektivni vzroki, pa je bila že na začetku razprave o devetmesečnem gospodarjenju organizacij združenega dela iz Šaleške doline prvič odločno postavljena zahteva, da ni mogoče v nedogled objektivizirati izgub. Vse izgube namreč niso objektivne, kljub temu pa so v temeljnih organizacijah združenega dela ob tem hote ali nehote pozabili na lastne slabosti in pomanjkljivosti, ki prav tako botrujejo izgubam v posameznih okoljih.

Dosedanje izkušnje kažejo, da v temeljnih organizacijah združenega dela, ki so doslej izkazovale izgubo, pravzaprav niso opredelili subjektivnih in objektivnih vzrokov za izgube. Zato pa v glavnem tudi nikjer niso iskali možnosti za odpravo slabosti. Doslej tudi niso ocenjevali napreznja in volje tistih, ki lahko največ prispevajo k zmanjšanju oziroma celo k odpravi izgub, in to z boljšo organizacijo dela, spodbudnejšimi sistemi nagrajevanja in tudi z novimi programi, ki zagotavljajo večji dohodek. To pa so v prvi vrsti poslovodni delavci in strokovnjaki in ne nazadnje strokovne službe, ki pa v večini primerov niso organizirane v temeljnih organizacijah združenega dela, pač pa v delovnih skupnostih. In ker bo treba objektivne vzroke za izgube odpraviti enkrat za vselej, bo treba povsod tam, kjer ugotavljajo, da poslovodni in strokovni delavci niso ali pripravljeni ali sposobni izboljšati gospodarjenja, zahtevati tudi kadrovske spremembe.

Po prvih devetih mesecih leta 1980 je 19 temeljnih organizacij združenega dela, ki so skupaj zaposlovale blizu 6.700 delavcev, izkazovalo skoraj 600 milijonov dinarjev izgube. V primerjavi s prvim polletjem leta 1980 so se tedaj izgube povečale za dobrih 46 %. Mimo nedoseženega skupnega prihodka v slovenskem elektrogospodarstvu, kar je bil poglavitni krivec za izgube v 9 temeljnih organizacijah združenega dela Rudnika lignita Velenje in v 3 temeljnih organizacijah združenega dela šoštanjskih Termoelektrarn, je bilo za lanskoletne devetmesečne izgube gospodarstva Šaleške doline krivo nedoseganje načrtovane proizvodnje ter zastoji pri oskrbi z domačimi in uvoženimi reprodukcijskimi materiali, kar je še posebej pestilo tovarno gospodinjske opreme Gorenje Velenje, kjer je delalo z izgubo 5 temeljnih organizacij združenega dela. Izgubo pa sta imela tudi tozda Lesna Šoštanj GIP Vegrad Velenje ter Turizem in rekreacija Rdeče dvorane Velenje.

Odločna akcija za boljše gospodarjenje je torej nujna. Ob nadaljevanju dosedanje prakse pri obravnavi izgub namreč ni mogoče pričakovati, da se v prihodnje izgube ne bi povečevale oziroma, da ne bi začele poslovati z izgubami še druge temeljne organizacije združenega dela. Upravičena je tudi bojazen, da temeljne organizacije združenega dela ne bi dosegale načrtovanega dohodka.

Ker v tistih temeljnih organizacijah združenega dela, ki so ob koncu septembra 1980 poslovale z izgubo, niso podrobneje ocenili vzrokov zanje oziroma potegnili ločnico med objektivnimi in subjektivnimi vzroki izgub, so vodstva družbenopolitičnih organizacij zahtevala, da ugotovijo, kako je potekala obravnava devetmesečnih rezultatov gospodarjenja, kako so opredelili vzroke izgub in katere ukrepe so predlagali oziroma sprejeli. Ugotovili naj bi, če so v posameznih samoupravnih okoljih resnično storili vse, da bi izgube zmanjšali oziroma odpravili.

V vseh okoljih na to pobudo družbenopolitičnih organizacij niso odgovorili, jasnejšo sliko pa bodo dali zaključni računi za leto 1980.

Čeprav prva prizadevanja družbenopolitičnih organizacij niso povsem uspela, je vendarle pomembno, da se začenjajo v Šaleški dolini odločno spopadati ne samo s subjektivnimi, pač pa tudi z objektivnimi vzroki za nastajanje izgub.

Marijan Lipovšek

OBVESTILO

Da bo dovolj krvi, tega nenadomestljivega zdravila, ki ga ne more izdelati nobena tovarna, vabi Rdeči križ Slovenije vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeleže krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Darujte kri, dokler ste zdravi. Dajanje krvi je odraz človečnosti in zato tudi eno izmed meril naše solidarnosti do sebe in drugih.

FEBRUAR 1981	
LJUBLJANA-BEŽIGRAD	4., 17., 26.
LJUBLJANA-CENTER	3., 11., 18., 23., 27.
LJUBLJANA-M-POLJE	5., 6., 14., 24.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Slovenščina v javni rabi

Za boljšo obveščenost in razumevanje

Dnevno imamo v javni razpravi gore pravilnikov, samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih aktov temeljnih organizacij združenega dela kot tudi širšega dosega, za delovno organizacijo, občino ali republiko. Vsi ti akti so pisani v pravniškem, mnogim težko razumljivem jeziku, so obsežni in zato nas je le malo med tistimi, ki resnično preberemo akt, ga analiziramo, ocenimo ter oddamo pripombe. Zato naj bi vse te akte spremljala kratka in jedrnata, nam vsem razumljiva obrazložitev.

»Razmislimo! Ali so obrazložitve na zborih ali delnih zborih delavcev vsem razumljive? Zakaj tako radi v razpravi učeno zapletamo povsem enostavne, razumljive stvari, da postanejo večini nerazumljive? Menim, da lahko obrazložimo na preprost in razumljiv način vsakomur slehernо, še tako zamotano zadevo. Ob tem se izogibajmo tujk, popačenk in izrazito strokovnih izrazov, ki so pač razumljivi le strokovnjakom. Če bomo tako ravnali, bomo vsi razumeli zdaj pogosto tako »učene« zadeve in se bomo lahko kot ustvarjalni samoupravljalci odločali na osnovi lastne presoje, ob dogovarjanju s sodelavci na delovnem mestu, v oddelku ali obratu.

Hitro, točno in obsežno smo prek zapisnikov, izobešenih na oglasnih deskah, obveščeni tudi o delu samoupravnih organov, o njihovih sklepih in odločitvah. Tudi v teh zapisnikih pa je preprostemu delavcu marsikaj nerazumljivega. Izogibajmo se tujk tudi v zapisnikih, še posebej tistih, ki imajo različne pomene. Nekdo zapisano tujko razume tako, drugi drugače, večina sploh ne.

Ni še dolgo tega, ko se je pod vodstvom SZDL Slovenije začela vseslovenska akcija »slovenščina v javni rabi«. Pa smo nanjo marsikje kaj hitro pozabili, če je sploh prodrla do nas. Povejmo in pišimo preprosto, razumljivo vsem, saj se moramo konec koncev o zadevi, kijo obravnavamo, vsi samoupravno odločati; in odločimo se lahko le tedaj, če vemo o čem teče beseda, o čem se moramo odločiti in kaj bo sledilo takšni ali drugačni naši odločitvi. Kako naj se odločimo o nerazumljivi zadevi? Zato govorimo in pišimo slovensko, v jeziku, kiga razumemo.

Kaj me je spodbudilo k temu pisanju? Pred dnevi mi je delavec v obratu dejal, da z zanimanjem in redno bere zapisnike, oglase, obvestila, izobešena na oglasni deski, pa ne razume tega ali onega, kaj pomeni določena beseda, spet drugo razume le napol. »Bral sem Cankarjevega Hlapca Jerneja. Knjiga me je močno pritegnila, a tudi zato, ker sem vse razumel, vsaka beseda mi je bila znana, domača, naša. Takole pred oglasno desko pa pogosto ne vem, pričem sem! Cankar bi zraven verjetno zardeval!«

Morda bodo tisti, ki bodo brali ta moj zapis rekli, da sem naštel le nekaj vprašanj našega javnega izražanja, ali da vse skupaj sploh ni tako pereče, drugi tega pisanja nemara sploh ne bodo prebrali, ker mogoče tudi ne berejo več informativnega biltena svoje delovne organizacije, ker je v njem preveč tako zapisanega, da nič več ne razumejo.

Boris Mlekuž

Nekoč je slovenski pesnik zapisal: materin jezik je ključ! Odklenimo z razumljivo besedo vrata do naše zavesti!

Pred Rudarskim šolskim centrom v Velenju

Povezovanje vzgoje in izobraževanja s proizvodnjo ima v velenjskem Rudarskem šolskem centru že tradicijo

Pripravljeni na jesenski start

Rudarski šolski center Velenje sodi med tiste izobraževalne organizacije pri nas, ki že vrsto let uspešno povezujejo vzgojo in izobraževanje s proizvodnjo. Pri uveljavljanju usmerjenega izobraževanja zato v RŠC Velenje zagotovo ne bo večjih težav. Trenutno opravljajo vzgojnoizobraževalne naloge štiri temeljne organizacije združenega dela v okviru RŠC Velenje, v katerih združuje delo 450 delavcev; približno 60 odstotkov teh delavcev opravlja neposredne naloge na področju vzgoje in izobraževanja, drugi pa pripravljajo pogoje za izvedbo vzgojnoizobraževalnih programov. Za izvajanje praktičnega pouka pa je v drugih šestih temeljnih organizacijah združenega dela materialne proizvodnje zaposlenih blizu 100 delavcev.

Zavzemajo se za mešane enote posebnih izobraževalnih skupnosti

Pa si oglejmo nekaj podatkov o razvoju velenjskega Rudarskega šolskega centra v zadnjih petih letih. Hkrati z ustanavljanjem novih šol, ki jih zdaj obiskuje okrog 2400 dijakov in študentov (pred petimi leti jih je bilo približno 500 manj) so namenili vso pozornost uveljavljanju šolske reforme. Še posebej so si prizadevali, da bi tako v okviru RŠC kot v občini Velenje kar najbolj podrobno opredelili in opravili naloge za prehod na usmerjeno izobraževanje. V Rudarskem šolskem centru so pripravili vse programe in učne načrte za enoto posebne izobraževalne skupnosti rudarstva in geologije. Morali so razrešiti prenekatero vprašanje v zvezi s prostori, kadri, programi in učnimi načrti. Ko je bila že ustanovljena enota posebne izobraževalne skupnosti za rudarstvo in geologijo, so usmerili svoja prizadevanja v ustanovitev enot posebne izobraževalne skupnosti za kovinarstvo in posebne izobraževalne skupnosti za elektro stroko. V Velenju se zavzemajo za uveljavitev mešanih enot posebnih izobraževalnih skupnosti, saj bi lahko, tako pravijo, bile take mešane enote v sedanjem obdobju enako učinkovite kot samostojne enote posameznih posebnih izobraževalnih skupnosti.

Tudi ne gre prezreti dejstva, da se je Rudarski šolski center Velenje, ki je v zadnjem srednjeročnem obdobju postal bogatejši za nov dijaški dom, samoupravno reorganiziral: najprej v delovno organizacijo s tremi tozdi, nazadnje pa v delovno organizacijo z desetimi tozdi in delovno skupnostjo skupnih služb.

Prostorsko stisko bodo reševali skupaj z gimnazijo

Za prehod na usmerjeno izobraževanje so v velenjskem Rudarskem šolskem centru predlagali naslednje usmeritve: rudarstvo in geologija, kovinarstvo-strojništvo, elektrotehnika (elektro energetika, elektronika in računalništvo) ter družboslovje (družboslovno-fizikalni program). V tem letu bodo začeli v središču Šaleške doline izvajati nov izobraževalni program računalništva na ravni srednje šole. Sicer pa bo terjal prehod na usmerjeno izobraževanje novo šolsko poslopje, ki bi ga morali zgraditi do leta 1985. Novih šolskih zmogljivosti ne terja povečan obseg usmeritev vzgojnoizobraževalnih programov, pač pa spremenjeni učni načrti in zmanjšan program praktičnega pouka. Prostori in kader za izvajanje vzgojnoizobraževalnih programov sta osrednji vprašanji, ki ju bo zagotovo treba razrešiti v prihodnjih letih, sicer bodo prisiljeni zmanjševati oziroma omejevati vpis v posamezne usmeritve. Kar zadeva prostorsko stisko, se predstavniki Rudarskega šolskega centra Velenje in Gimnazija Velenje že dogovarjajo o skupnih vlaganjih v prostore in o kasnejši skupni uporabi učilnic, kar vse terja tudi zakon o usmerjenem izobraževanju.

Novo srednjeročno obdobje naj bi, kot napovedujejo, pomenilo tudi novo obdobje v krepitvi samoupravljanja. Razmišljajo o tem, da bi se Rudarski šolski center Velenje samoupravno organiziral v sestavljeno organizacijo združenega dela, s čimer bi omogočili uspešnejši nadaljnji razvoj obema specifičnima dejavnostima tega centra, vzgojnoizobraževalni dejavnosti in materialni proizvodnji. S tem bi bile podane hkrati tudi nove možnosti za sodelovanje in vključevanje drugih tozdov oziroma drugih delovnih organizacij združenega dela v Rudarski šolski center Velenje.

Marijan Lipovšek

Jezikovno razsodišče **(8.)**

Proizvodnja

Med izrazi, ki so danes v gospodarstvu zelo pogosti, je tudi proizvodnja z vso besedno družino (**proizvesti, proizvod, proizvajati,** proizvajalec, proizvajalka, proizvajalski, proizvodnost...).

Izraz nam je kot slovanska sposojenka toliko zastrt, da nam lahko pomeni marsikaj. Tako navaja Tit Doberšek v pismu Jezikovnemu razsodišču, da vse vprek govorimo in pišemo o **proizvodnji** pšenice, koruze, krompirja, grozdja, vina, sadja, živine, mesa, mleka, avtomobilov, traktorjev, premoga, železa... Pisalo je celo, da »fakulteta **proizvaja** kadre za pouk slovenščine«.

Namesto te nenazorne besede uporabljajmo rajši domače izraze **pridelovati, rediti, gojiti, izdelovati, pridobivati, presti, tkati, plesti...** in govorimo o **pridelkih, prireji, izdelkih... Pridelujemo** na primer žito, koruzo, krompir, grozdje, sadje, vino, meso, mleko... **redimo** živino, konje, krave, ovce, koze, prašiče... **gojimo** čebele, rože, sviloprejke... **izdelujemo** ali **sestavljamo** avtomobile, traktorje, žerjave... **pridobivamo sladkor, električno energijo, železo, baker... kopljemo** premog, rudo, glino...

Sposojenka **proizvodnja** je v nekaterih splošnih in abstraktnih zvezah, posebej kot nadomestek tujke **produkcija,** sicer upravičila svoj obstoj, vendar ne sme spodrivati domačih izrazov!

Razsodišče vabi vse posameznike, društva, ustanove in organizacije, kijim skrb za slovenski jezik ni tuja, naj predloge in pobude za boljše jezikovno izražanje pošiljajo na naslov:

Sekcija za slovenščino v javnosti, Jezikovno razsodišče, RK SZDI Slovenije, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

Dober slovenski jezik naj bo naša skupna skrb!

Dr. Emil Rojc: **(2.)**

Aktualne naloge kadrovskih služb v reformi usmerjenega izobraževanja

V tem trenutku se moramo predvsem tudi vprašati, kako daleč smo **z dopolnjevanjem in prilagajanjem samoupravne organiziranosti v združenem delu** novi zakonodaji in na novo razširjeni vlogi delavcev v združenem delu kot nosilcev samoupravne izobraževalne politike; kako daleč smo v tem pogledu z dopolnjevanjem in prilagajanjem samoupravnih aktov. Ta naloga je bila prek političnih organizacij nakazana že pred dobrim letom, ko so bili omenjeni zakoni sprejeti. Če pa bi zdaj kritično pregledali, koliko smo v organizacijah združenega dela v tem pogledu storili, bi najbrž odgovor ne bil povsem zadovoljiv. Zato ponovno pozivamo kadrovske delavce v ozdih, da pomagajo in da vztrajno terjajo od samoupravnih organov, da se ta proces pospeši, saj se mora reforma izobraževanja najprej ukoreniniti v celotni samoupravni normativni dejavnosti, da bi zatem zagotovili tudi vedenje na tej osnovi. Sploh pa si je težko zamišljati, da bi imeli ustrezno podlago za nove družbenoekonomske odnose, ki predpostavljajo zlasti samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje med uporabniki in izvajalci, če izobraževalne funkcije delavcev v združenem delu niso temeljito opredeljene v samoupravnih sporazumih, v statutih in drugih splošnih aktih organizacij združenega dela.

Dovolj sistemskih možnosti

Zelo pomembne naloge narekuje seveda **razvoj in poglabljanje novih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v izobraževanju.** Ti odnosi morajo vse bolj temeljiti na vzpostavljanju neposrednih vezi med uporabniki in izvajalci, na odnosih in povezavah med izobraževalnimi organizacijami in uporabniškimi organizacijami združenega dela. Da bi to dosegli, že imamo dovolj razvejano delegatsko strukturo, le da je še nismo v zadostni meri aktivirali. Že danes bi lahko imeli uporabniki dovolj svojih delegatov v svetih vzgojnoizobraževalnih organizacij, že danes bi lahko oblikovali enote interesnih skupnosti ob posameznih programih usmerjenega izobraževanja ali ob posameznih šolah. Teh delegatskih možnosti oziroma delegatskih poti pa še nismo izrabili v celoti, ker počasi prodira zavest o skupnih interesih in skupni odgovornosti za ustvarjanje pogojev za kakovostno izobraževalno dejavnost, za oblikovanje njenih programov, za preverjanje njenih rezultatov. Ni nam potrebno naprej zapletati takega sistema interesnega povezovanja ali si izmišljati še kakih novih dodatnih možnosti. Obstoječe možnosti za zdaj povsem zadostujejo, da bi dosegli ta kvalitetno novi, spremenjeni odnos med uporabniki in izvajalci, ki ga predvidevajo vsa zakonodaja in družbenopolitične usmeritve na tem področju, zlasti zakon o svobodni menjavi dela in zakon o usmerjenem izobraževanju, pred tema pa že sam zakon o združenem delu.

Perspektiva kolektiva in posameznika

Za vzpostavljanje novih družbenoekonomskih odnosov in njihovo poglabljanje je izrednega pomena še nekaj. Čimprej bi morali v sleherni organizaciji združenega dela tudi oceniti, koliko korak je bil doslej storjen pri **planiranju izobraževanja in razvoja kadrov,** kar je seveda širše kot le planiranje kadrovskih potreb. Želimo, da bi se v tako zasnovo samoupravnega družbenega planiranja kadrov močneje vrasel humanistični, demokratični element planiranja, ki je temeljna prvina in vrednota samoupravne socialistične družbe; a to pomeni, da moramo vsestranski svoboden razvoj ustvarjalnih sposobnosti človeka postaviti v ospredje vsega planiranja. Potemtakem ne moremo govoriti le o planiranju kadrov, o tem, kako bomo zapolnili prazna, prosta in potrebna delovna mesta; razmišljati moramo o razvoju kadra in uresničevati načrtovani razvoj kadrov. Vsakemu posamezniku v temeljni organizaciji bi z načrtovanim razvojem kadrov morala biti jasna lastna perspektiva v njegovi organizaciji ali katerikoli drugi delovni organizaciji iste reprodukcijske celote, ali pa v drugi panogi, v drugi dejavnosti; ta perspektiva bi mu morala biti znana, da bi svoje razvojne sposobnosti, nagnjenja in tudi že v delovni praksi pridobljena strokovna znanja razvijal naprej do najvišjih razsežnosti in možnosti.

Ko govorimo o planiranju izobraževanja in razvoja kadrov, smo tudi še povsem na začetku **uveljavljanja kadrovske funkcije kot sestavine poslovodne funkcije.** Če bi danes kadrovske delavce v organizacijah združenega dela povprašali, koliko njih je članov kolektivnih poslovodnih organov delovnih organizacij, nas njihovi odgovori v celoti prav gotovo ne bi zadovoljili.

Premalo smo storili za usmerjanje izobraževanja zaposlenih

Usmerjenju v izobraževanje, pri katerem je poklicno usmerjanje in strokovna dejavnost v zvezi s tem izrednega pomena, smo v preteklosti tudi posvečali premalo splošne družbene pozornosti. V sedanjem družbenem projektu reforme izobraževanja in podružbljanja kadrovsko-izobraževalne funkcije pa dobiva usmerjanje v izobraževanje še širše razsežnosti; saj nam gre za to, da bi razvili razvejan splet odgovornih, medsebojno povezanih subjektov usmerjevalne dejavnosti, ta pa začenja v vrtcu, v celodnevni osnovni šoli, in sega do slehernega tozda, vsake organizacije združenega dela, interesne skupnosti, vse do strokovnih služb in inštitucij. Takega idealnega, ustaljenega in trdnega sistema usmerjanja v izobraževanje, ki bi v celoti skladno deloval, si seveda ne moremo ustvariti kar prek noči. O tem, kakšen naj bi bil ta sistem usmerjanja v izobraževanje in kako naj bi deloval, imamo jasne predstave in ga želimo tudi ustvariti. Da nam je potreben tak povezan sistem usmerjanja v izobraževanje, kaže tudi sedanja slika planiranja izobraževalnih potreb, v katerem se še vedno nepovezano obravnava usmerjanje mladine v izobraževanje in usmerjanje odraslih v izobraževanje. Doslej pa smo napravili le določene pozitivne premike pri usmerjanju mladine v izobraževanje, občutno premalo pa smo storili glede usmerjanja izobraževanja zaposlenih, se pravi za usmerjanje zaposlenih na izobraževanje ob delu ali za pošiljanje že zaposlenih na redno izobraževanje.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Ne znamo ali nočemo zaslužiti?

Naši zimski turistični centri so še vedno slabo izkoriščeni, kar je, posebno v času, ko naj bi se borili za slehemi devizni priliv, pravzaprav težko razumljivo. Razen snega, gneče in dragih penzionskih uslug ne nudijo ničesar. Gostje pa bi prav radi trošili, če bi le imeli možnosti za to. Pa jih žal nimajo, približno tako kot jih lani niso imeli turisti ob našem morju, ko niso mogli zapravljati za nekatere najosnovnejše življenjske in prehrambene artikle, kaj šele za kaj manj vsakdanjega, denimo kulinarične poslastice, ki jih nudi bogato Jadransko morje.

Človek se ne more znebiti občutka, da nam gre očitno še vedno predobro. V nasprotnem primeru bi se verjetno le malce bolj pomujali in storili vsaj malo, da nam denar, tako naš, kot tisti, ki ga imenujemo trdna valuta, ne bi tako poceni polzel skozi prste. Očitno še vedno nočemo pa tudi ne znamo zaslužiti. Namesto da bi z zunajpenzionsko ponudbo goste privabljali, jih navduševali in tako poskrbeli za najučinkovitejšo propagando, jih uspešno odganjamo. Poleti se je zatikalo že celo pri kruhu (v nekaterih avtokampih tudi vodi!), olju, pralnih praških in še mnogih podobnih vsakdanjostih, sedaj pozimi pa se zatika spet pri najbolj osnovnem, to je pri želji, da bi se človek nasmučal. Samo nasmučal bi se rad, pa čeprav na račun zabave v pokritih prostorih, domačih specialitet in drugih podobnih stvari, ki naj bi sodile k današnji turistični ponudbi.

Tako je, zatika se tudi pozimi pri tistem najosnovnejšem. Zato kljub devalvaciji dinarja še vedno mnogi rinejo na smuko v zamejstvo, kjer je vse sicer precej drago, toda, kar je bistveno, ponudba dohaja povpraševanje, marsikje pa ga celo presega. In to vleče, pa naj velja kar hoče!

Res je, da slovenske smučarske žičnice prepeljejo že blizu 20 milijonov potnikov letno. Lahko pa bi jih neprimerno več, če ne bi bili številni naši zimski smučarski centri le na pol dograjeni, če bi bilo to, kar že imamo, nekoliko bolj izkoriščeno.

Za vse potrebe skoraj nikoli nismo znali zbrati dovolj sredstev. Če smo pridno vlagali v žičnice, teptalne stroje, smučarske proge in podobno, nam je takoj za tem skoraj praviloma zmanjkalo denarja za prepotrebne naložbe v infrastrukturo in obratno. Tako skorajda nimamo smučarskega centra, za katerega bi lahko trdili, da ima prav vse, kar potrebuje, da mu ničesar ne manjka. Skratka, prav povsod nekaj škripljе, razlika je le v tem, da ponekod nekoliko manj kot drugod.

Oglejmo si denimo Krvavec. Tu je več deset kilometrov lepo urejenih smučarskih prog, veliko žičnic in teptalnih strojev in, če je še vreme lepo, je na Krvavcu pravi smučarski raj. Prav tak kot marsikje v zamejstvu, le s to razliko, da je Krvavec vsem nam blizu, pa še poceni je v primerjavi s tovrstnimi užitki onstran meje.

To je sicer vse lepo in obenem tudi res, toda za ljudi, željne zimske rekreacije, premalo. Za dostop na smučišča Krvavca skrbi namreč le ena krožna kabinska žičnica, ki, posebno ob konicah, preprosto ni kos navalu smučarjev. Prerivanje na mrazu pa je vse prej kot prijetno, zato se v tem primeru mnogi raje odpovedo rekreaciji.

Seveda je takih in podobnih primerov v Sloveniji še zelo veliko. Kaj pomaga atraktivna smuka na Voglu ali denimo Kaninu, če smučar nikoli ne ve, kako bo prišel v ta ali oni smučarski raj. Ponekod ni parkirnih prostorov, marsikje si človek ne more privoščiti niti čaja, kaj šele poštenega toplega obroka. Škripljе torej pri tistih zares najbolj osnovnih stvareh, ki so temeljni pogoj za uspešno delo kateregakoli smučarskega središča.

Zares škoda je, da se iz napak, dragih spodrsljajev, ki jih ponavljamo iz leta v leto, ničesar ne naučimo! Zato so še tista smučišča, kjer je dovolj snega za večmesečno smuko, slabo izkoriščena. Rezultat vsega tega je, da je izkupiček naših smučarskih centrov precej bolj boren, kot bi lahko bil, kar seveda botruje mnogim težavam. Premalo je denarja za kvalitetno poslovanje, kaj šele za potrebne investicije in uspešno dolgoročno načrtovanje.

Andrej Ulaga

Vide Vavpetič — pojem slovenskega delavskega šaha

V dveh letih kar pet naslovov

Mojstrski kandidat Vide Vavpetič, ki v plansko-analitski službi papirnice Količevo opravlja dela in naloge referenta za kalkulacije in normative, sodi že vrsto let med najboljše delavce-šahiste, ne samo v Sloveniji, temveč tudi v Jugoslaviji. V zadnjih dveh letih je osvojil pet najvišjih naslovov, kar doslej ni uspelo še nobenemu izmed njegovih največjih tekmecev. Prezreti namreč ne gre, da se na vsakoletnih republiških in zveznih delavskih prvenstvih pojavljajo nekatera znana imena slovenskega in jugoslovanskega šaha, kar daje Vavpetičevim dosežkom toliko večjo vrednost in veljavo.

Serijo odličnih rezultatov je začel leta 1979, ko je na delavskih športnih igrah slovenskih papirničarjev na Vevčah igral za zmagovito ekipo papirnice Količevo, daleč najboljši pa je bil tudi med posemezniki na prvi deski. Pozneje se je spet dobro odrezal, tokrat na športnih igrah papirničarjev Jugoslavije v Banjaluki, kjer je bil najboljši na prvi deski, svoj dotlej največji uspeh pa je dosegel na 10. jubilejnem delavskem šahovskem prvenstvu Slovenije v Rogaški Slatini.

V konkurenci 135 igralcev, med katerimi je bilo tudi 14 mojstrskih kandidatov, je zmagal pred Matjašičem, Bervarjem, Obrulom. Praznikom, Slakom in drugimi znanimi imeni slovenskega šaha. Sezono 1979 pa je sklenil z osvojitvijo naslova državnega delavskega šahovskega prvaka, kar je v zadnjih letih brez dvoma največji dosežek slovenskih delavcev-šahistov. Ob koncu turnirja v Vrnjački Banji je Vavpetič sicer delil prvo do tretje mesto z Radosavljevićem (Svetozarevo) in Pantošem (Beograd) z 9,5 točke, vendar je zaradi boljše igre proti obema tekmecema postal po Bucholz sistemu končni zmagovalec.

Njegov uspeh je bil toliko večji, saj ga je dosegel v izredno močni konkurenci 463 šahistov iz vse države, med katerimi je bila vrsta mojstrskih kandidatov ter prvo in drugokategornikov. Lani zaradi »višje sile« ni bil tako uspešen kot 1979. leta iz preprostega razloga, ker so zaradi varčevanja in prizadevanj za gospodarsko ustalitev na vseh, tudi na športnem področju, najprej odpadle republiške igre papirničarjev v Radečah, potem pa še osrednja športna manifestacija delavcev jugoslovanske celulozne in papirne industrije v Čačku. Zato Vavpetič ni mogel braniti obeh naslovov, ki ju je pred dvema letoma osvojil na Vevčah in v Banjaluki.

Ostala mu je samo ena resnejša preizkušnja — delavsko prvenstvo Slovenije v Rogaški Slatini. In tako kot leto dni prej je vnovič dokazal, da je še vedno brez konkurence. Že drugič zapored je segel po najvišjem naslovu, potem ko je v devetih kolih švicarskega sistema zbral 7,5 točke. Enako število točk, vendar slabši rezultat po Bucholzovem sistemu, sta imela tudi mojstrska kandidata, drugouvrščeni Vošpernik in tretjeuvrščeni Pešec, toda Vavpetiču je uspelo, da je zasedel prvo mesto in s tem obranil naslov, kar se v zadnjih letih še ni zgodilo v slovenskem delavskem šahu. Njegov uspeh je bil toliko večji ob tem, da je v najvišji skupini tekmovalo 64 šahistov, med njimi spet vrsta mojstrskih kandidatov ter prvo in drugokategornikov.

Čeprav zadovoljen z doseženimi rezultati v zadnjih dveh letih, se Vide Vavpetič še ne misli tako kmalu ločiti od igre na 64 poljih. Res je sicer, da sodi že med starejšo generacijo najboljših šahistov med delavci v naši republiki in državi, toda to še ne pomeni, da bo tako zlahka prepustil vodilno mesto mlajšim, ki šele prihajajo na šahovsko prizorišče.

Ivo Vimik

Prvenstvo Gorenja v sankanju

Na navadnih in posebnih saneh

Letošnje prvenstvo Gorenja v sankanju je minilo v znaku rekordne udeležbe in že tradicionalne udeležbe tekmovalcev na posebnih saneh — izdelanih v obliki nekakšne »formule 1«.

Kar 120 delavk in delavcev je prišlo v soboto, 24. januarja v Mislinjo, od tam pa se podalo na Tovsti vrh nad Mislinjo.

Spotoma so si lahko dodobra ogledali ostre ovinke na sicer bolj položnem klancu in se naužili svežega pohorskega zraka med drevjem in samotnimi kmetijami. Drugi pa so bili bolj zatopljeni v svoje sani, ki so bile kar zvečine domače izdelave, dovolj široke in dolge, da bi čimbolj ustrezale skoraj 3km dolgi progi. Seveda pa je tudi tokrat veljalo največ pozornosti sankam posebne izdelave, nekakšni »formuli 1«.

Rezultate so merili z elektronskimi merilnimi napravami in v dobrih dveh urah je progo preskusilo 120 tekmovalcev, med katerimi pa je bilo kar 30 žensk. Vsekakor znova lep dosežek za razmah rekreacije in športa v Gorenju. Tekmovanje je bilo letos tretjič in kaže, da se bo še bolj razmahnilo.

Rezultati:

Ženske: 1. Jožica Rezoničnik (Gost. enota) 5.24,74, 2. Draga Kaker (Štedilniki) 5.39,30, 3. Darinka Založnik (Pralna tehnika) 5.44,11. **Ekipno:** 1. Gostinska enota 18.54,40, 2. Vzdrževanje 19.10,06, 3. Številniki 19.19,28.

Moški — navadne sani: 1. Andrej Oder (Vzdrževanje) 4.31,94, 2. Branko Oder (Avtopark) 4.56,86, 3. Marjan Krajnc (Avtopark) 4.59,42 itd. **Ekipno:** Vzdrževanje 15.10,39, 2. Avtopark 15.12,90, 3. Štedilniki 15.34,27 itd.

Moški — posebne sani: 1. Anton Lukner (Vzdrževanje) 5.14,82, 2. Alojz Pungartnik (Vzdrž.) 5.30,73, 3. Jošt Milan (Elektronika) 5.46,60 itd. **Ekipno:** Vzdrževanje: 18.18,34.

Hinko Jerčič

Množična udeležba na prvenstvu Gorenja v sankanju

V Luki Koper kljub prizadevanjem še vedno malo športnikov

Spodbudni tekmovalni uspehi peščice

Če bi v koprski luki iskali najaktivnejšo športnico in želeli zvedeti več o organizaciji rekreaciji v tej delovni organizaciji, bi vsakdo svetoval, naj poiščemo in se pogovorimo s Sonjo Poljšak, tajnico Športnega društva Luke Koper. Sonja pa ni le tajnica športnega društva, temveč obenem tudi aktivna športnica in požrtovalna animatorka.

Ženska odbojkarska ekipa Luke Koper. Sonja Poljšak prva z desne.

»V okviru našega športnega društva deluje kar deset sekcij. Dejavnost je dokaj razvejana, zato so možnosti za redno rekreacijo pri nas razmeroma ugodne. Redno se srečujejo prijatelji ger z žogo, kegljači, plavalci in strelci. Pa vseeno organizatorji športnega življenja v Luki nismo zadovoljni. Od vseh delavcev se jih redno udeležuje športnih srečanj le kakih sto, kar je za tako velik kolektiv vsekakor malo,« poudarja Sonja Poljšak.

V luki imajo sicer malo športnikov, zato pa žanjejo ti toliko večje uspehe. Tako so pobrali že prvo mesto v skupni uvrstitivi na srečanju delavcev luk in pristanišč Jugoslavije, drugo na sindikalnih športnih igrah občine Koper, prvo mesto v kegljanju na srečanju društev in klubov delovnih organizacij Slovenije in naših zdomcev v ZR Nemčiji in prvo mesto v moški odbojki v občinski trim ligi. Poleg tega pa so se na številnih športnih srečanjih več kot dobro odrezali tudi številni posamezniki koprske luke.

»Sicer pa nam ni toliko do posameznih rezultatov kot do tega, da bi zvabili v vrste športnikov čim več naših delavcev«, pravi Sonja Poljšak. »Prek internega glasila seznanjamo vse člane kolektiva z dejavnostjo našega športnega društva in jih redno vabimo k sodelovanju. Tovrstna naša prizadevanja zaenkrat še ne rojevajo želenih rezultatov, vendar računamo s tem, da se vsak trud prej ali slej obrestuje.«

Tekst in fotografija: Zoran Vlajič

35-letnica prve jugoslovanske ustave

Uzakonjene pridobitve osvobodilnega boja

»... Za vsako mlado socialistično družbo, kije nastala kot rezultat revolucije in se naslonila na revolucionarne oblike diktature proletariata, ni večje nevarnosti, kakor je dolgotrajnejše vzdrževanje stanja, v katerem se celotna državna oblast identificira s subjektivno voljo neposrednih nosilcev njenega aparata, podcenjujejo pa se tisti elementi političnega sistema, ki zagotavljajo neposredni vpliv delovnega človeka in državljana na sprejemanje odločb in ki mu s tem odpirajo dolgoročnejšo perspektivo družbenega in njegovega lastnega napredka.«

Edvard Kardelj, elaborat o predosnutku nove ustave, septembra 1962

Januarja letos mineva 35 let od sprejetja prve ustave nove Jugoslavije, s katero je bila potrjena nova revolucionarna stvarnost, izbojevana z vojaško in politično strategijo KPJ in tovariša Tita ter plačana z velikimi človeškimi in materialnimi žrtvami vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Z njo je bilo zaključeno pravno urejanje in utrditev demokratičnih narodnostnih in socialnih pridobitev narodnoosvobodilnega boja v duhu zgodovinskih sklepov, sprejetih na II. zasedanju AVNOJ v Jajcu. Vsebovala pa je tudi elemente, ki so nakazovali perspektivo bodočega razvoja. S tem je Jugoslavija kot prva država po končani drugi svetovni vojni uzakonila temeljne pridobitve narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije.

Preden preidemo na sam potek sprejemanja ustave, je potrebno omeniti vse tiste dogodke in dogajanja, ki so to sprejetje omogočili. Že po reakciji treh velikih zaveznikov na sklepe II. zasedanja AVNOJ, še bolj pa leta 1944, je bilo jasno, da za splošno priznanje novega stanja v Jugoslaviji ne bo dovolj vojaška zmaga, ampak bo potreben še politični boj. Tu je igralo važno vlogo stališče Velike Britanije in njenega ministrskega predsednika Winstona Churchilla kot nekakšnega zaščitnika interesov kralja Petra, njegove vlade in okoli nje zbranih politikov, ki ga je bilo vodstvo narodnoosvobodilnega boja z Nacionalnim komitejem za osvoboditev Jugoslavije prisiljeno upoštevati. Po dolgotrajnih pogajanjih med NKOJ in kraljevsko vlado je bil končno 1. 9. 1944 dosežen sporazum o sestavi enotne začasne vlade in ustanovitvi kraljevega namestništva, ki bo zastopalo kralja, dokler ne bo ljudstvo izreklo o tem dokončne odločitve. Do uresničitve tega sporazuma pa je bilo zaradi nasprotovanj kralja Petra in reakcionarnih skupin okoli njega potrebno počakati do začetka marca 1945, ko je bilo imenovano namestništvo in začasna vlada Demokratične federativne Jugoslavije s predsednikom Titom na čelu. V njej sta bila še dva podpredsednika in 25 ministrov, med njimi je bilo poleg članov NKOJ še 9 predstavnikov kraljevske vlade. Ta skupina je ob tuji podpori še gojila iluzije o odstopanju od pridobitev NOB in ljudske revolucije, v korist popuščanja preživelemu sistemu, ki pa so se zmanjševale iz dneva v dan. Svoje možnosti so videli v pogajanjih v zvezi z razširitvijo AVNOJ, ki naj kot začasni vrhovni organ pripravi vse potrebno za volitve v ustavodajno skupščino. Upali so na razplet konference velikih treh v Potsdamu. Ko tega ni bilo, so bili prisiljeni zmanjšati zahteve po številu svojih zastopnikov s 125 na 82, s čimer je bilo razmerje do Ljudske fronte spremenjeno in frontina premoč zagotovljena, saj je za takoimenovano »demokratično opozicijo« na III. zasedanju AVNOJ in Začasne ljudske skupščine od 7. do 26. 8. 1945 glasovalo zanjo največ do 17 članov od 489. Na tem zasedanju je bilo sprejetih več pomembnih zakonov, od katerih naj samo omenimo zakon o agrarni reformi in kolonizaciji. Za državno pravno ureditev pa so bili pomembni naslednji tu sprejeti zakoni: zakon o ustavodajni skupščini, zakon o volitvah narodnih poslancev v ustavodajno skupščino ter zakon o volilnih imenikih. Upoštevajoč njihova določila je predsednik ministrskega sveta predlagal predsedstvu začasne ljudske skupščine razpis volitev za 11. november 1945. To je bilo sprejeto in 6. 9. 1945 stopilo v veljavo z 10-dnevnim rokom za prijavo zvezne kandidatne liste in 14-dnevnim za popravke v volilnih imenikih. S tem je stekel predvolilni postopek, v katerem je v zakonitem roku prijavila svojo kandidatno listo samo Ljudska fronta. V Sloveniji je bil končni predlog federalne liste OF za dom narodov s 23 kandidati in prav toliko namestniki objavljen 29. 9., predlogi kandidatne liste za zvezno skupščino pa v prvih dneh oktobra.

Ustavodajna skupščina FLRJ 29. novembra 1945 *(Knjiga, str. 300)*

Opozicija je izgubila vsako možnost za uresničitev svojih želja po normalni poti, ni pa se jim odrekla. Njeno prizadevanje lahko razdelimo na zunanji in notranji del. V prvem naj omenimo zadnji poskus kralja Petra, avgusta, z odpoklicem svojih namestnikov (te pravice ne bi imel tudi po določilih starojugoslovanskih ustav) imenovanih 29. januarja 1945, ter memorandum jugoslovanskih meščanskih politikov, poslan septembra konferenci zunanjih ministrov v Londonu. Ta dokument je bil v skrajni liniji preračunan na vojno politično intervencijo zahodnih sil v jugoslovanski predvolilni kampanji, hkrati pa tudi dokaz nemoči opozicije. Prav tako je opozicija doma spoznala, da nima nobene stvarne možnosti za nastop na volitvah, zato je poskušala vse, da bi dokazala njihovo nedemokratičnost in neregularnost, vendar njeni trije najpomembnejši poskusi niso imeli nobenega uspeha, saj izstop njenih ministrov ni izzval vladne krize, znano pastirsko pismo jugoslovanskih škofov ni imelo želenega odmeva med prebivalstvom, trditev o nedemokratičnosti in neregularnosti pa je propadla z uvedbo takoimenovane »skrinjice brez liste«.

Ljudstvo je povedalo svoje

Kaj meni o volitvah in kaj pričakuje od njih, je ljudstvo samo pokazalo z veliko udeležbo na zborih volilcev, predvolilnih zborovanjih ter v ostalih pripravah nanje in z množično udeležbo na samih volitvah 11. novembra, ki se jih je kljub slabemu vremenu udeležilo 7,432.469 od skupno 8,383,455 vpisanih volilcev (88,66 odstotka). Tu je zanimivo pogledati odstotek volilne abstinence (11,34) in odstotek glasov za skrinjico brez liste, ki je po posameznih federalnih enotah različen (od 2,07 do 19,35 %) vendar razen posameznih izjem ni bistveno vplival na splošno podobo volitev in njihov rezultat. S tem je bilo v vsej državi izvoljenih 348 poslancev v Zvezno skupščino in 175 poslancev v Dom narodov (v Sloveniji 29 in 25).

Na teh volitvah izvoljeni poslanci so se prvič zbrali 29. novembra v Beogradu in še isti dan sprejeli Deklaracijo o proglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije — zvezne ljudske države, republikanske oblike, skupnost enakopravnih narodov, ki so svobodno izrazili svojo voljo, da ostanejo zedinjeni v Jugoslaviji. S tem je bila dokončno ukinjena monarhija, kralju Petru pa odvzete vse pravice, ki so pripadale njemu in njegovi dinastiji. To je dopolnil še zakon o predsedstvu ustavodajne skupščine kot predstavniku narodne in državne suverenosti FLRJ doma in v tujini in s tem povezano ukinitvijo kraljevskega namestništva.

Kardelj predložil osnutek ustave

Glavna naloga, ki je po proglasitvi republike čakala poslance, je bila izdelava in sprejem prve ustave nove Jugoslavije. Prvi in edini osnutek jim je predložil minister za konstituanto Edvard Kardelj že 1. decembra in je bil nato z objavo v tisku 5. decembra dan v javno razpravo. Razprava je potekala v dveh smereh in to v skupščini in med prebivalstvom, ki je kazalo zanjo veliko zanimanje. Na množičnih sestankih in zborih volilcev jih je predvsem zanimala enakopravnost, ločitev cerkve od države in šole od cerkve, položaj kmetov, ljudska oblast in podobno. Svoje pripombe in predloge so prebivalci lahko poslali zakonodajnima odboroma, ki sta jih nato uskladila in 8. januarja javno objavila. Oba ustavodajna odbora sta pričela z razpravo 10. decembra in pripravila končni osnutek do 15. januarja, ko se je ustavodajna skupščina ponovno sestala in do 30. januarja razpravljala o njem. V teh razpravah so se često pojavila različna mnenja posameznih poslancev o določenih načelnih ali konkretnih v osnutku obravnavanih vprašanjih, kar je razumljivo, če upoštevamo, da so kljub skupni pripadnosti Ljudski fronti izhajali iz različnih ideoloških in razrednih pozicij. Končni tekst je bil 30. januarja soglasno izglasovan s poimenskim glasovanjem poslancev v obeh domovih, 31. januarja 1946 pa je bila na skupni seji zvezne skupščine in Doma narodov s skupnim glasovanjem vseh poslancev slovesno sprejeta prva ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije. Z njo je bila utrjena suverenost ljudstva in s tem povezan skupščinski sistem vladavine, v katerem imajo vrhovno oblast predstavniški organi (ljudski odbori in skupščine), vsi ostali organi pa iz njih izvirajo in so njim odgovorni. Ponovno je bila potrjena enakopravnost in suverenost jugoslovanskih narodov, vključno s pravico do odcepitve, kar je bilo omejeno samo s pravicami, ki so bile s to ustavo dane federaciji kot celoti. Z določili o družbenoekonomski ureditvi so bili delovni ljudje in občani zaščiteni pred izkoriščanjem in je bila v gospodarstvu zagotovljena vodilna vloga državi. Privatni sektor je sicer še ostal v kmetijstvu in še nekaterih panogah, vendar je bil z v ustavi okvirjenimi in tedaj že veljavnimi ali kasneje sprejetimi zakonskimi določbami močno omejen in podrejen splošnim družbenim interesom. Zagotovljena je bila enakost in enakopravnost vseh državljanov ne glede na spol, narodnost, raso ali veroizpved in zajamčena svoboda vesti in veroizpovedi. V drugem delu je bila opredeljena državna ureditev, pristojnosti federacije, zveznih organov državne oblasti in zvezne uprave, organov državne oblasti in uprave posameznih republik in avtonomnih pokrajin ter nižjih upravno teritorialnih enot, ljudskih sodišč, javnih tožilstev ter vloga in naloge Jugoslovanske armade.

Težko je reči, koliko je pri izdelavi te ustave služila kot model sovjetska, vendar menimo, da to najbolje označuje odgovor enega od njenih avtorjev Moše Pijadeja Dragoljubu Jovanoviću v razpravi na tretji seji ustavodajnega odbora zvezne skupščine, 12. decembra 1945:

— »Ničesar nismo prepisali. V ustavi je vse tisto, kar v naši deželi v resnici imamo, in če je marsikaj podobno v državni organizaciji, v določenih socialnih in političnih določbah, v pravicah državljanov in narodov oni tam, je le zato, ker to tudi nam ustreza enako naravno kot tam. Toda v osnutku ustave so tudi določbe, kakršne so v ustavah vseh zahodnih demokracij, če so te institucije ustrezale potrebam in razvojni stopnji jugoslovanske federacije ter potrebam in hotenjem njenih svobodnih in neodvisnih narodov.«

S proglasitvijo Federativne ljudske republike in sprejetjem njene ustave je bila dana osnova bodočemu državnemu in družbenemu življenju nove Jugoslavije, obenem pa so bile uresničene vse ideje in cilji, za katere so jugoslovanski narodi v štiriletni narodnoosvobodilni vojni in ljudski revoluciji žrtvovali tolikšen krvni in materialni davek.

Božo Zakrajšek

KRONOLOŠKI PREGLED

25. — 27. januar 1972

V Beogradu je bila II. konferenca ZKJ, ki je nadaljevala z razčiščevanjem stališč I. konference ZKJ (29.—31. oktober 1970) ter 21. seje predsedstva ZKJ (1.—2. december 1971). Uvodno in zaključno besedo je imel tovariš Tito. Na II. konferenci je bila jasno določena še odločnejša usmeritev borbe za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Kot vodilno družbeno in politično nalogo je konferenca potrdila ustvarjanje ekonomske stabilizacije kot glavnega pogoja krepitve samoupravnega sistema in odločilnejše vloge delavskega razreda.

26. januar 1929

Pred deželnim sodiščem v Ljubljani je bila razprava proti Jožetu Gregorčiču in desetim članom jeseniške Svobode, ker so v delavski telovadni enoti Svoboda pripravljali vaje na melodijo Internacionale. Bili so oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov.

27. januar 1910

V Ljubljani se je rodil Edvard Kardelj.

27. januar 1923

V Beogradu se je začela tridnevna 1. državna konferenca neodvisnih sindikatov, ki se je je udeležilo 120 delegatov. V neodvisnih sindikatih je bilo okoli 30 tisoč delavcev. Sprejeli so statut in sklenili, da se medzvezni sindikalni odbor preimenuje v Centralni delavski sindikalni odbor Jugoslavije (CDSOJ). Delovanje te sindikalne organizacije je prepovedala vlada julija 1924.

28. januar 1949

V Beogradu je bil II. plenum CK KPJ, katerega razprava je bila namenjena politiki KPJ na vasi. Referat o tem vprašanju je imel Edvard Kardelj, v katerem je poudaril potrebe za socialistično preobrazbo vasi in za nadaljnji napredek kmetijske proizvodnje.

30. januar 1943

Izšla je 1. številka II. letnika Delavske enotnosti, in sicer centralna (tiskana v Dolomitih) in ljubljanska izdaja.

30. januar 1944

Na Banjški planoti je začela pohod čez Sočo v Brda in Beneško Slovenijo 30. divizija 9. korpusa NOVJ z nalogo razširiti narodnoosvobodilni boj do skrajnih zahodnih slovenskih etničnih meja. Divizija je prešla reko Nadižo v bližini Čedada. Po hudih bojih se je 20. februarja prebila čez Sočo na Banjško planoto in Krn.

31. januar 1946

Ustavodajna skupščina je sprejela ustavo FLRJ. Ta ustava je bila tudi prva ustava, sprejeta v Evropi po II. svetovni vojni. Prva ustava socialistične Jugoslavije je potrdila družbene in politične spremembe, nastale med NOB in revolucijo. Izhajala je iz načel ljudske oblasti in suverenosti narodov ter federativne ureditve. V pogledu družbenoekonomske ureditve je ta ustava predstavljala obliko države prehodnega obdobja od kapitalizma v socializem.

1. februar 1946

Ljudska skupščina FLRJ je v skladu z ustavo poverila mandat za sestavo nove vlade Josipu Brozu Titu, ki je sestavil prvo vlado FLRJ. Hkrati ga je skupščina imenovala za vrhovnega komandanta Jugoslovanske armade.

27. januar 1932

Na ljubljanski univerzi je bila ena največjih demonstracij ljubljanskih študentov ob svetosavski proslavi (dan sv. Save). Skupni odbor opozicijskih jugoslovanskih študentov je na ta dan sklenil prirediti demonstracije, uspele pa so samo v Ljubljani. Usmerjene so bile proti diktaturi in izrazile zahtevo po svobodnih volitvah skupščine, ki naj sestavi ustavo in federativno uredi državo. Študentje so med uradne goste in zastopnike oblasti metali letake in vdrli na balkon univerze, kjer so razvili črno in slovensko zastavo ter govorili množici, ki se je zbrala na Kongresnem trgu pred univerzo.

27. januar 1942

Prva proletarska brigada je začela t. im. »igmanski marš« čez planino Igman nad Sarajevom. Pohod je trajal 18 ur, pri temperaturi minus 32 stopinj, skozi burjo in snežne zamete. Od približno 730 borcev jih je dobilo 172 hude ozebline.

27.—29. januar 1958

V Beogradu je bil VI. kongres Ljudske mladine Jugoslavije, ki je razpravljal o vlogi in aktualnih nalogah mladih. Sprejel je nova programska načela in nov statut mladinske organizacije ter poziv v zvezi z mladinsko delovno akcijo za gradnjo avtomobilske ceste bratstva in enotnosti. Gradnja avtoceste od Ljubljane do Zagreba se je začela 1. aprila 1958.

28. januar 1945

V Beogradu se je začel I. kongres Antifašistične fronte žena Srbije, na katerem je govoril maršal Tito in se zahvalil ter izrazil priznanje ženam za prispevek k uspehom narodnoosvobodilnega boja.

Novoletni sestanki z delavci na začasnem delu v tujini

Ko pride čas vrnitve

O novoletnih sestankih z našimi delavci na začasnem delu v tujini so koordinacijski odbori za ta vprašanja po občinah pa tudi vsi organi in organizacije v republiki sproti obveščali prek občinskih, regijskih in republiških časopisov in tudi po radiu in televiziji. Nekateri regijski časopisi kot so Novi tednik (Celje), Vestnik (Pomurje), Večer (Maribor) so tiskali posebne priloge za delavce na začasnem delu v tujini, drugi pa so v okviru rednih izdaj namenili več prostora informiranju teh delavcev.

Televizija Ljubljana je v rednih informativnih oddajah veliko več kot v preteklih letih poročala o delavcih na začasnem delu v tujini, pripravili so tudi posebno enourno oddajo, v kateri je sodelovalo tudi več povratnikov — obrtnikov. Tudi po radiu Ljubljana in lokalnih radijskih postajah so tedaj mnogo več časa posvetili pogovorom delavcev s predstavniki občin in člani občinskih in republiškega koordinacijskega odbora. Za čimvečjo udeležbo na novoletnih sestankih smo pripravili tudi dva seminarja za aktiviste slovenskih društev in sicer 8. in 9. novembra v Stuttgartu ter 6. in 7. decembra v Kölnu in vzpostavili številne druge stike, zlasti v času proslav dneva republike v društvih.

Okrog novega leta je prišlo na obisk v domovino tudi več aktivistov društev. Zato smo to priložnost izkoristili za organiziranje posveta s predsedniki KO v občinah in predsedniki društev in klubov iz tujine. Posebej smo si prizadevali, da bi privabili na posvete zlasti predstavnike tistih občin, ki sodelujejo s posameznimi društvi in tudi tiste, ki se nameravajo povezati s kakšnim društvom jugoslovanskih ali slovenskih delavcev na začasnem delu v tujini. K sodelovanju smo povabili tudi predstavnike 38 slovenskih društev in klubov delavcev na začasnem delu v tujini. Dvanajst društev nam je poslalo zelo koristne pismene informacije o svojih izkušnjah, željah, ter kritike in predloge v zvezi s sodelovanjem z občinami, štirinajst predstavnikov društev pa se je tega posveta udeležilo. Ta je bil 29. decembra lani in je dobro uspel.

Po podatkih, ki smo jih dobili, so novoletne sestanke pripravili v 26 občinah. Teh sestankov pa je bilo verjetno še več, le da o njih nimamo podatkov. V večini primerov so imeli z delavci le po en sestanek in to v občinskem središču. V petih občinah, kjer imajo največ delavcev na delu v tujini, pa so tako kot prejšnja leta organizirali razgovore po krajevnih skupnostih.

Že drugo leto zapored pa organizira te pogovore tudi uredništvo specializirane revije Naš delavec. Tokrat so jih pripravili 27. decembra lani in 3. januarja letos v Klubu delegatov v Ljubljani, od 9. do 18. ure. Na vprašanja delavcev so odgovarjali najboljši strokovnjaki za posamezna področja in to delavcem, ki so se zglasili osebno ali pa po telefonu, 27. decembra pa tudi po radiu Ljubljana. Tako so na različna vprašanja odgovorili več kot 90 delavcem.

Sodeč po prvih poročilih iz občin je bil obisk po številu delavcev podoben lanskemu. Ponekod jih je prišlo manj, ponekod pa veliko več. Značilno pa je, da so se teh pogovorov udeležili v glavnem tisti delavci, ki se nameravajo v kratkem vrniti v domovino in pa tisti, ki imajo težave pri reševanju zadev v svoji občini in drugje. Od vprašanj so bila na prvem mestu zaposlitev, obrt, priznavanje kvalifikacij, stanovanja, delavnice, šolanje otrok, carina in podobno. Povsod so imeli delavci največ pritožb na prevelike omejitve pri uvozu gospodarskega inventarja in drugih predmetov.

Število delavcev na posameznih sestankih je bilo zelo različno, od 10 pa do 100, kar za tiste občine, ki so imele le po en razgovor, ni preveč razveseljivo. Delavci, ki so prihajali na sestanke, so bili iz vseh imigracijskih držav Evrope, nekaj pa jih je bilo celo iz Avstralije. Opaziti je bilo, da kljub precejšnjim naporom in znatnim sredstvom, ki jih dajemo za informativno dejavnost, delavci niso kaj prida seznanjeni z resničnim stanjem v domovini in o vlogi SFRJ v sodobnem svetu. Tuja propaganda ni ravno brez učinka. Novoletni sestanki z našimi delavci na začasnem delu v tujini so nam ponovno potrdili, da smo se v sindikatih pravilno odločali za organiziranje posvetovanja o problematiki vračanja naših delavcev z začasnega dela v tujini, njihovega zaposlovanja doma in vključevanja v samoupravljanje in celotno družbenopolitično življenje. Kot smo že poročali v decembrski številki Delavske enotnosti, bo to posvetovanje spomladi letos.

E. P.

DE

ZBIRKA KNJIŽNICA SINDIKATI

Knjižnica Sindikati št. 33:

DELITEV PO DELU — KAJ JE TO?
avtorja: Marjan Zupan in Bogdan Petric

Knjižica celovito obravnava sistem oblikovanja in delitve za osebne dohodke. (Cena: 120 din).

PRAVKAR IZŠLO:

Knjižnica Sindikati št. 34:

SINDIKATI IN KULTURA

Vsebuje sprejeta stališča in sklepe o vlogi in nalogah Zveze sindikatov na področju kulture. (Cena: 90 din).

Knjižnica Sindikati št. 36:

II. KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

— Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo
— Sindikati in delitev po delu
(Cena: 60 din).

V TISKU:

Knjižnica Sindikati št. 35:

HUMANIZACIJA DELA Z VIDIKA INVALIDNOSTI IN ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

.... kom. Knjižnica Sindikati št. 33:
DELITEV PO DELU — KAJ JE TO?

.... kom. Knjižnica Sindikati št. 34:
SINDIKATI IN KULTURA

.... kom. Knjižnica Sindikati št. 36:
II. KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

.... kom. Knjižnica Sindikati št. 35:
HUMANIZACIJA DELA Z VIDIKA VARSTVA PRI DELU, INVALIDNOSTI IN ...

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

.....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno, dne: .....
Račun bomo plačali v zakonitem roku.

..... (Žig)

..... (podpis naročnika)

1. Naročilo je enkratno.
2. Želim postati reden naročnik zbirke od .... številke dalje.
Pošiljajte po ..... izvodov posamezne številke.
(ustrezno podčrtaj!)

DE
družboslovna zbirka

Dr. Gabrijel Devetak:

TEHNIČNE INOVACIJE

Priročnik za prakso

Knjigo priporočamo vsem, ki se ukvarjajo s tehničnimi inovacijami, in vsem samoupravnim in vodstvenim organom v organizacijah združenega dela.

Cena 550 dinarjev.

Naročila pošljite na naslov:

DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, kupite jo lahko tudi v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani in v vseh knjigarnah v Sloveniji.

Nagradna križanka št. 4

Rešitve pošljite do 11. februarja 1981 na naslov: TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 4. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 2

ROHAČEK, IRENE PAPAS, OTOLITI, RADIOAMATER, DOMENA, SALVA, SENOVO, IKOM, LEV, ILZ, LOLEK, NANA, TI, ARNAVTI, IRO, ERIN, ETUDA, ORAN, NB, MISTERIJ ŽENE, JOJO, AERO, TITAN, ISAR, ZOFKA KVEDER, KVAKE, AREST, URAR, MATIC.

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 2

1. nagrada 300 din: Danica Gabrejna, C. 4. maja 47, 61380 Cerknica; 2. nagrada 200 din: Ludvik Podergajs, Brezovnikova 5, 63212 Vojnik; 3. nagrada 150 din: Jože Makše, Medvedova 5-b, 61240 Kamnik

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	GL. MESTO INDIJSKE DRŽAVE TAMIŽAGAM	ROMAN C. ANETA	IGRA NA SREČO	TELUR	PERZIJA	IGRALKA NOVAK	VISOK ŽEN. PEVSKI GLAS	SESTAVIL: R. N.	BRIGA	KARL LÖWITH	FRAZE, PREGOVORI	PRIPADNICA INDOEVROPSKEGA PLEMENA	REKA V SZ, KI SE ZLIVA V AZOVSKO MORJE	REZULTAT	ZOLAJEV ROMAN	DE	UDVORLJIV ČLOVEK, GALAN	MESTO V JUŽ. FRANCIJI, POD SEVENI	AM. FILMSKI IGRALEC (GREGORY)
AROMAT. SMOLA MASTIKE (LEPILO)								MESTO PRI ŠIBENIKU / IGRALEC CONNERY								NENADNA SMRT			
STAROSTNO OBOLENJE																ANGL. SVETLO PIVO / PRITOK RUD. JEZERA			
DIAPOZITIV				EL. MERSKA ENOTA / ODER. PODSTENJE						TROPSKO DREVO / ČEH POD TURKI									
NIVO, VIŠINA						KRVNIK / NOVEC. KOVANEC							GL. MESTO SIRIJE / SREDSTVO ZA BOJ IN UBIJANJE						
NEKDANJI INDIJSKI DENAR					OTOK V IRSKEM MORJU / FILIP KUMBATOVIĆ				VRSTA SUKNJIČA / MRŽNJA JEZA					NORVEŠKI SMUČARSKI SKAKALEC	MEDICA / IME TREH PERGAM. KRALJEV			IME VEČ PAPEŽEV (KAPELA)	VELIKA SLAŠČICA
STANKO ARNOLD			MESTO NA PAŠMANU / FRANK SINATRA					OS. ZAIMEK / ČEKAN, CEPINOV OKEL			OBMOČJE, POVRŠINA / HERNIJA					JADR. OTOK / REKA SKOZI FIRENCE			
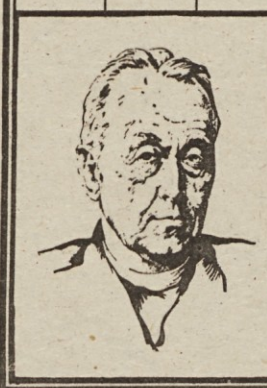						HRV. SKLADATELJ / KOŽNO OBOLENJE						KANADSKA PROVINCA / ORGAN VONJA							
																	KRANJ / OLIMPIJSKE IGRE		
	JUŽNI SADEŽ									POSLUŠNOST ZAKONOM IN OBLASTEM									
	STAROEGIPTOVSKI PISATELJ								DE	ZAČETNIK BOLG. VLADARSKE DINASTIJE					PRISTANIŠKO MESTO NA OTOKU KIUŠU				

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. Izdaja ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost. 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4. List urejajo: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Dušan Gačnik (glavni urednik in direktor TOZD), Sonja Gašperšič, Marjan Horvat, Damjan Križnik, Darinka Legat-Čož, Emil Lah, Rafael Lindič (tehnični urednik), Boris Rugelj, Sonja Seljak (redaktorica), Janez Sever, Peter Štefanič, Andrej Ulaga, Janez Voljč in Majda Žlender (odgovorna urednica). Pomočnik direktorja TOZD Milan Živkovič. Poštni predal 313. — VI. Telefoni: glavni urednik in direktor TOZD 316-672, odgovorna urednica DE 323-554, pomočnik direktorja TOZD 312-691, tajništvo uredništva 316-672, novinarji 316-695, odgovorni urednik založbe 310-033 int. 275 ali 271, komercialni sektor 322-947, naročnina DE 310-033 int. 278, knjigarna in galerija Tavčarjeva 5, 61000 Ljubljana 317-870, uredništvo »Naš delavec« in tovarniški tisk. Prešičeva 26-III, 61000 Ljubljana 326-754, računovodstvo 322-975. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-603-41502. Posamezna številka DE 9.00 din, letna naročnina je 468.00 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana. **Založniški svet Delavske enotnosti:** predsednik: Miran Potrč, člani: Tilka Blaha, Silva Bočaj, Urška Cvetko, Janez Čebulj, Majda Emeršič, Slavko Grčar, Janez Korošec, Edo Lenarčič, Mira Maljuna, Jože Ogrizek, Boštjan Pirc, Janko Sedonja, Vlado Šlamberger in Jože Varl.

Oktet Tosama vstopa v drugo desetletje

Obilo razumevanja za delo okteta

Oktet Tosama med nastopom

V občini Domžale je pevska tradicija zelo razvita, saj imamo vrsto moških, ženskih in mešanih zborov, ne manjka pa tudi manjših skupin, izmed katerih bi vam v tem sestavku radi predstavili oktet TOSAMA, ki ga sestavljajo člani delovne organizacije Tovarna sanitetnega materiala Vir in ki je edini »tovarniški« oktet v občini, prav veliko pa jih ne bi našli tudi drugod.

Avgust Potočnik

Začetek

V letu 1969 so v delovni organizaciji, ki se je v naslednjih letih zelo povečala in je tudi eden od največjih izvoznikov v občini, pripravljali proslavo ob dnevu republike in sklenili ustanoviti manjšo pevsko skupino, ki naj bi nastopila na tej in še na drugih slovesnostih, kakršnih pred leti v delovnih organizacijah ni manjkalo. Zbralo se je sedem ljubiteljev slovenske narodne pesmi in pod vodstvom tovariša Avgusta Potočnika so se uspešno predstavili. Za svoje rojstno leto sicer štejejo leto 1970, kajti tedaj se jim je priključil še en pevec, postali so oktet in kot oktet TOSAMA nastopajo še danes. O njihovem delu smo se pogovarjali prav s tovarišem Avgustom Potočnikom, ki še danes vodi oktet in je tudi najbolj zaslužen, da še danes uspešno pojejo.

Sestava

V desetih letih se je v oktetu zamenjalo 9 pevcev, v zadnjem času pa so oktet precej pomladili. Sestavljajo ga: Silvo Prenar, Stane Klopčič, Tone Stare, Franc Belcijan, Tine Stare, Bogdan Jutršek, Tone Andrejka, Mavricij Kveder in Avgust Potočnik. Delajo na zelo različnih delovnih mestih, saj med njimi najdemo mizarje, elektrikarja, šoferja, ključavničarja, tekstilnega tehnika in druge. Med seboj se zelo dobro razumejo. V zadnjih letih so svojemu delu posvetili še več pozornosti, saj imajo vaje dvakrat tedensko.

Pogoj za sodelovanje v oktetu je seveda dober glas, veselje do petja, veliko dobre volje in kar precej časa. Prav čas pa je včasih tudi krivec, da kdo v oktetu ne zdrži, kajti vsak član mora redno in pravočasno hoditi na vaje, in seveda biti član DO TOSAMA. Delujejo v okviru osnovne organizacije zveze sindikatov.

Program

Najraje pojejo pesmi, ki ugajajo ljudem, kajti zanje tudi pojejo. Njihov repertoar zaradi menjav pevcev v oktetu ni najbolj obširen, sestavljajo ga narodne in partizanske pesmi, včasih zapojejo tudi kakšno umetno. Najraje zapojejo pesem Noč je tiha, ki jih spremlja že vsa leta. Pesmi največkrat predlaga vodja, to je tovariš Potočnik, ki včasih napiše tudi kakšno priredbo, včasih pa novo pesem predlagajo tudi drugi člani. V veliko pomoč jim je harmonij, ki ga je kupila delovna organizacija, k izboljšanju njihovega petja pa precej pripomorejo tudi različna pevska srečanja, ki se jih redno udeležujejo.

Nastopi

Sprva so nastopali na prireditvah v okviru delovne organizacije, sodelovali so na različnih srečanjih in revijah, sčasoma pa so svoj krog pevskih nastopov čedalje bolj širili. Od leta 1974 se redno udeležujejo srečanja oktetov v Šentjerneju in prav na ta srečanja jih vežejo najlepši spomini, kajti kot pravi vodja okteta, so to »vedno znova nepozabna srečanja, kjer drug drugega spoznavamo in vedno znova ugotavljamo, kako lepa je naša pesem«. Na teh srečanjih se zbere okoli 40 oktetov, izmenjajo si izkušnje, prisluhnejo drug drugemu, povprašajo za to in za ono pesem, ki bi jo radi uvrstili v svoj program in seveda skupaj zapojejo.

V zadnjem času so velikokrat nastopili na raznih občinskih slovesnostih, naučili pa so se tudi nekaj žalostink, ki jih na željo članov kolektiva zapojejo na pogrebih njihovih svojcev ali na pogrebih nekdanjih članov njihove DO. Ob novem letu so skupaj z ansamblom svojega člana Tineta Stareta pripravili dva novoletna koncerta, ki sta bila zelo dobro obiskana. Že večkrat so snemali za radio, v kratkem pa pričakujejo tudi svoj nastop na televiziji, ki so ga že posneli in v njem se bodo najširšemu slovenskemu krogu predstavili z desetimi pesmimi.

Desetletnica

Lani so praznovali prvih uspešnih deset let svojega dela. Ob tem so pripravili koncert, na katerem so poleg njih nastopili še člani okteta bratov Pirnat, s katerimi sodelujejo že od vsega začetka, niso pa pozabili povabiti tudi Šentjernejskega okteta in Koroškega okteta, saj se zavedajo, da pesem še kako krepi vezi med ljudmi. Koncert je bil zelo dobro obiskan, tako da je bila dvorana na Viru premajhna za vse poslušalce. Naj povemo, da so ob tej obletnici dobili tudi občinsko priznanje za uspešno delo. Želijo, da to ne bi bila edina »desetletnica« in prepričani smo, da bodo s tradicijo lepega petja ljudskih in partizanskih pesmi nadaljevali.

Povezava z organizacijo zveze sindikatov in delovno organizacijo

Po besedah tovariša Potočnika sta prav zveza sindikatov in delovna organizacija v veliki meri prispevali, da oktet tako uspešno deluje. Čeprav pevci delajo v različnih izmenah, nimajo težav z obiskovanjem vaj, saj v delovni organizaciji vedno najdejo razumevanje za njihovo odsotnost v času kakšnega nastopa ali snemanja. Dobili so nove obleke, vodja pa dobiva tudi majhen honorar za svoje delo. Vadijo v prostorih delovne organizacije in zanjo tudi večkrat nastopajo. Želijo si, da bi še naprej uspešno peli in da bi se sodelovanje med njimi in njihovimi pokrovitelji nikoli ne skalilo.

Vera Vojska

Kako delajo v Elektrostrojnem klubu v Livarni

Sodobnejši tehnični pouk na šolah

Kot tretji in zadnji Elektrostrojni klub v mariborskih delovnih organizacijah smo obiskali še najstarejšega v Livarni. Začetki delovanja kluba segajo še v leto 1947, v prva povojna leta. Takrat je bilo treba predvsem pomagati pri obnovi porušene domovine in svoj delež so prispevali tudi delavci Livarne. V prostem času, največ ob nedeljah, so hodili na deželo, po vaseh in popravljali kmetijske stroje in drugo mehanizacijo, ki je sicer ni bilo veliko, zato pa je bila tem bolj dragocena. No, in iz te dejavnosti, prostovoljne in seveda brezplačne, se je razvil Elektrostrojni klub v Livarni, ki je danes, kot že rečeno, eden najmočnejših in delovnih klubov pri nas.

Vezani so takorekoč izključno na svojo delovno organizacijo, saj, kot pravijo, imajo dela čez glavo. Naročila za nova orodja in razne prototipne stroje kar dežujejo, tako da so še sami večkrat v škripcih. Toda zato je njihovo delo neprecenljive vrednosti za delovno organizacijo, saj bi drugače morali takšna orodja kupovati drugje, še največ v tujini, delo pa bi zaradi zamudnih dobav stalo. Tega se zavedajo tudi odgovorni v Livarni, zato jih spodbujajo k še večji dejavnosti in sodelovanju. Žal pa takšnega mnenja niso vsi v tovarni. Mnogi jih z zavistjo gledajo in vidijo v njih le zaslužkarje oziroma celo nekakšno tovarno v tovarni. To člane kluba najbolj boli, priznavajo, saj je bilo njihovo delo vedno pošteno opravljeno, denar, ki so ga zato dobili, pa tudi ni tako velik, da bi lahko obogateli. Toda z denarjem, ki ga dobijo za svoje delo, so veliko storili za sam klub. Zgradili so si tudi počitniško hišico na Pohorju, kamor zahajajo tudi drugi člani kolektiva, obiskujejo druge tovarne doma in v tujini in tudi nasploh skrbijo za lastno izpopolnjevanje in izobraževanje.

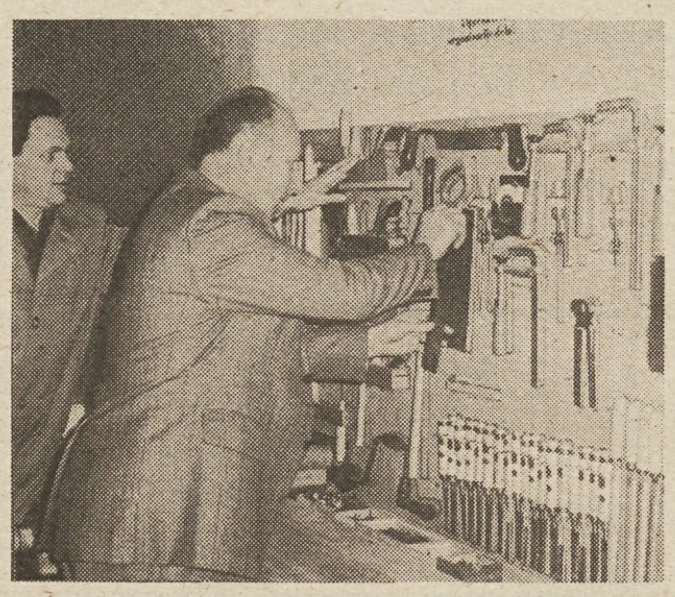

Takole so v osnovni šoli Malečnik opremili delavnico za tehnični pouk

In še neka dejavnost je, v kateri vidijo kar nekakšno poslanstvo in na katero so sila ponosni. V Mariboru takorekoč ni šole, kateri ne bi opremili kabineta za tehnični pouk. Začelo se je že pred leti, ko so si med obiskom na neki šoli ogledali tudi njihov kabinet.

»Kar zgrozil sem se, ko sem videl vso tisto »kramo«, razmetano naokoli, stroje, ki so kar klicali nesrečo. Dogovorili smo se, da jim vse popravimo, uredimo ter opremimo z najnujnejšimi pripomočki, in tako se je začelo. Šola priskrbi samo potreben material, vse ostalo pa opravimo mi, zastonj. Več kot 30 šol smo tako že opremili, le v nečem še nismo uspeli najti skupnega jezika. Ponujamo jim namreč tudi strokovno pomoč pri pouku tehnične vzgoje, vendar za zdaj odziva na to našo pobudo nismo dobili. Ne vem, verjetno imajo dovolj lastnih strokovnjakov in naše pomoči ne potrebujejo,« je dejal predsednik Elektrostrojnega kluba v mariborski Livarni Vlado Sobotkiewicz.

Toda to jim ni vzelo poguma, saj prav zdaj načrtujejo opremo dveh novih šol v mariborski občini, radi pa se bodo odzvali vsem, ki še nimajo opremljenih kabinetov za tehnični pouk.

P. H.

FOTOAMATER NA OBISKU

Janez Marenčič

»Že kot zelo mlad sem občutil željo, da bi upodobil okolje, v katerem živim in človeka, ki to našo zemljo nenehno spreminja. Kmalu pa sem spoznal, da s čopičem ne morem upodobiti tistega, kar vidi moje oko. Prav v tistem času je pri nas fotografija naredila svoj prvi veliki korak zato sem tudi sam prijel za fotoaparat, ki je zamenjal moj slikarski čopič.« Tako je začel svojo pripoved Janez Marenčič, znani in priznani kranjski fotoamater.

Janez Marenčič je začel kot študent v takrat svetovno znanem ljubljanskem fotoklubu. Bilo je to leta 1935. Takrat so v fotoklubu naši znani mojstri kot so Peter Kocjančič, Marjan P. Fajfer, Slavko Smolej, Janko Branc in drugi gojili značilno lirično fotografijo, ki je bila v svetu znana kot ljubljanska šola. Tudi Marenčič je pošiljal fotografije na razstave po vsem svetu. Prvo najvišje priznanje je dobil leta 1939 na Dunaju, na razstavi »Ideja in oblika«.

Vojna je za nekaj časa prekinila njegovo ustvarjalnost, do leta 1944, ko je odšel v partizane. Takrat je dobila novo obliko in vsebino. Kot znan fotoamater je kaj hitro postal fotoreporter najprej pokrajinske tehnike v KPS v Davči, potem 9. korpusa in nazadnje 30. divizije. Mnogo spominov ga veže na tisti čas, tudi vročih je nekaj. Del fotografskih dokumentov, ki jih hrani muzej NOB v Ljubljani, je tudi njegovo delo.

V partizane sem šel s svojim fotoaparatom, vendar sem ga kmalu »zahajkal«. Dobil sem novega, še boljšega. Materiala smo imeli relativno dovolj, saj smo ga dobivali od vsepovsod, tudi iz Trsta. Le s tehniko v temnici se je bilo treba bolj ali manj znajti. No, proti koncu sem pošiljal kar nerazvite filme v divizijski fotolaboratorij. Tako večine svojih posnetkov niti videl nisem.«

Vseeno je Marenčič nekaj filmov le ohranil, tako da je sodeloval na pravkar zaključeni razstavi partizanske umetniške fotografije, ki jo je pripravil Kabinet slovenske umetniške fotografije v Kranju.

Po vojni je Marenčič našel svojstven način izražanja tistega, kar ga privlači in vznemirja. »... zemljo in človeka, vendar ne človeka, ki ga vsak dan srečam, temveč človeka med sadovi njegovega dela na zemlji. Stvaritve človeka kot anonimnega arhitekta svojega življenjskega okolja.« To Marenčič išče in upodablja na svoj način, tako kot pravi sam, da prisili kamero, da vidi tako kot njegovo notranje oko.

Za svoje uspešno delo na področju fotografije je Janez Marenčič dobil Red dela z zlatim vencem in Prešernovo nagrado Gorenjske. Ima pa tudi naziv mojstra umetniške fotografije in mednarodna naziva AFIAP in EFIAP.

»Mojster fotografije je zame tisti, ki ga ljudje spoznajo po fotografiji, ne pa po podpisu,« je na koncu še dodal naš tokratni gost Janez Marenčič.

A. A.

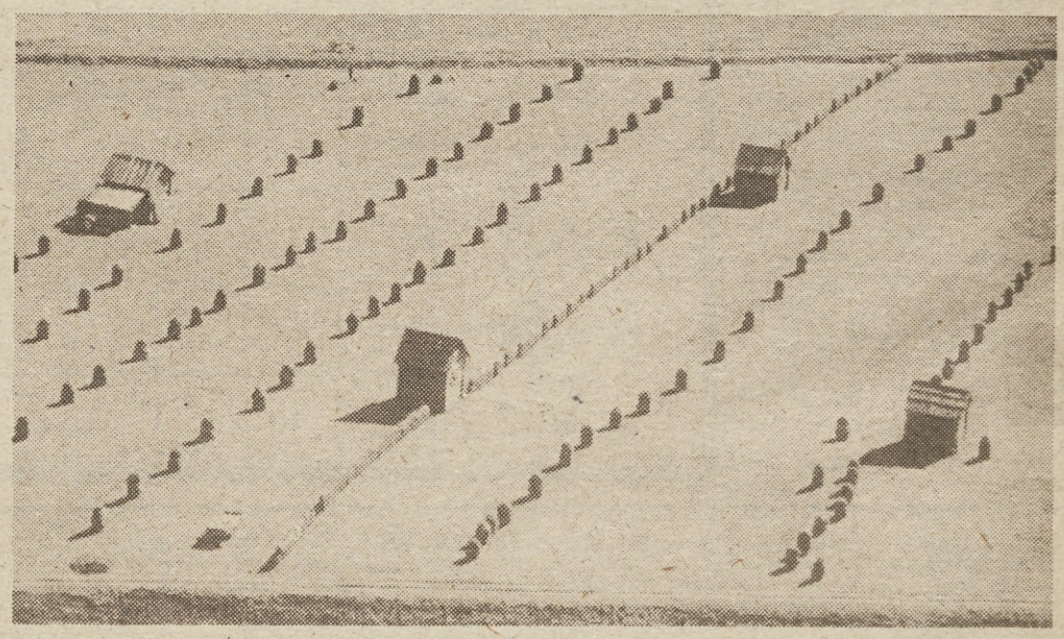

Koroška pokrajina